

การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด
: กรณีศึกษา ท้นขอสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี

พายุวัฒน์ อรัญภูมิ

GRAD VRU

การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2558

THE RECOVERY OF DRUG-ADDICTED PRISONERS: A CASE STUDY OF SPECIAL
TREATMENT PRISON, PATHUM THANI PROVINCE

PAYUWAT ARUNYAPUM

GRAD VRU

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN PUBIC ADMINSTRATION
GRADUATE SCHOOL
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY
UNDER THE ROYAL PATRONAGE PATHUM THANI

2015

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ	การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด
ชื่อนักศึกษา	กรณิศศึกษา: ทักษสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี
รหัสนักศึกษา	พายุวัฒน์ อรัญภูมิ
ปริญญา	55B53330141
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	รัฐประศาสนศาสตร์
กรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	อาจารย์ พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์
	ศาสตราจารย์ พลโท ดร.โอภาส รัตนบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด ทักษสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี 2) ศึกษาขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ ทักษสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี 3) ศึกษาขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทูนัมเบอร์วัน 4) ศึกษาถึงผลลัพธ์ของกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทักษสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี 5) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทักษสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดจำนวน 9 คน และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี จำนวน 25 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการอุปมานวิเคราะห์และการตีความ

ผลการศึกษาพบว่า

1) ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัดของทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ดำเนินการคัดแยกผู้ต้องขังที่มีคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนดเข้าโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด เพื่อพัฒนาผู้เลิกยาเสพติดให้เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสมสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสังคมได้ตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องไม่หวนกลับไปใช้ยาเสพติดอีก มีการเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านความคิดแก่ผู้ต้องขังในการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และเพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติดให้เลิกยาเสพติดได้อย่างเด็ดขาดโดยไม่หวนกลับมาต้องโทษซ้ำอีก

2) ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ ทักษสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานีเป็นหน่วยปฏิบัติในการดำเนินงานตามโครงการการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ โดยให้คัดเลือก

ผู้ต้องขังที่มีประวัติการเสพยาเสพติดจากเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กรมราชทัณฑ์กำหนด โดยผ่านมติความเห็นชอบจากคณะกรรมการเพื่อพิจารณาพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตร 5 ด้านอย่างเข้มข้น ประกอบด้วย ด้านการเสริมสร้างระเบียบวินัย ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการฝึกวิชาชีพ ระยะสั้น และด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย หลังจากนั้นจึงเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ เพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

3) ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทศวรรษที่สาม ทัณฑสถานฯ ได้ดำเนินการโดยได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน เพื่อปลูกจิตสำนึกปวงชนในชาติให้มีความรู้ความเข้าใจให้ตระหนักว่าการที่จะเอาชนะปัญหายาเสพติดโดยรวมร่วมใจกันเป็นพลังของแผ่นดินที่จะต่อสู้และเอาชนะปัญหายาเสพติดให้ได้โดยเร็ว โดยมุ่งเน้นการรณรงค์ให้กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ผู้ต้องขังติดยาเสพติดที่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน จัดระบบการบำบัดรักษา เพื่อร่วมกันรณรงค์และจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นเสมือนการเติมสิ่งที่ดีให้กับชีวิต เพื่อให้เกิดค่านิยมของการเป็นหนึ่งโดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติด

4) ผลลัพธ์ของกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี พบว่าผู้เข้ารับการบำบัดฯ เข้าใจถึงวิธีการเลิกยาเสพติดได้อย่างถูกต้อง สามารถพัฒนาตนเองจนเลิกยาเสพติดได้ ส่งผลให้ความต้องการยาเสพติดลดลง และแก้ไขปัญหาค่าครองชีพซ้ำอีกได้ และผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดมีการพัฒนาทางด้านความคิด เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสังคมได้ตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องไม่หวนกลับไปใช้ยาเสพติดอีก

5) ปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาจากข้อมูลทางด้านคดีความ ปัญหาจากตัวผู้เข้ารับการบำบัดเอง ปัญหาด้านบุคลากร และปัญหาด้านงบประมาณ

Independent Study Title	The Recovery of Drug-Addicted Prisoners: A Case Study of Special Treatment Prison, Pathum Thani Province
Student	Payuwat Arunyapum
Student ID	55B553330141
Degree	Master of Public Administration
Field of Study	Public Administration
Independent Study Advisor	General Dr.Kasemchart Naressenie
Independent Study Co-Advisor	Professor Lietunant Dr.Opas Ratanaburi

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the procedures and processes of recovering of drug-addicted prisoners by the method of therapeutic community in Special Treatment Prison, Pathum Thani Province, 2) study the procedures and processes of recovering of drug-addicted prisoners by the method of civil correction school, 3) study the procedures and processes of recovering of drug-addicted prisoners by the method of To Be Number One Project, 4) study the results on processes of recovering of drug-addicted prisoners and 5) study the problems and obstacles of recovering of drug-addicted prisoners. This research was a qualitative research which was conducted by studying the relevant documents, researches and structural interviewing 9 key informants who were the officials in Special Treatment Prison and 25 treated prisoners. The data were analyzed by analytic induction and interpretation

The research findings were as follows:

1) The procedures and processes of recovering of drug-addicted prisoners by the method of therapeutic community was found that the committee was set up to classify and separate the prisoners based on the properties and criteria as determined by the Department of Correction for entering this program to refresh their minds by helping themselves among these treated prisoners. These prisoners should develop their own personalities, emotions, feelings and behaviors in appropriate direction. These prisoners could be able to get along with their normal social societies, especially not to return to drug addiction again. The purposes of this treatment was to develop minds of

the prisoners to be familiar with other persons for being able to live in the normal societies peacefully and it was intended to reduce the number of these prisoners and not to return the prison again.

2) The procedures and processes of recovering of drug-addicted prisoners by the method of civil connection school was found that the Department of Correction had assigned this mission of treatment to the Special Treatment Prison. The prisons all over the country were responsible to classify and separate the drug addicted prisoners and sent them to this Special Treatment Prison under the approval of the committee to delay their punishment and sent them to the treatments consisted of 5 aspects as discipline establishment, mind promotion, quality of life development, career training, preparation for release. After these treatments, the prisoners would be released under the approval of the committee and returned to their normal societies.

3) The procedures and processes of recovering of drug-addicted prisoners by the method of To Be Number One Project was conducted by the cooperation of public sectors and private sectors to enhance the awareness of all Thai people in having the knowledge and understanding to create the grand power for overcoming the narcotic problems rapidly. The focus groups of this project were youths and juveniles and were conducted by promoting and organizing the activities to protect and solve the problems as to fill their lives with goodness, until the value of being number one could be established without using drugs.

4) The results on processes of recovering of drug-addicted prisoners revealed that the treated prisoners knew the correct method to quit drug-addicted and they were able to develop themselves that could reduce the drug demand. These treated prisoners could rehabilitate their own performances and their personalities, emotions, feelings and behaviors which could be changed appropriately. They could adjust themselves to other people in the societies and especially they did not need to return to drug again.

5) The problems and obstacles of recovering of drug-addicted prisoners revealed that most of these treated prisoners had problems with the lawsuits, the problems of their own treatments, the problems with government officials and the budgeting problems.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จากอาจารย์ พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์ ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ศาสตราจารย์ พลโท ดร.โอภาส รัตนบุรี กรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางการตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ของการวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้การอบรมและสั่งสอน และให้ความรู้ในการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ประกอบไปด้วย อาจารย์ ดร.พรนภา เตียสุธิกุล อาจารย์ ดร.ชรินทร์ สีทับทิม และอาจารย์ ดร.ภักดิ์ กัลยาณมิตร ที่ได้กรุณาสละเวลาในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย และขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ พลโท ดร.โอภาส รัตนบุรี ที่ให้คำปรึกษาเพิ่มเติมในแต่ละเรื่องด้วย

ขอขอบคุณผู้อำนวยการทฤษฎสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ผู้อำนวยการส่วนพัฒนา ผู้ต้องขัง ทฤษฎสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี รวมถึงได้อนุเคราะห์ และสละเวลาให้คำตอบการสัมภาษณ์ด้วยความเต็มใจ ประกอบด้วย นายภิรมย์ ตรีสาคร นายปรีชา พรหมเวียง นายศรีโพธิ์ โพธิ์ทอง นายพยอม อัญญาโพธิ์ นายธนาภรณ์ ธนโชติกิตติพงษ์ นายวิชานนท์ ตะคอนรัมย์ นายประดิษฐ์ พัฒนเชียร นายศุภฤกษ์ ร่วมจิตร และนายศรชัย บ้านเนิน รวมทั้งผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทฤษฎสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี จำนวน 25 คน

ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบปากเปล่าการค้นคว้าอิสระ ที่ให้คำแนะนำเพื่อที่จะให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

พายุวัฒน์ อรัญภูมิ

GRAD VRU

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	3
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบำบัด ฟันฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบ ชุมชนบำบัด.....	6
2.2 แนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยาเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิด.....	8
2.3 ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์.....	10
2.4 นโยบายสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.....	11
2.5 นโยบายกฎหมายและการยุติธรรม	12
2.6 แผนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดของกรมราชทัณฑ์.....	12
2.7 แผนการปฏิบัติราชการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2555-2558.....	15
2.8 แผนปฏิบัติการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2558.....	17
2.9 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	22
3.1 รูปแบบการศึกษา.....	22
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	22
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	22
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	23
3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๒๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
4.1 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ในรูปแบบชุมชนบำบัด.....	24
4.2 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์.....	42
4.3 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ในรูปแบบโครงการ TO BE NUMBER ONE.....	48
4.4 ผลลัพธ์การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทัณฑสถาน บำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี.....	51
4.5 ปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี.....	52
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	54
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	54
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	56
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	60
บรรณานุกรม.....	62
ภาคผนวก	65
ภาคผนวก ก ประมวลภาพถ่ายผู้ศึกษาวิจัยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด ทัณฑสถานบำบัด พิเศษจังหวัดปทุมธานี.....	66
ภาคผนวก ข แบบประเมินผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพแบบเข้มข้น.....	71
แบบสรุปการประเมินความพร้อมก่อนปล่อย.....	78
แบบติดตามผลหลังปล่อย.....	80
ตัวอย่างรูปแบบสมุดบริหารจัดการพฤติกรรมเป็นรายบุคคล (Case Management).....	81
ประวัติผู้วิจัย.....	82

ตารางที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	4
2.1	ลักษณะพื้นฐานทางบุคลิกภาพ.....	9
4.1	หลักสูตรการฝึกอบรมโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบ โรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์.....	44

ภาพที่	หน้า
4.1 ตัวอย่างหัวข้อการประชุม (PULL – UP BOARD).....	26
4.2 ตัวอย่าง Slip และ Slip Box.....	28
4.3 กิจกรรมในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือเครื่องมือของบ้าน.....	31
4.4 ตัวอย่างการลงข้อบกพร่องและการ Set ผลที่นำไปสู่ Deal With หรือ Hair Cut ในสมุดแจ้งข้อบกพร่อง.....	32
4.5 ตัวอย่างใบแฮร์คัต.....	33
4.6 ตัวอย่างบอร์ดคำสอนข้อเตือนใจ.....	34
4.7 โครงสร้างชุมชนบำบัดบ้านร่วมใจ.....	35
4.8 โครงสร้างการบังคับบัญชา.....	42
4.9 โครงสร้างบังคับบัญชาชมรม TO BE NUMBER ONE ภายในทัณฑสถานฯ.....	50

GRAD VRU

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัย ความเชื่อเกี่ยวกับการลงโทษหรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในรูปแบบใดมีความเหมาะสมที่สุดในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคม บางสังคมเชื่อว่าการลงโทษอย่างรุนแรงจะป้องกันปัญหาอาชญากรรมได้ บางสังคมเชื่อว่าควรลงโทษเพื่อแก้ไขบุคคลให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นคนดี ซึ่งการนำระบบเรือนจำมาปฏิบัติกับผู้กระทำผิดนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการลงโทษผู้กระทำผิดตามที่กฎหมายอาญาบัญญัติไว้ สำหรับการลงโทษโดยวิธีการจำคุกมีการพัฒนามากว่าสองศตวรรษ และนับเป็นวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดวิธีการหนึ่งที่สังคมเห็นว่ามีความเหมาะสมในการลงโทษผู้กระทำผิดให้ถูกจำกัดอิสรภาพและสิทธิต่างๆ และที่สำคัญที่สุด การลงโทษจำคุกเป็นการแยกบุคคลที่กระทำผิดออกไปจากสังคมไม่ให้มีโอกาสที่จะก่อความเดือดร้อนให้กับสังคม ในขณะที่เดียวกันระหว่างอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน จะมีกระบวนการการแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทศนคติ ให้ผู้ต้องขังมีความพร้อมที่จะกลับคืนสู่สังคม และไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) เป็นแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม ซึ่งเชื่อในเรื่องเจตจำนงกำหนด กล่าวคือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่างๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระหรือใช้เหตุผลโดยการเลือก มนุษย์ถูกกดดัน บีบบังคับจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและนำไปสู่การกระทำผิด เรือนจำ/ทัณฑสถานจึงเป็นสถานที่ในการบำบัดแก้ไข ฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้กลับตนเป็นคนดี ดังนั้นระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานจึงเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมของผู้กระทำผิด เพราะหากสามารถแก้ไข บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้กระทำผิดกลุ่มนี้ให้มีทัศนคติ พัฒนาความคิด อารมณ์และการแสดงออกที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานที่ดีงามของสังคม ย่อมส่งผลให้สังคมเกิดความปลอดภัยและเกิดประโยชน์สุขแก่ประเทศชาติ โดยเฉพาะการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง แต่เดิมกรมราชทัณฑ์จะเน้นในด้านการควบคุมการอบรมและฝึกวิชาชีพเป็นหลัก ผู้ต้องขังคดียาเสพติดประเภทเสพยาจะได้รับการบำบัดรักษาด้วยวิธีการหักดิบ ซึ่งเป็นการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดได้ผลในระยะสั้นเท่านั้น เนื่องจากผู้ต้องขังติดยาเสพติดไม่ได้รับการพัฒนาครบขั้นตอนของการบำบัดรักษา จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ติดยาเสพติดที่มีการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มความซับซ้อนที่ต่อเนื่องเป็นเวลานานได้ ทำให้เมื่อพ้นโทษออกไปก็หวนกลับไปเสพยาเสพติดหรือกระทำผิดซ้ำอีก

ซึ่งในเวลาต่อมากรมราชทัณฑ์ได้นำกิจกรรมและโครงการต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับ การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดมาเป็นเครื่องมือในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด เช่น การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ และการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการรณรงค์และแก้ไขปัญหา

TO BE NUMBER ONE รวมทั้งได้มีการพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อหาจุดเหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังติดยาเสพติดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ได้ถูกนำมาใช้ในการแก้ไขผู้ต้องขังติดยาเสพติด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมคนให้มีความเจริญเติบโตตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม แก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไป โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมให้เป็นบรรยากาศในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เป็นการสร้างครอบครัวขึ้นมา ให้ผู้ติดยาเสพติดมีระเบียบวินัย มีอุดมการณ์ของชีวิต สามารถเรียนรู้การพัฒนาและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม อารมณ์ ทักษะคติ โดยทุกคนจะเป็นแบบอย่างซึ่งกันและกัน และระลึกถึงความสำคัญของตนเองเพื่อเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชีวิตของตนเอง เพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป เมื่อบุคคลเหล่านี้ได้รับการยอมรับจากครอบครัวและสังคมของเขาแล้ว พฤติกรรมของการใช้ยาเสพติดก็จะไม่เกิดขึ้นอีก

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี เป็นหน่วยงานหนึ่งที่สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีภารกิจในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามคำพิพากษาของศาล โดยการควบคุมผู้ต้องขังมิให้หลบหนี และการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองที่ดี มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมผู้ต้องขังชายเด็ดขาดคดียาเสพติดให้โทษ ที่มีกำหนดโทษไม่เกิน 20 ปี ให้การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ต้องขังคดียาเสพติด ให้มีความสำนึกผิด มีความพร้อมที่จะประพฤติตนเป็นพลเมืองดี สามารถจะประกอบอาชีพสุจริตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ภายหลังพ้นโทษ มีการให้การศึกษาดูงานการฝึกวิชาชีพ ตลอดจนจัดสวัสดิการด้านการสงเคราะห์และพัฒนาสุขภาพอนามัยแก่ผู้ต้องขัง รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับสุขภาพให้แก่อุต้องขังตามความเหมาะสม

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ได้มีการนำรูปแบบและกระบวนการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติด และได้มีการพัฒนารูปแบบและกระบวนการด้านการบำบัดรักษาในระบบต้องโทษบำบัดมาอย่างต่อเนื่อง ในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาได้มีการประเมินผลการดำเนินการนำรูปแบบและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด มาใช้ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน พบว่าผู้ต้องขังคดียาเสพติดสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น มีศักยภาพในการจัดการกับอารมณ์ และปัญหาของตนได้ดีขึ้น เข้าใจชีวิตและรู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น การอยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนมีความรู้ในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจที่ดี ปัจจุบันทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานีได้รับการรับรองมาตรฐานด้านการบำบัดรักษาผู้ต้องขังคดียาเสพติด โดยการพัฒนารูปแบบและกระบวนการให้เกิดความมีมาตรฐานเดียวกันในการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ต้องขังคดียาเสพติด และส่งผลต่อผู้ต้องขังในด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาขั้นตอนและกระบวนการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ในรูปแบบชุมชนบำบัด ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี

1.2.2 เพื่อศึกษาขั้นตอนและกระบวนการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี

1.2.3 เพื่อศึกษาขั้นตอนและกระบวนการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ในรูปแบบโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE

1.2.4 เพื่อศึกษาถึงผลลัพธ์กระบวนการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี

1.2.5 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติด
ยาเสพติด ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเรื่อง “การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด”
กรณีศึกษา ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี โดยมีขอบเขตการวิจัย คือศึกษาเฉพาะ

1.3.1 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบ
ชุมชนบำบัด ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี

1.3.2 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบ
โรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี

1.3.3 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบ
โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE

1.3.4 ผลลัพธ์กระบวนการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทัณฑสถาน
บำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี

1.3.5 ปัญหาและอุปสรรคในการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี

1.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดใน
รูปแบบชุมชนบำบัด แนวคิดเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมศาสตร์ ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ นโยบายสวัสดิการ
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นโยบายกฎหมายและการยุติธรรม แผนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำ
ความผิดของกรมราชทัณฑ์ แผนปฏิบัติราชการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2555 – 2558 และผลงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังตารางที่ 1.1 ดังนี้

ตารางที่ 1.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	ประเด็นที่ศึกษา	รายละเอียดของข้อมูล	แหล่งข้อมูล
----------	-----------------	---------------------	-------------

1	ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด	- การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดทางด้านร่างกาย	เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
2	ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์	- การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดทางด้านจิตใจ	ด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ
3	ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการ TO BE NUMBER ONE	- การพัฒนาคุณภาพชีวิต - การฝึกวิชาชีพระยะสั้น - การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย	ผู้ต้องขังติดยาเสพติด จำนวน 9 คน และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ
4	ผลลัพธ์การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด	- กิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด	ผู้ต้องขังติดยาเสพติด
5	ปัญหาและอุปสรรคกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด		จำนวน 25 คน โดยวิธีการสัมภาษณ์

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด กรณีศึกษาทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี มีข้อตกลงดังนี้ คือ

เป็นการศึกษาระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ศึกษาค้นคว้าแหล่งข้อมูลจาก หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด รวมถึงการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด จำนวน 9 คน และผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ที่เข้ารับการบำบัดฯ จำนวน 25 คน

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด หมายถึง การบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพ ทั้งในด้านกระบวนการ วิธีการและกิจกรรม โดยมุ่งเน้นในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด หมายถึง กระบวนการและขั้นตอนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติด

ยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด เจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดพบปัญหาและอุปสรรค
อย่างไรบ้าง

ผู้ต้องขังในคดียาเสพติดให้โทษ หมายถึง ผู้ต้องขังในคดียาเสพติดที่ภูมิลำเนาให้
จำคุกตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ แยกตามประเภทคดี คือ เสพ ครอบครอง เพื่อเสพ และ
ครอบครองเพื่อจำหน่าย และนำเข้าสู่กระบวนการของเรือนจำทัณฑสถานในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด

รูปแบบชุมชนบำบัด หมายถึง การนำรูปแบบของการบำบัด รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ
ผู้ติดยาเสพติดมาใช้ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดในรูปแบบของชุมชนบำบัด
(Community Therapeutic) ในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกภายในสังคม

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานชุมชนบำบัด หมายถึง เจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ ความเข้าใจในงาน
ชุมชนบำบัด หรือเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ให้การบำบัดรักษาในรูปแบบชุมชนบำบัด

สมาชิกชุมชนบำบัด หมายถึง ผู้ต้องขังในคดียาเสพติด ประเภทเสพ ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้า
กลุ่มชุมชนบำบัด

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี หมายถึง หน่วยงานที่สังกัดกรมราชทัณฑ์
กระทรวงยุติธรรม มีภารกิจในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามคำพิพากษาของศาล โดยการควบคุมผู้ต้องขัง
มิให้หลบหนี และการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ให้กลับตนเป็นพลเมืองที่ดี มีอำนาจหน้าที่
ในการควบคุมผู้ต้องขังชายเด็ดขาดคดียาเสพติดให้โทษ ที่มีกำหนดโทษไม่เกิน 15 ปี ให้การบำบัดแก้ไข
ฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ต้องขังคดียาเสพติด ให้มีความสำนึกผิด มีความพร้อมที่จะประพฤติตนเป็นพลเมืองดี

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี
ได้นำกระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด กระบวนการบำบัดฟื้นฟู
ผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ และกระบวนการบำบัดฟื้นฟู
ผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด To Be Number
One มาเป็นเครื่องมือในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด และได้มีการบูรณาการกับ
หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อร่วมมือกันกำหนดแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบำบัดและฟื้นฟู
สมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดภายในทัณฑสถานฯ ซึ่งส่งผลให้ทัณฑสถานฯ ให้การบำบัดและฟื้นฟู
สมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดได้อย่างเหมาะสม เกิดผลสำเร็จทั้งในเชิงประสิทธิภาพ (Efficiency)
และประสิทธิผล (Effectiveness) รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อการปกครองและการบริหารงาน
ทัณฑสถานฯ ในภาพรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การค้นคว้าอิสระในเรื่อง การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด: กรณีศึกษา ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี เป็นการศึกษาโดยเน้นระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ผู้ทำการวิจัยได้นำเสนอนโยบาย แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด
2. แนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยาเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิด
3. ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์
4. นโยบายสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
5. นโยบายกฎหมายและการยุติธรรม
6. แผนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดกรมราชทัณฑ์
7. แผนปฏิบัติการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี พ.ศ. 2558
8. แผนการปฏิบัติราชการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2555-2558
9. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด

สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ (2553) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ซึ่งเป็นแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิธานนิยมที่กล่าวไว้ว่าการลงโทษไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำความผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความผิดและการแก้ไขไปที่สาเหตุนั้น

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558) ได้กำหนดแผนปฏิบัติการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในเชิงคุณภาพ และการพัฒนากลไกการดำเนินงานในทุกกระบวนการของการบำบัดรักษา ตั้งแต่การค้นหา คัดกรอง จำแนกผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด และนำเข้าสู่การบำบัดรักษาในระบบสมัครใจเป็นหลัก ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 108/2557 หรือในรูปแบบที่เหมาะสม เช่น การบำบัดรักษาในค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สถานพยาบาล สถานบังคับบำบัด ค่ายทหาร เป็นต้น รวมถึงการสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคมให้มีระบบการติดตามช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษาอย่างจริงจัง การจัดตั้งศูนย์ประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูในระดับจังหวัดและอำเภอ พัฒนารูปแบบ แนวทางการติดตามและช่วยเหลือ การจัดระบบช่องทางในการให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดในด้านต่างๆ ตามความเหมาะสมของบุคคล เช่น ด้านอาชีพ การงาน การอบรม แหล่งทุน การศึกษา เป็นต้น การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด ให้ความสำคัญกับการควบคุมและการจัดสภาพแวดล้อมในบริบทที่เป็นปัจจัยเอื้อที่ส่งผลกระทบต่อ การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งเยาวชนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มผู้ผ่านการบำบัดรักษาและกลับไปเสพซ้ำ เร่งรัดการจัดระเบียบสังคมอย่างจริงจัง โดยใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัดและการทำงานแบบบูรณาการที่มีเจ้าภาพชัดเจน มุ่งเน้นที่แหล่งอบายมุข

แหล่งมั่วสุม และแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดทุกแห่งทั่วประเทศ สร้างสภาพแวดล้อมผ่านกลไกครอบครัวและสังคม เพื่อควบคุมและป้องกันปัญหาเสพติด พัฒนามาตรฐานการบำบัดรักษาทุกระบบ ติดตามผู้ผ่านบำบัดฟื้นฟูฯ ให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

พันโทกมล ประจวบเหมาะ (2536) ได้ศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาคriminal ผู้ต้องขังติดยาเสพติด และได้มีการเปลี่ยนแนวความคิดที่มองว่าผู้ต้องขังติดยาเสพติดเป็นอาชญากร แต่ให้มองผู้ต้องขังติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วย ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการบำบัดรักษาทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพและพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง

นิพนธ์ พรหมเสน (2545) ได้ศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัดขององค์กรเดย์ทอปของประเทศสหรัฐอเมริกา และคอมมูนิตี้อินคอนโทร ของประเทศอิตาลี ซึ่งมีแนวคิด หลักปรัชญา และมีวิธีการดังนี้

ชุมชนบำบัด (Therapeutic Community) หรือที่เรียกโดยย่อว่า TC. เป็นวิธีการบำบัดรักษาผู้ใช้สารเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งก่อตั้งโดยชุมชน Synanon ในเมือง Santa Monica รัฐแคลิฟอร์เนีย เมื่อปี ค.ศ. 1958 ผู้ก่อตั้งชุมชนและวิธีการนี้คือ Charles E. Dederich ซึ่งในอดีตเป็นนักธุรกิจที่เป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ถึงแม้ชุมชน Synanon จะล้มเลิกไปหลังจากก่อตั้งมาได้ 20 ปี เนื่องจากประสบปัญหาในการไม่สามารถปฏิบัติตามปรัชญาของการก่อตั้งเดิมได้ อีกทั้งปัญหาเรื่องการใช้กำลังความรุนแรง การมีปัญหาด้านศีลธรรมจรรยาและความขัดแย้งทางกฎหมายกับรัฐบาลท้องถิ่น แต่นับได้ว่าวิธีการของชุมชน Synanon นี้คือ ต้นกำเนิดของวิธีชุมชนบำบัดในปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในประเทศไทย ได้แบ่งผู้เข้ารับการบำบัดออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. การบำบัดรักษาในระบบสมัครใจ (Voluntary System) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ติดยาเสพติด ซึ่งต้องการจะเลิกเสพยา สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งปัจจุบันมีอยู่ 284 แห่งทั่วประเทศ ในส่วนของรัฐบาลมีทั้งสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัย เทศบาลและกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 225 แห่ง และสังกัดภาคเอกชนรวม 59 แห่ง โดยมีการบำบัดรักษา มีทั้งการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันและแผนโบราณ

2. การบำบัดรักษาในระบบต้องโทษ (Correctional System) เป็นการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่ได้กระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดและถูกคุมขัง ซึ่งต้องเข้ารับการบำบัดรักษาภายใต้ขอบเขตตามข้อบังคับของกฎหมาย หน่วยงานที่รับผิดชอบได้แก่ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษ กรมราชทัณฑ์ สังกัดกระทรวงยุติธรรม สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สังกัดศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง กระทรวงยุติธรรม

3. การบำบัดรักษาในระบบบังคับบำบัด (Compulsory System) เป็นการใช้กฎหมายบังคับผู้ติดยาเสพติดให้เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้คือ ให้ผู้ต้องสงสัยว่าติดยาเสพติดโดย

การตรวจพิสูจน์ ไปเข้ารับการรักษาในสถานที่จัดตั้งขึ้นเป็นศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม โดยนำวิธีของชุมชนบำบัดแบบเดย์ทอปมาใช้ ในการดำเนินการ

2.2 แนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยาเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิด

นัทธี จิตสว่าง (2540) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การลงโทษไว้ ดังนี้ เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นในสังคม สังคมจะต้องหาวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการจัดการกับคนผิดละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคม เพราะหากสังคมไม่จัดการกับคนที่ทำผิดก็เท่ากับว่าสังคมยอมรับการกระทำผิดดังกล่าว แต่การที่สังคมจะจัดการกับคนที่กระทำผิดอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย ที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน พอสรุปได้ดังนี้ คือ

การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution)

การลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้ง (Deterrence)

การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำผิด (Incapacitation)

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation)

2.2.1 การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution)

การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน เป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เก่าแก่ มีมาตั้งแต่สมัยที่มนุษย์ยังเป็นสังคมป่าเถื่อน รูปแบบการลงโทษก็มีลักษณะรุนแรงป่าเถื่อน เช่น การตัดอวัยวะ การเขี่ยนตี ทรมาน และการประหารชีวิต แต่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนก็เป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชนโดยทั่วไปที่ต้องการจะเห็นคนที่ทำร้ายผู้อื่นได้รับผลร้ายเช่นกัน เป็นการลงโทษที่ชดเชยและให้สาสมกับความผิดเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” (An Eye for an Eye, a Tooth for a Tooth)

2.2.2 การลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้ง (Deterrence)

แนวความคิดของวัตถุประสงค์ของการลงโทษแบบนี้ เป็นผลมาจากแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School) ซึ่งเชื่อกันว่าการกระทำผิดเกิดขึ้นจากคนไม่เกรงกลัวกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมายอ่อนแอ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีเหตุผล และมีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ที่จะเลือกหรือไม่เลือกทำอะไรก็ได้ มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง การทำความผิดจึงเกิดจากการเลือกกระทำของเขาเอง เนื่องจากเห็นว่าได้ประโยชน์มากกว่าจึงกล้าเสี่ยงทำผิด การลงโทษจึงควรมีขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำผิด โดยการทำให้ผู้กระทำผิดรู้สึกกว่าผลของการกระทำผิดก่อให้เกิดความเจ็บปวดและไม่ก่อให้เกิดผลดีเลย เมื่อมนุษย์ได้รับความเจ็บปวดจากการกระทำผิดมากกว่าได้รับความพอใจแล้วเขาก็จะหลีกเลี่ยงที่จะกระทำผิด

2.2.3 การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำผิด (Incapacitation)

การป้องกันสังคมหรือการตัดโอกาสกระทำผิดนี้ มีหลักการว่า อาชญากรรมย่อมไม่เกิดขึ้น ถ้าไม่มีอาชญากรหรืออาชญากรไม่มีโอกาสที่จะกระทำผิด การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำผิดมีวัตถุประสงค์ที่คล้ายกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้ง คือ เพื่อป้องกันอาชญากรรม แต่แตกต่างกันว่าตามหลักการลงโทษเพื่อการข่มขวัญยับยั้ง มุ่งให้เกิดความเกรงกลัวไม่กระทำผิดขึ้น

อีก ส่วนการลงโทษเพื่อตัดโอกาสมุ่งป้องกันการกระทำผิดซ้ำโดยการทำให้เขาหมดโอกาสที่จะกระทำผิดซ้ำได้ ซึ่งวิธีการที่จะขจัดผู้กระทำผิดอาจทำได้โดยการเนรเทศ เพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากร โดยการกักอาชญากรไปอยู่ที่อื่น เพื่อให้สังคมปลอดภัย เช่น อังกฤษเคยส่งนักโทษไปไว้ที่ออสเตรเลีย หรือการตัดอวัยวะเพื่อตัดโอกาสผู้กระทำผิดในการประกอบอาชญากรรม เช่น ตัดมือพวกลักขโมย ทำให้หมดโอกาสลักขโมย หรือการประหารชีวิต

2.2.4 การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation)

แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเป็นแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับเจตจำนงกำหนด (Determinism) กล่าวคือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่างๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ แต่มนุษย์ถูกกดดันหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่างๆจนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและหันไปสู่การกระทำผิด ดังนั้น การกระทำผิดของมนุษย์เป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่างรวมกันด้วย ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิดและการแก้ไขไปที่สาเหตุนั้น

พิทยา บวรวัฒนา (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2553) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมของคน ถูกกำหนดโดยตัวแปรสำคัญ เช่น

1. ค่านิยม (Values) หมายถึง ความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับความถูกต้องหรือความไม่ถูกต้อง ความดีหรือความชั่ว คนแต่ละคนในองค์กรจะมีระบบความเชื่อของตัวเองว่าอะไรคือสิ่งที่ผิด เช่น คนๆหนึ่งมีความเชื่อว่าการเลื่อนตำแหน่งในองค์กร ดูกันที่ความรู้ ความสามารถ แต่ในทางตรงกันข้ามอาจมีความเชื่อว่าการเลื่อนตำแหน่งในองค์กรขึ้นอยู่กับความเหมาะสม เป็นต้น

2. ทศนคติ (Attitudes) หมายถึง ความรู้สึกที่คนมีต่อสิ่งของ คน หรือเหตุการณ์เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เช่น ทศนคติเกี่ยวกับงาน ได้แก่ ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร และความทุ่มเทในการทำงาน ทศนคติมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน

3. บุคลิกภาพ (Personality) หมายถึง ลักษณะทางจิตวิทยาต่างๆที่รวมประกอบกันเป็นคนนั้นๆ นักจิตวิทยาได้กำหนดลักษณะพื้นฐานของคนได้ดังตารางที่ 2.1 ไว้ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ลักษณะพื้นฐานทางบุคลิกภาพ

ลักษณะพื้นฐานของมนุษย์	ลักษณะพื้นฐานของมนุษย์
สงวนท่าที	เปิดเผย
ฉลาดน้อย	ฉลาดมาก
อารมณ์อ่อนไหว	อารมณ์มั่นคง
ว่าง่าย	เป่งใหญ่
เอาจริงเอาจัง	สนุกสนานไปเรื่อยๆ
การเอาแต่ได้	มีสติยั้งคิด

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานของมนุษย์	ลักษณะพื้นฐานของมนุษย์
------------------------	------------------------

ชี้ขาด ชี้ต้น	กล้าได้ กล้าเสีย
มีใจแข็ง เย็นชา	เอาใจเขามาใส่ใจเรา
ไว้วางใจ	ระแวง
เล็งเห็นผลในทางปฏิบัติ	เจ้าความคิด
เปิดเผย ตรงไป ตรงมา	ฉลาด สุขุม
เชื่อใจตนเอง	หัวนหวาด ชี้กั้ว
อนุรักษ์ของเดิม	ชอบทดลองของใหม่
ขึ้นอยู่กับกลุ่ม	ไม่ต้องพึ่งใคร
ไม่สามารถควบคุมได้	สามารถควบคุมได้
ทำตามสบาย	เครียด

ที่มา: พิทยา บวรวัฒนา (อ้างถึงในวิโรจน์ ก่อสกุล, 2523)

4. การมอง (Perception) หมายถึง กระบวนการที่ปัจเจกบุคคลจัดระบบและตีความรู้สึกต่างๆที่ตนมีเพื่อสร้างความหมายให้กับสิ่งรอบตัว ปัจเจกบุคคลแต่ละคนอาจมองสิ่งเดียวกันไม่เหมือนกัน ปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการมอง เช่น ลักษณะส่วนตัวของผู้มอง เช่น ทักษะคิด บุคลิกภาพ ลักษณะของสิ่งที่มองเห็น สถานการณ์ขณะที่ย่อมอง เช่น สถานที่ อุณหภูมิ แสงสว่าง เป็นต้น

5. การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรทางพฤติกรรมของคน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ เช่น คนที่มีพฤติกรรมแบบหนึ่งแล้วทำให้เกิดผลดี คนๆนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก การเรียนรู้จึงหมายถึงอะไรก็ตามที่คนถือว่าเป็นการให้รางวัลกับตนเอง เช่น เงิน ทอง คำสรรเสริญ การเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น การเรียนรู้ยังเกิดขึ้นได้จากพฤติกรรมเลียนแบบของผู้อื่น คนในองค์กรจะเรียนรู้ตลอดเวลาในขณะที่ทำงาน

6. การจูงใจ (Motivation) หมายถึง คนที่มีแรงจูงใจในการทำงาน จะทำงานอย่างทุ่มเททำงานมากกว่าคนอื่น บางทีจะพบว่ามีความสามารถมากกว่าคนอื่น การจูงใจ หมายถึง การสร้างความปรารถนาในตัวคนที่จะทำบางสิ่งบางอย่าง เพื่อให้การกระทำนั้นเป็นตัวสนองความต้องการของปัจเจกบุคคล คนที่มีความต้องการแต่ยังไม่ได้รับการสนองตอบจะเป็นคนที่มีความเครียด

2.3 ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์

อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2553) เป็นนักทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ ได้สรุปทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ ไว้ดังนี้

1. คนทุกคนมีความต้องการอยู่เสมอ ไม่มีวันสิ้นสุด
2. เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างหนึ่งแล้ว ความต้องการอื่นจะตามมา
3. ความต้องการของคนมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงสุด แบ่งเป็น 5 ชั้น คือ
  - ชั้นที่ 1 ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) เป็นจุดเริ่มต้นความต้องการมนุษย์ เป็นความต้องการเพื่อความอยู่รอด โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร

การนอน การหายใจ น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่มห่ม ยารักษาโรค การพักผ่อน ความต้องการทางเพศ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ด้านความปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายหรือทางกายภาพได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการขั้นต่อไป คือ ความต้องการความปลอดภัยจากภัยอันตรายทุกด้าน และความมั่นคงในการทำงาน ตลอดจนความมั่นคงเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ

ขั้นที่ 3 ด้านความเป็นที่รักใคร่ ความผูกพันทางสังคม (Love Needs) เมื่อมีความพอใจในขั้นที่ 1 และ 2 มนุษย์จะเกิดความต้องการใหม่ โดยต้องการให้เป็นที่รักใคร่ของคนในสังคม ต้องการเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ให้ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความอบอุ่นทางใจ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ด้านความต้องการที่จะมีฐานะเด่นหรือมีชื่อเสียง (Esteem Needs) เป็นความต้องการระดับสูงเกี่ยวกับความมั่นใจตนเองในเรื่องความรู้และความสามารถ มีความต้องการให้คนอื่นยกย่องสรรเสริญ ต้องการเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง และมีอิสระในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 5 ด้านความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จ/ความสมหวังในชีวิต/ความต้องการที่จะประจักษ์ตน (Self-Actualization) เป็นความต้องการระดับสูงเกี่ยวกับความมั่นใจของตนเองในเรื่องความรู้และความสามารถ มีความต้องการให้คนอื่นยกย่องสรรเสริญ ต้องการเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเองและมีอิสระในการตัดสินใจ

2.4 นโยบายสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.4.1 นโยบายสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ (2554) ได้กล่าวถึงคำแถลงนโยบายของนายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ดังนี้

นโยบายสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ข้อ 6. ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างชาย-หญิง ขจัดการกระทำรุนแรง และการเลือกปฏิบัติต่อเด็ก สตรี และผู้พิการ ในการคุ้มครองและส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมแก่ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ที่อยู่ในภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พึ่งตนเองได้

ข้อ 7. เร่งรัดการแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทั้งทางด้านการป้องกันการปราบปราม การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ควบคู่กับการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีการบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัด รวมทั้งขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติในการแก้ไขปัญหาเสพติด

ข้อ 8. เพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยส่งเสริมให้มีระบบติดตามและเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรมที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นการพัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสาร การเตือนภัย และสร้างเครือข่าย อาสาสมัครชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ในการป้องกันปัญหา ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และปรับปรุงระบบชุมชน และมวลชนสัมพันธ์ให้มีความเข้มแข็ง เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน

2.5 นโยบายกฎหมายและการยุติธรรม

บุญเกียรติ การระเวกพันธุ์ (2554) ได้กล่าวถึงคำแถลงนโยบายของนายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ดังนี้

นโยบายกฎหมายและการยุติธรรม

ข้อ 5. พัฒนาระบบและวิธีการปฏิบัติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและผู้ใหญ่ให้มีความหลากหลายและเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโอกาสในการแก้ไข ฟื้นฟู และสามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก บนพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพที่ผู้กระทำความผิดพึงได้รับ

2.6 แผนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดกรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์, สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ (2553) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) เป็นแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม ซึ่งเชื่อในเรื่องเจตจำนงกำหนด กล่าวคือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่างๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ มนุษย์ถูกกดดันหรือหลอมนจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและนำไปสู่การกระทำผิด สมาชิกส่วนหนึ่งของสังคมต้องแพภัยตนเองหรือภัยสังคม ไม่สามารถดำเนินชีวิตหรือต่อสู้กับปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมรุนแรงได้ จึงต้องกระทำความผิดหรือละเมิดกฎเกณฑ์ทางสังคมและถูกกลไกของสังคมส่งไปควบคุมและแก้ไข หรือพัฒนาพฤติกรรมเสียภายในเรือนจำและทัณฑสถานสักระยะหนึ่งก่อนปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม ดังนั้นระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำจึงเป็นระยะเวลาที่มีค่าต่อสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากกรมราชทัณฑ์ได้คิดค้นวิธีการในการแก้ไข ฟื้นฟูสมาชิกของสังคมกลุ่มนี้ได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ พัฒนาความคิด ความรู้สึก และการแสดงออก อันไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานที่ดำรงของสังคม ให้เป็นไปตามบรรทัดฐานที่สังคมบัญญัติไว้ ย่อมเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติในที่สุด

การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเมื่อสังคมได้ตัดสินใจโทษแก่เขาไปแล้ว ไม่ว่าจะวัตถุประสงค์ของการลงโทษจะเพื่อเหตุผลใดก็ตาม การพยายามที่จะให้ผู้ต้องโทษได้กลับตัวกลับใจมีชีวิตที่เป็นปกติสุขในสังคมต่อไป นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพราะผู้ต้องโทษนั้นก็ประชาชนคนหนึ่ง และประชากรก็เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาสังคม หากเขาสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างพลเมืองดีในสังคมได้ ประโยชน์ก็จะเกิดแก่ตัวเองและสังคมโดยรวม แนวความคิดในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้รับการพัฒนาเรื่อยมา จนกระทั่งได้มีการนำมาใช้ปฏิบัติแก่ผู้กระทำความผิดทั้งในแง่การใช้เรือนจำและใช้ชุมชน การแก้ไขฟื้นฟูในเรือนจำก็อาศัยเทคนิคต่างๆ เช่น การให้การศึกษ การฝึกวิชาชีพ การอบรมทางศีลธรรม การบำบัดทางจิตวิทยา การบำบัดทางแพทย์ การให้การสงเคราะห์ในด้านต่างๆ การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม ส่วนการใช้ชุมชน ก็พัฒนามาเป็นการคุมประพฤติ การพักการลงโทษ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ยุติธรรมชุมชน เป็นต้น

งานพัฒนาพฤติกรรมเสียและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation Tasks) กรมราชทัณฑ์ ในฐานะหน่วยงานสุดท้ายแห่งกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีพันธกิจหลัก คือ การควบคุมควบคุมคู่กับการแก้ไขผู้กระทำความผิด การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เราต้องนำความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้กระทำความผิดเป็นที่ตั้งแล้วจึงนำศาสตร์และศิลป์มาเป็นเครื่องมือในการที่จะทำให้การแก้ไข

ฟื้นฟูผู้ต้องขังมีประโยชน์อย่างแท้จริงนั้น การฝึกวิชาชีพแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการแก้ไขฟื้นฟูบุคคล ควรจะมีการเตรียมการก่อนปล่อย ทุกสิ่งทุกอย่างต้องมีการวางแผนเป็นพิเศษ นับตั้งแต่ก้าวแรกที่ผู้ต้องขังเข้ามาในเรือนจำและทัณฑสถานเลยทีเดียว

มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation Standard Model) การจะบรรลุความสำเร็จในเรื่องใดก็ตามจะต้องมีกรรมวิธีหรือรูปแบบการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สามารถยึดถือเป็นแนวทางมาตรฐานได้ ในการปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์ด้านการแก้ไขฟื้นฟูก็เช่นเดียวกัน เจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ด้านการแก้ไขฟื้นฟูจำเป็นต้องปฏิบัติให้ครบถ้วน และเป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนหลักดังนี้

1. การรับตัว(ปฐมนิเทศ)
2. การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (ครั้งที่ 1)
3. การเข้าโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐาน (การให้การศึกษา การฝึกวิชาชีพ และการพัฒนาจิตใจ)
4. การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข (ครั้งที่ 2)
5. การเข้าโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะ/โปรแกรมชุมชนบำบัด (ตามประเภทคดีความผิด หรือพฤติกรรมการกระทำผิด)
6. การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย (ครั้งที่ 3)
7. การเข้าโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย
8. การปล่อยตัว (ตามคำพิพากษา พักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ)
9. การสงเคราะห์ผู้ต้องขังภายหลังการปลดปล่อย (After-Care)

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ครั้งที่ 1 เป็นการจำแนกลักษณะพื้นฐาน ควรกระทำภายในระยะเวลา 2 - 4 สัปดาห์นับแต่วันรับตัว เพื่อรวบรวมข้อมูลของผู้ต้องขังเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว อาชีพ ความถนัด สภาพแวดล้อมทางสังคม สาเหตุและพฤติกรรมการกระทำผิดตามแบบสอบประวัติ จำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (จน.1) “เป็นการรู้เขารู้เรา” เพื่อให้ผู้กระทำผิดเข้าไปรับการปฐมนิเทศ อบรมระเบียบวินัยในการใช้ชีวิตอยู่ในทัณฑสถานและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งด้านการควบคุมและการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังและช่วยให้การบริหารงานด้านต่างๆมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐาน ได้แก่ การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษา ทั้งสายสามัญ สายวิชาชีพและการอบรมทางศีลธรรมตลอดจนกิจกรรมทางศาสนา สวัสดิการและนันทนาการต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่มุ่งจัดให้ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ทั้งทัณฑสถานฯ ได้รับการฝึกทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคม คือ การฝึกอาชีพและหลักศาสนา ผู้ต้องขังทุกคนสามารถเข้าโปรแกรมนี้ตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีคณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของทัณฑสถานเป็นผู้พิจารณา

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข (ครั้งที่ 2) หรืออีกนัยหนึ่งอาจเรียกว่า การประเมินรายบุคคลเพื่อที่จะทำให้สามารถรู้จักผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล จนสามารถแยกปฏิบัติแยกกลวิธีในการแก้ไขฟื้นฟูเหมาะสมเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่มได้เป็นการจำแนกเจาะลึกในทุกมิติของผู้กระทำผิดเป็นมูลเหตุ สาเหตุ พฤติกรรม การกระทำผิดตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูครอบครัว

ของผู้กระทำผิดจนสามารถนำมาเป็นแนวทางและกำหนดกลวิธีหรือหลักสูตรในการแก้ไขฟื้นฟูให้สอดคล้องกับผู้ต้องขังแต่ละประเภทแต่ละคนได้ การจำแนกลักษณะนี้จะเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ถึงประวัติจากเอกสารและจากการเปิดเผยของผู้ต้องขัง การสังเกตพฤติกรรมและการใช้แบบประเมินทางจิตวิทยาเพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์และวางแผนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล เนื่องจากกลุ่มผู้ต้องขังที่นำมาวิเคราะห์และจำแนกลักษณะได้ผ่านการคัดเลือกเป็นกลุ่มเป้าหมายในโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูแล้ว

โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะ เป็นโปรแกรมการแก้ไขที่มุ่งปรับเปลี่ยนของผู้กระทำผิด โดยมีหลักสูตรในการให้ความรู้และทักษะและใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการสร้างวินัย และการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม โปรแกรมนี้จะต้องใช้เวลาประมาณ 6 เดือนถึง 1 ปี โดยไม่รวมระยะเตรียมการปลดปล่อย จึงจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะ เป็นโปรแกรมที่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูกลุ่มเป้าหมายซึ่งอาจแยกตามประเภทคดี หรือแยกตามพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจัดโปรแกรมว่าจะมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกลุ่มใด เช่น โปรแกรมชุมชนบำบัด โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดเกี่ยวกับเพศ โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรง โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดต่อชีวิต เป็นต้น

นอกจากนี้ การจัดโปรแกรมเฉพาะยังอาจทำได้ในลักษณะของการจัดโปรแกรมเพื่อสวัสดิการ เช่น โปรแกรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุ โปรแกรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังป่วย โปรแกรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโรคจิต เป็นต้น โปรแกรมเหล่านี้ไม่ได้มุ่งแก้ไขฟื้นฟูแต่มุ่งจัดสวัสดิการ การดูแลสวัสดิภาพให้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (ครั้งที่ 3) เป็นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังระยะสุดท้ายเพื่อเข้าโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย การสัมภาษณ์เฉพาะราย ทำประวัติสอบถามปัญหาและความต้องการโดยจัดกลุ่มผู้ต้องขังออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือ 2) กลุ่มผู้ต้องขังเจ็บป่วยหรือทุพพลภาพ 3) กลุ่มผู้ต้องขังที่มีแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ 4) กลุ่มเพื่อให้คำปรึกษา (Counseling)

โปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นขั้นตอนที่สำคัญอยู่ในลำดับสุดท้ายของระบบการพัฒนาพฤตินิสัยของกรมราชทัณฑ์ก่อนปล่อยผู้ต้องขังกลับสู่ชุมชน โดยมีเป้าหมาย คือ ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ต้องการสร้างแรงจูงใจหรือจิตใจที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นในตัวผู้ต้องขังที่จะพ้นโทษ แนะนำเทคนิคหรือแนวทางการหลีกเลี่ยงการเสี่ยงต่อการกระทำความผิดซ้ำใช้เวลาดำเนินการ 2 - 6 เดือน ก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง

การสงเคราะห์ผู้ต้องขังภายหลังการปลดปล่อย (After-Care) เป็นขั้นตอนที่ผู้ต้องขังกลับเข้าสู่ชุมชนได้รับการดูแลในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการให้ดูแลแบบมีเงื่อนไขคุมประพฤติหรือพ้นโทษตามคำพิพากษาก็ตาม

2.7 แผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2555 - 2558

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม (2555) ได้อธิบายแผนแม่บทด้านการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนา
 พงศนิสัย 2555-2558 ไว้ดังนี้

หลักการและเหตุผล

การแก้ไข ฟื้นฟู พัฒนา พงศนิสัยผู้ต้องขังในปัจจุบัน มีอุปสรรคอยู่หลายประการ เช่น
 การที่ผู้กระทำผิดได้สูญเสียบุคลิกภาพไปแล้ว จากการถูกหล่อหลอมของสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีต่างๆ
 ทำให้มีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมที่แก้ไขยาก การใช้เวลาอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานอาจมีเวลา
 น้อยเกินไป และไม่เพียงพอที่จะหล่อหลอมพฤติกรรมที่ดีให้เกิดขึ้นใหม่ได้ ในขณะที่มาตรการในการ
 แก้ไขฟื้นฟูพัฒนา พงศนิสัยก็ขัดกับความรูสึกของคนในสังคมว่าผู้กระทำผิดไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่
 ดีกว่าคนทั่วไป เช่น ผู้กระทำผิดไม่ควรได้รับสวัสดิการ อาหาร ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการศึกษา
 การหางานที่ดีกว่าคนภายนอก เพราะคนโดยทั่วไปในสังคมยังมีจำนวนอีกมากที่ไม่ได้รับการ
 ดังกล่าว

การแก้ไข ฟื้นฟู พัฒนา พงศนิสัยผู้ต้องขังนั้น สังคมทั่วไปเห็นว่าควรกระทำกับผู้กระทำผิด
 บางประเภทเท่านั้น เช่น ผู้กระทำผิดครั้งแรก หรือผู้กระทำผิดที่ทำไปเพราะไม่สามารถควบคุม
 อารมณ์ในขณะนั้นได้ หรือทำผิดไปเพราะความจำเป็น เป็นต้น แต่สำหรับผู้กระทำผิดบางประเภท
 เช่น อาชญากรอาชีพ หรือพวกกระทำผิดซ้ำซากจนติดเป็นนิสัย โอกาสในการแก้ไข ฟื้นฟู พัฒนา
 พงศนิสัยย่อมกระทำได้ยาก หรืออาจเป็นไปได้เลย ด้วยหลักการดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าการแก้ไข ฟื้นฟู
 พัฒนา พงศนิสัยผู้ต้องขังนั้น ไม่สามารถจะทำให้ผู้กระทำผิดกลับตัวได้ทุกกรณีไป ดังนั้น เพื่อให้การ
 แก้ไข ฟื้นฟู พัฒนา พงศนิสัยผู้ต้องขังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่าต่อทรัพยากรที่สูญเสีย
 ไป การดำเนินงานจึงต้องกระทำอย่างเป็นระบบ ด้วยการวางแผนอย่างมีทิศทาง มีการกำหนด
 เป้าหมายและวิธีการทำงานที่ชัดเจนในหน่วยงานแต่ละระดับ อันจะส่งผลให้ภาพรวมของเป้าประสงค์
 หลักของกรมราชทัณฑ์บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ได้

กรอบทิศทางกรดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ ปี พ.ศ. 2555 - 2558

ภารกิจ

ควบคุมและแก้ไข พงศนิสัยผู้ต้องขัง โดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
 เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ
 ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ
 โดยสังคมให้การยอมรับ

อำนาจหน้าที่

1. ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามกฎหมาย
2. กำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบนโยบายของ
 กระทรวง หลักอาชญาวิทยาและหลักทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ
 สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ
3. ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการและการสงเคราะห์ผู้ต้องขัง
4. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์

วิสัยทัศน์ “กรมราชทัณฑ์ เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการควบคุม แก้ไข และพัฒนา พงศนิสัย
 ผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดี มีคุณค่าสู่สังคม”

พันธกิจ

1. ควบคุมผู้ต้องขัง
2. แก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขัง
3. จัดให้มีระบบบริหารจัดการที่มีมาตรฐาน
4. เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
5. จัดให้มีเทคโนโลยีที่เหมาะสมสนับสนุนการปฏิบัติงานทุกระดับ

เป้าประสงค์หลัก

1. สังคมปลอดภัย
2. ได้คนดีคืนสู่สังคม
3. ผู้ต้องขังได้รับการยอมรับ/โอกาสจากสังคม
4. ได้รับการพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสม
5. ความปลอดภัยในชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน
6. เพื่อให้เกิดการปรับปรุงระบบงานอย่างต่อเนื่อง
7. เพื่อให้มีนวัตกรรมที่เป็นแบบอย่างเฉพาะของตน
8. เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน
9. ความเป็นธรรมในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ทิศทางการแก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤติกรรมผู้

ผู้ต้องขัง ปี พ.ศ. 2555 - 2558

วิสัยทัศน์ “ผู้ต้องขังเป็นคนดี มีคุณค่า สามารถกลับสู่สังคมได้อย่างยั่งยืน”

พันธกิจ

1. พัฒนาระบบการแก้ไข ฟื้นฟูพัฒนาพฤติกรรม โดยผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลาง
2. ดำเนินการแก้ไข ฟื้นฟูพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังให้เป็นคนดี มีคุณค่า สามารถเข้าสู่สังคมอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีระบบการแก้ไข ฟื้นฟูพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพ โดยมีผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลาง
2. เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ คุณธรรม สุขภาวะที่ดี ฟังตนเองได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขภายหลังพ้นโทษ
3. เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในการแก้ไข ฟื้นฟู พัฒนาพฤติกรรมผู้

เป้าหมาย

1. อัตราการกระทำผิดซ้ำ ไม่เกินร้อยละ 13
2. ผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 สามารถอยู่ร่วมในชุมชนได้อย่างปกติสุข
3. จำนวนหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ฟื้นฟูพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 30

2.8 แผนปฏิบัติการการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ปี พ.ศ. 2558

คณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลมีเจตนารมณ์และความตั้งใจอันแน่วแน่ที่จะลดระดับปัญหายาเสพติดและปัญหาที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิต ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินความสงบสุขของประชาชนและสังคมโดยรวม ซึ่งในการแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 ได้กำหนดให้ปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาเฉพาะหน้า ที่ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไขโดยการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด และจัดการกับปัญหาอื่นๆที่เชื่อมโยงต่อเนื่องให้เบ็ดเสร็จ

สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด พ.ศ. 2558 โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อลดปริมาณผู้เข้าสู่การกระทำผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด นำคนออกจากวงจรการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เห็นอย่างชัดเจน จนไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประชาชน สำหรับเป้าหมายรวมทางยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การพัฒนามาตรฐาน การบำบัดรักษาทุกระบบ ติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดให้สามารถ กลับไปใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติ สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้กับเด็กและเยาวชน รวมทั้ง ผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ สกัดกั้นการลักลอบลำเลียงและนำเข้ายาเสพติดในช่องทางชายแดน ตลอดจนพื้นที่ในประเทศ ปราบปราม จับกุมการกระทำผิดคดีร้ายสำคัญ รวมทั้งเครือข่าย การค้ายาเสพติดในเรือนจำทุกแห่ง จุดเน้นการดำเนินงานจะให้ความสำคัญต่อการป้องกันเชิงรุกใน กลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดรายใหม่ การแก้ไขปัญหาผู้เสพติดให้ครบวงจร สร้างมาตรฐานการบำบัดรักษา การติดตามช่วยเหลือเพื่อมิให้กลับไปเสพซ้ำ และดำรงชีวิตในสังคม อย่างปกติ การสกัดกั้นยาเสพติดแบบบูรณาการทั้งระบบ การทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้า ยาเสพติดด้วยการตัดวงจรทางการเงิน การปราบปรามเครือข่ายนักค้ายาเสพติด และการแพร่ระบาด ยาเสพติดในเรือนจำ ความร่วมมือเชิงรุกภายนอกประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน การแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดเชิงคุณภาพ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างแท้จริง การบริหารจัดการ บูรณาการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่พิเศษ และจังหวัดนาร่อง โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในปี พ.ศ. 2558 ไว้ดังนี้

2.8.1 ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเฉพาะ เด็กและเยาวชน ใช้เครื่องมือการป้องกันที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่เด็กปฐมวัย เยาวชนทั้งใน และนอกสถานศึกษา กลุ่มผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ และครอบครัวที่มีความเสี่ยงต่อการ ใช้ ยาเสพติด โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์ด้วยการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ทั้งดนตรี กีฬา ศิลปะ หรืออื่นๆ ตามความเหมาะสม

2.8.2 ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้เสพติดยาเสพติด ให้ความสำคัญกับการดำเนินงาน ในเชิงคุณภาพ โดยการพัฒนากลไกการดำเนินงานในทุกกระบวนการของการบำบัดรักษา ตั้งแต่ การค้นหา คัดกรอง จำแนกผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด และนำเข้าสู่การบำบัดรักษาในระบบสมัครใจเป็น หลักตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 108/2557 หรือในรูปแบบที่เหมาะสม เช่น การบำบัดรักษาในค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สถานพยาบาล สถานบังคับบำบัด ค่ายทหาร เป็นต้น

2.8.3 ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม ให้มีระบบ การติดตามช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษาอย่างจริงจัง ทั้งศูนย์ประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ในระดับจังหวัดและอำเภอ พัฒนารูปแบบ แนวทางการติดตามและช่วยเหลือ การจัดการระบบ ช่องทาง

ในการให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดในด้านต่างๆ ตามความเหมาะสมของบุคคล เช่น ด้านอาชีพ การงาน การอบรม แหล่งทุน การศึกษา เป็นต้น

2.8.4 ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด ให้ความสำคัญกับการควบคุมและการจัดสภาพแวดล้อมในบริบทที่เป็นปัจจัยเอื้อที่ส่งผลกระทบต่อ การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งเยาวชนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มผู้ผ่านการบำบัดรักษาและกลับไปเสพซ้ำ เร่งรัดการจัดระเบียบสังคมอย่างจริงจัง โดยใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัดและการทำงานแบบบูรณาการที่มีเจ้าภาพชัดเจน มุ่งเน้นที่แหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุม และแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดทุกแห่งทั่วประเทศ สร้างสภาพแวดล้อมผ่านกลไกครอบครัวและสังคม เพื่อควบคุมและป้องกันปัญหา ยาเสพติด

2.8.5 พัฒนามาตรฐานการบำบัดรักษาทุกระบบ ติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด ให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

2.8.6 ยุทธศาสตร์ในการยุติบทบาทการค้าและแก้ไขปัญหาค้าและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเรือนจำทุกประเภท อาทิ เข้มงวดกวดขันการกระทำความผิดในเรือนจำ เช่น ปิดล้อม ตรวจค้น ตรวจปัสสาวะ การป้องปรามเจ้าหน้าที่ โดยมอบหมายให้กรมราชทัณฑ์เป็นผู้รับผิดชอบหลัก คัดแยกนักโทษรายสำคัญที่ยังมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากเรือนจำทั่วประเทศมายังเรือนจำ ความมั่นคงสูงและวางระบบป้องกันและควบคุมการค้ายาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกรมราชทัณฑ์ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานงาน ป.ป.ส. เป็นผู้รับผิดชอบ ปฏิบัติการจับกุมตรวจค้นสิ่งของต้องห้ามและโทรศัพท์มือถือแบบบูรณาการ เพื่อหยุดยั้งไม่ให้เกิดการส่งสารจากในเรือนจำทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง โดยให้ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด (ศอ.ปส.จ.) เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

2.8.7 ยุทธศาสตร์ในการบูรณาการขยายผลเครือข่ายนักค้ายาเสพติดในเรือนจำ โดยการตั้งชุดขยายผลอย่างถาวรในการสืบสวนเชิงลึกและปฏิบัติการ โดยมอบหมายให้กรมราชทัณฑ์เป็นผู้รับผิดชอบหลัก สำนักงาน ป.ป.ส. กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ปปง. กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงาน ป.ป.ท. เป็นหน่วยงานสนับสนุน

2.8.8 การจัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินการในเรือนจำ ความมั่นคงสูง (Super Max)

2.8.9 ยุทธศาสตร์ในการประสาน ผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกัน บำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ เช่น พัฒนาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการป้องกัน เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันที่มีประสิทธิภาพร่วมกับนานาชาติ มีการพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการและการสร้างมาตรฐานการบำบัดรักษาระหว่างประเทศ และพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและบำบัดรักษา เพื่อสามารถให้ความร่วมมือกับนานาชาติ ประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

กลไกการบริหารจัดการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประกอบไปด้วย

1. กลไกในระดับนโยบาย โดยมี คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย

มาตรการการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในภาพรวม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ

2. กลไกอำนาจการ โดยมีศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) ทำหน้าที่ในการนำนโยบายของรัฐบาลและคณะกรรมการ ป.ป.ส. ไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลสำเร็จ

3. กลไกรับภารกิจ โดยมีศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกระทรวง/หน่วยงาน ทำหน้าที่ในการอำนาจการแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภารกิจและบทบาทที่รับผิดชอบ

4. กลไกระดับพื้นที่ มีศูนย์อำนาจการและศูนย์ปฏิบัติการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดและอำเภอ ทำหน้าที่ในการอำนาจการและปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดและอำเภอ

5. กลไกเฉพาะ มีศูนย์อำนาจการหรือศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะ เพื่อแก้ไขปัญหายาในพื้นที่พิเศษ การบูรณาการแผนงานและงบประมาณ สำนักงาน ป.ป.ส. รับผิดชอบหลักในการบูรณาการแผนงานและงบประมาณในภาพรวมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับส่วนกลางและในส่วนพื้นที่ และให้ศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดบูรณาการแผนงานและงบประมาณของทุกภาคส่วนให้เป็นไปตามเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี พ.ศ. 2558 การกำกับ ติดตาม รายงานผล และประเมินผลการดำเนินการ จะใช้กลไกของผู้ตรวจราชการกระทรวง/กรม และคณะอนุกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินการ ในส่วนของ การรายงานผลการดำเนินงาน สำนักงาน ป.ป.ส. ได้กำหนดรูปแบบการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558 ผ่านระบบสารสนเทศยาเสพติดจังหวัด (Nispa) ทางอินเทอร์เน็ต โดยทุกหน่วยงานในส่วนกลางและจังหวัดรายงานผลการดำเนินงานให้สำนักงาน ป.ป.ส. ทุกวันที่ 5 ของเดือน ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ส. จะวิเคราะห์และประมวลผลในภาพรวม นำเสนอคณะรัฐมนตรี สำหรับการประเมินผลการดำเนินงาน ให้มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2558 รายไตรมาส ทั้งการประเมินผลภายในโดยหน่วยงาน และการประเมินผลภายนอกโดยสถาบันวิชาการ

2.9 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิยดา จันทอง (2542) ศึกษาวิจัยเรื่อง ชุมชนบำบัดในงานราชทัณฑ์: ศึกษาเฉพาะกรณีทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จังหวัดปทุมธานี พบว่ามีปัญหาในการดำเนินงานคือ ผู้ต้องขังไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู การขาดแคลนงบประมาณ การขาดแคลนบุคลากร ที่เสียสละและทำงานอย่างจริงจัง การแก้ไขปัญหาคควรเริ่มจากครอบครัวและชุมชนเพราะเป็นต้นตอของปัญหายาเสพติดทั้งหมด รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ให้ตรงจุดมุ่งหมายและกระบวนการของชุมชนบำบัด เพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สุชาติ นิลมาก (2533) ศึกษาวิจัยเรื่องชุมชนบำบัด : การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในด้านการดำเนินงานด้านชุมชนบำบัดไว้ประการหนึ่งถึงเรื่องของคุณภาพของผู้ให้บริการหรือผู้ปฏิบัติงาน ความจริงใจต่อผู้ป่วย ความซื่อสัตย์

ต่อหน้าที่และผู้ป่วย สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีความสำคัญต่อผลสำเร็จของงานเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ นอกจากเป็นผู้ให้บริการต้องมีการพัฒนาด้านคุณภาพและปริมาณ มีการเสริมกำลังให้การสนับสนุนของผู้บริหารและบำรุงขวัญตามความเหมาะสมด้วย นอกจากผลการศึกษายังได้กล่าวถึงบทบาทของครอบครัวในระบบชุมชนบำบัดว่า การดึงเอาครอบครัวหรือญาติ ผู้ปกครองเข้าร่วมในกระบวนการชุมชนบำบัดจะได้ผลทั้งทางด้านการแก้ไขปัญหาทางครอบครัว และช่วยเสริมกำลังใจผู้ป่วยให้มีความเต็มใจที่จะเข้ารับการรักษาฟื้นฟูตามขั้นตอนต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้น

นิพนธ์ พรหมเสน (2545) ศึกษาวิจัยเรื่องการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดด้วยวิธีการชุมชนบำบัดของทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี พบว่าผู้ต้องขังที่เป็นสมาชิกชุมชนบำบัด ส่วนใหญ่ยังเห็นด้วยว่าวิธีการชุมชนบำบัดมีความชัดเจนในการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด กฎ ระเบียบของชุมชนบำบัดสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณีของไทย สำหรับการดำเนินการชุมชนบำบัดของทัณฑสถานฯ สมาชิกเห็นว่าเจ้าหน้าที่ฯ ดำเนินงานชุมชนบำบัดมีความพร้อม มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน นอกจากนี้สมาชิกชุมชนบำบัดยังเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการบำบัดฟื้นฟู จะต้องได้รับการสนับสนุนและกำลังใจจากครอบครัว

พิมพ์นิภา ทรงประสิทธิ์ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง ทศนะของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ต่อโปรแกรมชุมชนบำบัด : ศึกษาเฉพาะทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง พบว่าในภาพรวมเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์มีความรู้ความเข้าใจด้านโปรแกรมชุมชนบำบัดในระดับมาก อย่างไรก็ตามจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเจ้าหน้าที่ชุมชนบำบัดยังไม่มีความรู้ด้านชุมชนบำบัดครบทุกด้าน ในส่วนทศนะของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ต่อโปรแกรมชุมชนบำบัด พบว่ามีในระดับปานกลางเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นว่าบรรยากาศในทัณฑสถานไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานด้านชุมชนบำบัด ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานด้านชุมชนบำบัด พบว่าควรแยกสถานที่สำหรับชุมชนบำบัดเป็นการเฉพาะไม่ปะปนกับการควบคุมผู้ต้องขังจำหน่ายยาเสพติด สถานที่ในการออกกำลังกายและอุปกรณ์ในการเล่นกีฬาไม่เพียงพอ ควรจัดให้มีอุปกรณ์การเล่นกีฬาที่ไม่ต้องใช้สถานที่มากนัก เช่น เปตอง แบดมินตัน และอุปกรณ์เพาะกาย เป็นต้น

ชมพูนุท แก้วอนุรักษ์ (2553) ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดรายย่อยต่อการเข้าร่วมโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโปรแกรมการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติด (ผู้ค้ารายย่อย) ว่ามีความเหมาะสมและได้รับประโยชน์จากการเข้าอบรมตามโปรแกรมฯ ในระดับมาก เพราะได้ทำกิจกรรมที่แตกต่างจากกิจกรรมปกติที่เคยดำเนินอยู่ในเรือนจำ ได้รับการฝึกให้กล้าพูด กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งเนื้อหากิจกรรมตามโปรแกรมฯ ทำให้ผู้ต้องขังได้รับการกระตุ้นให้ตระหนักรู้ และก่อให้เกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนทัศนคติ สำหรับความคิดเห็นต่อความเปลี่ยนแปลงภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ อยู่ในระดับมาก พบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษมากขึ้น และคิดว่าจะสามารถกลับไปอยู่ร่วมกับชุมชนได้โดยไม่เกิดปัญหา นอกจากนี้ผู้ต้องขังยังไม่คิดจะหวนกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก จากผลการศึกษาทำให้เห็นว่าโปรแกรมการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติด (ผู้ค้ารายย่อย) ในปัจจุบันมีความเหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดรายย่อยมากกว่าโปรแกรมพื้นฐาน เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมได้ ในส่วน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาควรมีการเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรให้มีความเข้มข้นมากขึ้นและจัดอบรมให้กับผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีละ 1 รุ่น เมื่อผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ พ้นโทษไปแล้ว ควรมีการติดตามพฤติกรรมภายหลังพ้นโทษเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติด กรณีศึกษา: ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาได้นำเสนอวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. รูปแบบการศึกษา
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด จำนวน 9 คน และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด จำนวน 25 คน

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเรื่อง การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติด กรณีศึกษา: ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ผู้ศึกษาได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานด้านชุมชนบำบัด และผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติดของทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานด้านชุมชนบำบัด จำนวน 9 คน ประกอบด้วยข้าราชการระดับหัวหน้างานชุมชนบำบัด 3 คน เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ จำนวน 6 คน และผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพของทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี จำนวน 25 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ มีขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.3.1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด

3.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด จำนวน 9 คน และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด จำนวน 25 คน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ สำหรับการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด จำนวน 9 คน และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด จำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 34 คน โดยมีหัวข้อในการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด ท้องถิ่นบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี 2) ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ ท้องถิ่นบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี 3) ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE 4) ผลลัพธ์กระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ท้องถิ่นบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี 5) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ท้องถิ่นบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี แล้วนำมาประมวลผลทำการวิเคราะห์เป็นข้อสรุปต่อไป

3.5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด จำนวน 9 คน และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด จำนวน 25 คน ในประเด็นหลักๆ ที่สำคัญ และเขียนอย่างละเอียดสมบูรณ์

3.5.2 การตีความข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม และนำมาวิเคราะห์ในข้อความเชิงบรรยาย และใช้การอุปมาวิเคราะห์ (Analytic Induction) และการตีความเพื่อให้ทราบผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนและตรงประเด็นให้มากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด กรณีศึกษา: ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี จำนวน 9 คน และกลุ่มผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี จำนวน 25 คน โดยกำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ตอนที่ 1 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด จำนวน 9 คน และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด จำนวน 25 คน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด ดังนี้

กระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ได้นำรูปแบบการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด (Therapeutic Community) หรือ T.C. มาเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูสภาพจิตใจที่ใช้ในการบำบัดรักษาผู้ต้องขังติดยาเสพติด โดยให้การช่วยเหลือตนเองในหมู่ผู้ติดยาเสพติดด้วยกัน และใช้กลุ่มเพื่อนช่วยเหลือกัน เพื่อพัฒนาผู้ติดยาเสพติดให้เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสังคมได้ตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องไม่หวนกลับไปใช้ยาเสพติดอีก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังติดยาเสพติดในระบบต้องโทษให้ได้รับการบำบัดรักษา ให้เลิกยาเสพติดได้อย่างถูกต้อง รวมถึงเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านการคิดแก่ผู้ต้องขังในการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น จนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และเพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติดให้เลิกยาได้อย่างเด็ดขาด โดยไม่หวนกลับมาต้องโทษซ้ำอีก โดยมีการกำหนดพันธกิจวิสัยทัศน์ เป้าหมายไว้อย่างชัดเจน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังติดยาเสพติดในระบบต้องโทษให้ได้รับการบำบัดรักษาให้เลิกยาเสพติดได้อย่างถูกต้องเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านการคิดแก่ผู้ต้องขัง ในการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นจนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และเพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังติดยาเสพติดให้เลิกยาได้อย่างเด็ดขาดไม่กลับมาต้องโทษซ้ำอีก โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เช่น กลุ่มเตรียมประชุมเช้า (Pre-Morning Meeting Group) กลุ่มธรรมะ (Dharma Group) กลุ่มประชุมเช้า (Morning Meeting) กลุ่มสอบถาม (Confrontation Group) กลุ่มระบายความรู้สึก (Encounter Group) กลุ่มให้คำปรึกษา (Counseling Group) กลุ่มว่ากล่าวตักเตือน (Hair Cut) และมีข้อปฏิบัติคุณธรรมและหลักปรัชญาต่างๆ ที่สร้างขึ้นมาจากเตือนใจและปลุกฝังให้สมาชิกได้ตระหนักในตนเองได้เรียนรู้คุ้นเคยกับระเบียบวินัย โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและยังเป็นแรงจูงใจให้

สมาชิกได้ปฏิบัติตามโปรแกรมอย่างเคร่งครัด กิจกรรมกลุ่มในชุมชนบำบัดนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของสมาชิก วิธีการของกลุ่มจะเน้นให้สมาชิกได้แสดงความรู้สึกรู้สึกคิด ระบายอารมณ์ และ กล้าแสดงออก รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่นๆ เพื่อสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง กิจกรรมกลุ่มชุมชนบำบัด ประกอบด้วย

1. กลุ่มประชุมเจ้าหน้าที่ (STAFF MEETING)

เป็นการปรึกษาหารือกันในกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานของชุมชนบำบัดเป็นไปในทิศทางเดียวกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

วิธีการ

กลุ่มนี้จะจัดขึ้นเป็นประจำทุกวันจันทร์ หลังจากการประชุมเช้าของสมาชิกเสร็จแล้วหรือจัดการประชุมเจ้าหน้าที่ที่มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นโดยมีหัวหน้าศูนย์ชุมชนเป็นผู้นำ

2. กลุ่มเตรียมประชุมเช้า (Pre-Morning Meeting)

เป็นการประชุมเพื่อเตรียมข้อมูลในการประชุมเช้าโดยใช้เครื่องมือที่สำคัญคือ Pull-Up Board ซึ่งได้เตรียมไว้ล่วงหน้าตั้งแต่เมื่อคืนแล้ว ซึ่งมีสาระสำคัญของการประชุมจะสามารถทำให้เจ้าหน้าที่พิจารณาเลือกหัวข้อการประชุมเช้าได้ด้วย

วิธีการ

ก่อนการประชุมเจ้าหน้าที่ สมาชิกอาวุโสและสมาชิกที่ลงชื่อไว้ใน Pull-Up Board ร่วมเตรียมหัวข้อ ผู้รับผิดชอบให้พร้อมในการประชุมเช้า อีกทั้งเป็นการป้องกันมิให้ข้อมูลที่ไม่เหมาะสม ไม่มีประโยชน์ ไปสู่การประชุมเช้า เสร็จแล้ว C.O.D. หรือเจ้าหน้าที่จะสรุปว่าการประชุมเช้าวันนี้จะพูดกันในหัวข้ออะไร ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที

หัวข้อการประชุม (PULL – UP BOARD)

วันที่.....
หัวข้อประชุมเช้า.....

สมาชิกที่พูดข้อบกพร่อง	เรื่อง
1.....	.....
2.....	.....

ข้อบกพร่องทั่วไป

ชื่อ	ข้อบกพร่อง	สารหน้ารู้
1. นาย ก	ไม่ทราบว่าสมาชิกท่านใดเลียบยาวบ้างครับ	ชื่อ..... .....
2. นาย ข	ไม่ทราบว่าสมาชิกท่านใดทิ้งกันบุหรืในร่อนน้ำบ้างครับ	เรื่อง..... .....
		คติพจน์
		ชื่อ..... คติพจน์.....
ผู้มีส่วนร่วม		บันทึก
พูดหัวข้อประชุมเช้า	ผู้ให้คำแนะนำเพื่อน	ชื่อ

ภาพที่ 4.1 ตัวอย่างหัวข้อการประชุม (PULL – UP BOARD)

3. กลุ่มประชุมเช้า (Morning Meeting)

การประชุมเช้าเป็นกลุ่มที่สำคัญของชุมชนบำบัด เป็นการทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ ภายในบ้านของวันที่ผ่านมาเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นในวันต่อไปถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นวันใหม่ของสมาชิก

วิธีการ
สมาชิกทุกคนต้องเข้าร่วมประชุมเช้า โดยนั่งในรูปแบบชั้นเรียนปกติ สมาชิกที่เรียนประสบการณ์สมาชิกใหม่จะนั่งแถวหน้าๆ สมาชิกเก่ากว่าจะนั่งถัดไปในแถวด้านหลัง ผู้ดำเนินการประชุมอาจเป็นหน้าที่ หรือ C.O.D. ก็ได้ โดยใช้ Pull-Up Board ที่เตรียมไว้จากการประชุม Pre –Morning Meeting ซึ่งจะกำหนดหัวข้อประชุมเนื้อหา และทิศทางไว้แล้ว

การประชุมเช้าจะเริ่มต้นด้วย การสวดมนต์ ทำสมาธิและแผ่เมตตา เจ้าหน้าที่พูดอบรมในหัวข้อที่เกี่ยวกับการประชุมเช้า และให้เกิดความรู้และข่าวสารทั่วไป ประมาณ 5 นาที แล้วหัวหน้าทีมธุรการจะออกมาอ่านสมุดรายงานประจำวันให้เพื่อนสมาชิกฟัง สมุดนี้จะบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมาชิกตื่นนอน จนเข้านอน

หลังจากนั้นสมาชิกยื่นถอดคอกันท่องปรัชญาและข้อห้ามแล้วนั่งลง C.O.D. จะประกาศข่าวสารทั่วไปให้สมาชิกทราบโดยพร้อมเพรียงกัน จากนั้นผู้ประชุมกลุ่มจะกล่าวถึงหัวข้อประชุมเช้าเพื่อชักชวนกระตุ้นให้เพื่อนสมาชิกออกมาพูดหัวข้อประชุมเช้าที่หน้าชั้นประมาณ 2-3 คน แล้วจึงเข้าสู่หัวข้อที่ให้สมาชิกพูดข้อเสียข้อบกพร่องของตนเอง ตามที่เจ้าหน้าที่ส่งไว้ และได้ให้เพื่อนให้คำแนะนำ และสมาชิกที่มีข้อบกพร่องต้องกล่าวขอบคุณทุกครั้ง

สมาชิกจะพูดข้อบกพร่องทั่วไปของชุมชน ซึ่งผู้นำกลุ่มจะเรียกชื่อสมาชิกที่เขียนชื่อไว้จาก Pull-up Board สมาชิกจะยืนขึ้นกล่าวสวัสดิ์เพื่อนแล้วเริ่มถามว่า ไม่ทราบว่าสมาชิกท่านใด....? ยกตัวอย่างเช่น ไม่ทราบว่าสมาชิกท่านใดเลียบยาวบ้างครับ? สมาชิกที่เลียบยาวจะยืนรับข้อบกพร่องโดย

ไม่มีการบังคับหรือพูดแก้ตัวแล้วรับฟังคำแนะนำจากเพื่อนๆ พร้อมกับกล่าวขอบคุณ ซึ่งผู้ให้คำแนะนำอาจมากกว่าหนึ่งคนก็ได้

จากนั้นจะเป็นหัวข้อสาระน่ารู้ โดยผู้ที่เขียนชื่อเอาไว้จะออกมาพูด ตัวอย่างสาระน่ารู้เช่น ประโยชน์ของการทำสมาธิ จะทำให้ทุกคนมีสุขภาพดี มีพลังในการทำงานต่างๆ เป็นต้น ถ้าสิ้นไปผู้นำกลุ่มอาจเรียกสมาชิกคนอื่นออกมากล่าวต่อก็ได้ จากนั้นจะต่อยด้วยหัวข้อคติพจน์ ซึ่งจะเหมือนสาระน่ารู้ ตัวอย่าง เช่น ความดีไม่มีขายอยากได้ต้องทำเอง ทั้งสาระน่ารู้และคติพจน์จะต้องให้แนวคิดที่ดี และห้ามนำสาระน่ารู้หรือคติพจน์ที่ไม่ดี ไม่มีประโยชน์มาพูด ซึ่งจะถูกรตรวจสอบก่อนเข้าร่วมประชุม ในช่วง Pre-Morning Meeting

หัวข้อสุดท้ายของการประชุมเช้า คือบันเทิง จะใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที สมาชิกออกมาร้องเพลงหรือเล่นิทาน เพื่อสร้างสรรค์อารมณ์เบิกบานแจ่มใส พร้อมทั้งจะสู้กับชีวิตใหม่นอกจากนี้อาจมีหัวข้ออื่นเข้ามาเสริม เช่น การอวยพรวันคล้ายวันเกิดเพื่อน (ตัวสมาชิกไม่คอยรู้ตัว) ต่อจากนั้นผู้นำกลุ่มจะกล่าวจบกลุ่ม และนัดเวลาการประชุมกลุ่มอื่นต่อไป

4. การประชุมทีมงาน (Job Function Meeting)

การประชุมทีมงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมการทำงานที่รับมอบหมายอย่างเป็นระบบ และเพื่อประเมินปัญหาอุปสรรคของการทำงาน การประชุมเช้านี้จะจัดขึ้นก่อนเข้าสู่กองงาน หรือหลังจากการประชุมเช้า มีหัวหน้าทีมเป็นผู้ดำเนินการประชุม กลุ่มนี้ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

วิธีการ

หลังจากสมาชิกได้พักผ่อนประมาณ 5-10 นาที หลังจากเสร็จการประชุมเช้า สมาชิกทีมงานต่างๆจะรวมกลุ่มกันที่กองงานของตนเองส่วนหัวหน้าทีมงานจะมาประชุมเพื่อรับมอบงานจากเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะนำงานที่ได้รับมอบหมายไปถ่ายทอด หรือมอบหมายในที่ประชุมทีมงานของแต่ละกองงาน ซึ่งงานที่ได้รับมอบหมายจะมีลักษณะที่เฉพาะในแต่ละวัน ไม่ควรมอบหมายงานที่มีลักษณะต่อเนื่องหรือใช้ระยะเวลา

5. กลุ่มเผชิญความจริง (Encounter Group)

กลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกการควบคุมและระบายอารมณ์อย่างถูกกาลเทศะ เพื่อแก้ไข ปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างสมาชิกด้วยกันอย่างสันติวิธี เนื่องจากการอยู่ร่วมกันในกลุ่มผู้ที่เคยติดต่อย่อมมีเรื่องกระทบกระทั่งกันบ้าง ซึ่งชุมชนบำบัดมีกฎหมายห้ามใช้ความรุนแรง จึงมีกลุ่มนี้ไว้รองรับการระบายความขุ่นข้องหมองใจกันระหว่างสมาชิก ซึ่งกลุ่มนี้ควรเว้นระยะการจัดให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการมีกลุ่มนี้ ซึ่งโดยทั่วไปจะจัดขึ้น 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์

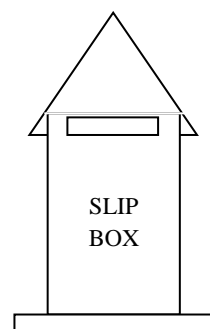
วิธีการ

เมื่อสมาชิกมีเรื่องบางหมายไม่เข้าใจไม่พอใจสมาชิกคนใด ก็จะต้องเขียนสลิป (Slip) แล้วใส่ใน Slip Box หรือกล่องสลิป

ตัวอย่าง Slip และ Slip Box

ตัวอย่างแผ่นสลิป

วันที่.....
จาก.....
ถึง.....
เรื่อง (เหตุผล).....
ความรู้สึก.....

ภาพที่ 4.2 ตัวอย่าง Slip และ Slip Box

C.O.D. หรือ SHIEF จะเป็น SLIP BOX ตอนเข้าก่อนทำกลุ่มตอนบ่าย แล้วนำมาจัดกลุ่มให้สมาชิกที่มี Slip เข้าอยู่ในกลุ่มเดียวกัน กลุ่มละประมาณ 10-15 คน โดยมีหัวหน้ากลุ่มและผู้ช่วย (หัวหน้ากลุ่มต้องเป็นสมาชิกที่มีความมั่นคงทางอารมณ์สูงหรือสมาชิกเก่า) แล้วขึ้นบอร์ด หรือประกาศให้สมาชิกทราบโดยทั่วกัน ว่าตนเองอยู่ในกลุ่มไหน แล้วเข้ากลุ่มไหน เมื่อถึงเวลาประชุมกลุ่มสมาชิกเข้ากลุ่มครบแล้วจะนั่งเป็นวงกลม หัวหน้ากลุ่มและผู้ช่วยจะนั่งตรงกันข้ามกัน ต่อจากนั้นให้สมาชิกท่อกฎของการทำกลุ่มนี้ ดังนี้

1. ต้องเชื่อฟังผู้นำกลุ่ม
2. ต้องให้ความเคารพอารมณ์ ความรู้สึกของเพื่อนและตนเอง
3. ห้ามพูดคำหยาบ คำด่า ห้ามกล่าวถึงบุพการีของเพื่อนในทางที่เสียหาย
4. ห้ามลุกออกจากเก้าอี้หรือออกจากกลุ่มโดยไม่ได้รับอนุญาต
5. ห้ามถือของในมือ
6. ห้ามแตะหรือสัมผัสเพื่อนที่นั่งติดกัน
7. ห้ามนำเรื่องในกลุ่มไปถกเถียงนอกกลุ่ม

เมื่อท่อกฎแล้วผู้นำกลุ่มจะเริ่มประชุมโดยถามว่าใครอยากใช้ Slip ให้ยกมือให้ใช้สิทธิ์ได้ ใช้อารมณ์/ความรู้สึก ก่อนแล้วจะให้สมาชิกที่ถูก Slip ย้ายที่นั่งตรงกันข้ามกับผู้ที่ Slip ถึง แล้วเปิดโอกาสให้สมาชิกที่มี Slip ถึงได้พูดอารมณ์/ความรู้สึกจริงๆ ออกมาโดยห้ามผู้ถูก Slip โต้เถียงหรือพูดออกมาจนกว่าเพื่อจะหยุดพูด หรือจนกว่าหัวหน้ากลุ่มจะอนุญาต คู่กรณีกันสามารถโต้แย้งด้วยเหตุผลได้ในขณะเดียวกันเพื่อนสมาชิกในกลุ่มสามารถสอบถามเพิ่มเติมจากคู่กรณีทั้งสองได้ เพื่อค้นหาความจริงหรือสาเหตุของการขัดแย้งนั้น โดยยกมือขออนุญาตจากผู้นำกลุ่มก่อน

ผู้นำกลุ่มจะมีรายชื่อผู้ที่สลิป (Slip) ถึงและผู้ถูกสลิปอยู่ในมือ C.O.D จะทำไว้ให้โดยไม่ให้สมาชิกอื่นรู้จะทำให้สามารถควบคุมกลุ่มได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

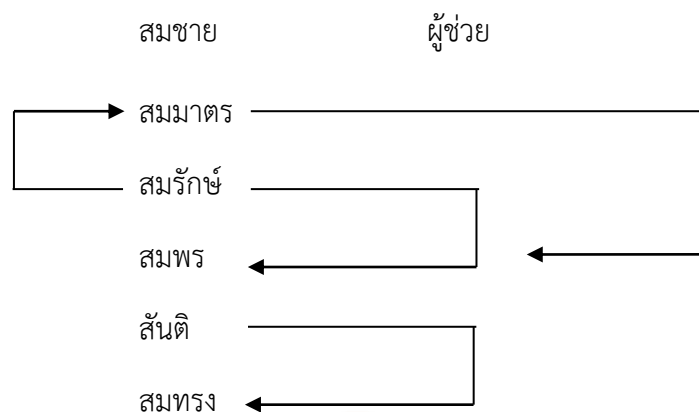
ข้อสรุปของความขัดแย้งภาพในกลุ่มอาจ ได้แก่

- มีการกล่าวยอมรับความจริง หรือกล่าวขอโทษและผู้ที่ถูก Slip ถึงมีความพอใจ
- ยอมรับอย่างมีเงื่อนไข

สมศักดิ์

หัวหน้ากลุ่ม

- หรือไม่ยอมรับก็เปิดโอกาสให้ใช้ Slip ในครั้งต่อไปเมื่อหมดเวลาทำกลุ่มแต่มี Slip เหลืออยู่สามารถนำไปจัดต่อไปในครั้งต่อไปได้ และก่อนจบกลุ่มผู้นำกลุ่มจะต้องกล่าวสรุป และพูดโน้มน้าวให้สมาชิกมีความรักความสามัคคี พร้อมทั้งลุกขึ้นกอดคอกันแล้วกล่าวคำว่า “สามัคคี”

6. กลุ่มสอบถาม (Confrontation Group)

เป็นการฝึกให้สมาชิกได้เปิดเผยตัวเอง ผอมรับความจริง ฝึกความซื่อสัตย์และการมีเหตุผล
วิธีการ

C.O.D. จะจัดรายชื่อสมาชิกไว้เป็นกลุ่มๆ ประมาณ 8-12 คน ในแต่ละกลุ่มจะปะปนไปด้วยสมาชิกที่มีพฤติกรรมตัวอย่างที่ไม่เหมาะสมหรือขาดการพัฒนาและสมาชิกที่สอบถามเก่งๆ (สมาชิกเก่าๆ) โดยสมาชิกไม่รู้ตัวว่าจะอยู่กลุ่มไหน การทำกลุ่มจะนั่งเป็นวงกลมทุกคนสามารถมองเห็นกัน ในแต่ละกลุ่มจะจัดผู้นำกลุ่มไว้ โดยมีกฎของกลุ่มดังต่อไปนี้

1. ถามแล้วต้องตอบ
2. เมื่อถูกถามแล้วห้ามถามกลับ
3. ห้ามตอบวกวน

เนื้อหาสาระของการถามได้แก่ ถามใคร เรื่องอะไร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม

7. กลุ่มสัมมนา (Seminar)

การจัดกลุ่มสัมมนา เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ร่วมพูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ระหว่างกัน การอภิปราย โต้เถียงกันจะทำให้เกิดการเรียนรู้และปัญหาในแง่มุมต่างๆ กว้างขึ้น ขณะเดียวกันก็อดทนกับความคิดเห็นที่แตกต่างกันไป สมาชิกกล้าแสดงออก ค้นเคยกับการใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหา

วิธีการ

กลุ่มสัมมนาจะจัดขึ้นในช่วงบ่ายของวันพุธ ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ให้สมาชิกเข้าร่วมประชุมประมาณ 40-50 คนต่อครั้ง บางครั้งจะเป็นการอภิปรายหรือการบรรยาย การทำกลุ่มจะนั่งคล้ายกับการนั่งประชุมเข้า มีสมาชิกที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ดำเนินการ จะใช้วิธีการดำเนินการโดยการยกมือแล้วออกมาพูดหน้าห้อง หัวข้อของการสัมมนาเป็นคำสอนในชุมชนบำบัด เหตุการณ์ในปัจจุบันก่อนจบกลุ่มผู้ดำเนินการกลุ่มจะต้องสรุปด้วย

ตัวอย่างหัวข้อการสัมมนา

คุณคิดว่าอะไรทำให้อยู่อย่างมีความสุข ความรู้สึกที่ดี การไว้วางใจผู้อื่น การมองโลกในแง่ดี การแสดงบทบาทหน้าที่ที่ดีและเหมาะสม การอยู่ร่วมกัน การเสียสละ การอดทน การคิดถึงใจเขาใจเรา ผู้ให้ดีกว่าผู้รับ การรักษาระเบียบวินัย การพัฒนาตนเอง การพัฒนาบ้าน เป็นต้น

8. กลุ่มให้คำปรึกษา (Counseling Group)

มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาจิตใจและอารมณ์ของสมาชิกให้เข้มแข็งเพื่อลดความรู้สึกลบช้อใจและสร้างความรู้สึกรับนับถือตนเอง ขณะเดียวกันยังเป็นการให้แนวทางการจัดการกับเรื่องปัญหาต่างๆ

วิธีการ

เจ้าหน้าที่จะคัดเลือกสมาชิกที่มีความคล้ายคลึงกัน เช่น อายุ สภาพปัญหา ความรู้ ว่างกลุ่มเดียวกัน กลุ่มละ 8-12 คน และจะมีการสลับสมาชิกระหว่างกลุ่มเป็นครั้งคราวกลุ่มนี้จะจัดขึ้นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ผู้นำกลุ่มจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่หรือผู้มีประสบการณ์ เพราะสามารถให้คำปรึกษาแนะนำได้อย่างถูกต้องและทราบปัญหาจากสมาชิกโดยตรง

9. การให้คำปรึกษารายบุคคล (Individual Counseling Group)

การให้คำปรึกษารายบุคคลมีวัตถุประสงค์เหมือนกับ การให้คำปรึกษากลุ่ม สมาชิกที่มีข้อข้องใจ ต้องการให้คำปรึกษาที่ค่อนข้างลึกซึ้งซึ่งเป็นการส่วนตัว หรือเจ้าหน้าที่สังเกตความผิดปกติอาจเรียกมาให้คำปรึกษาก็ได้

10. กลุ่มกิจกรรมพิเศษ (Special Group)

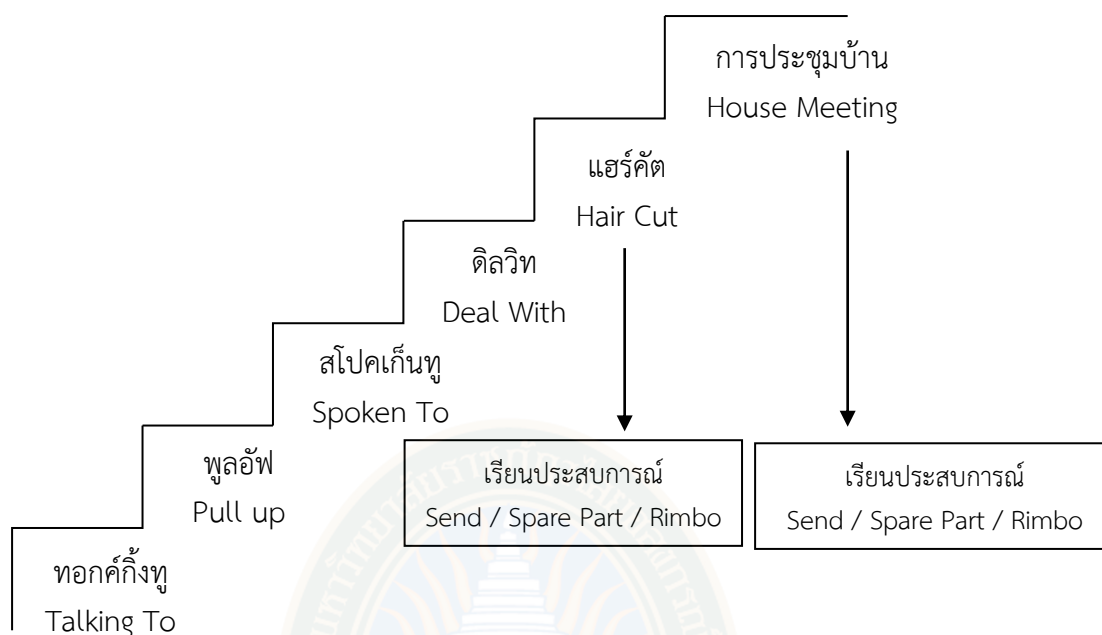
เป็นการจัดกลุ่มเพื่อเสริมกิจกรรมให้แก่สมาชิก สามารถจัดได้ตามความเหมาะสมโดยใช้เวลาช่วงใดช่วงหนึ่ง ได้แก่

กลุ่มธรรมะ อาจเป็นการฝึกนั่งสมาธิ จิตภาวนา โดยขอความร่วมมือจากอนุศาสนาจารย์ หรือนิมนต์พระเข้ามาเทศน์ เป็นต้น

กลุ่มฝึกวิชาชีพ ได้แก่การฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นที่เรียนจำจัดขึ้นเป็นครั้งคราว หรือเชิญวิทยากรจากข้างนอกมา สอนก็ได้

กลุ่มเตรียมการปลดปล่อย สมาชิกที่ใกล้พ้นโทษอย่างน้อย 1 เดือน ชุมชนบำบัดอาจจัดกลุ่มพิเศษให้โดยการขอความร่วมมือจากนักสังคมสงเคราะห์ หรือวิทยากรภายนอกมาบรรยายก็ได้ กิจกรรมในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือ เครื่องมือของบ้าน

สมาชิกในชุมชนบำบัดต้องช่วยเหลือระหว่างกัน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตนเอง เมื่อสมาชิกขาดความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ต่องานในหน้าที่ หรือกระทำผิดกฎระเบียบของชุมชน บำบัดสมาชิกจะได้รับการเปลี่ยนแปลง โดยมีเครื่องมือต่างๆ ดังนี้

ภาพที่ 4.3 กิจกรรมในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือเครื่องมือของบ้าน

Talking To

คือ การพูดแนะนำเพื่อนสมาชิกที่มีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย หรือครั้งแรกโดยใช้คำพูดที่ นิ่มนวล ไม่แข็งกร้าว เช่น เพื่อนครับขายเสื้อหลุดออกจากกางเกงแล้วครับ

Pull up

คือ การแนะนำเพื่อสมาชิกที่มีข้อบกพร่องเพื่อชี้แจงให้เห็นผลเสียของการกระทำและ แนะนำการกระทำที่ถูกต้อง เช่น สวัสดีครับ นี่เพื่อนที่กั้นบุหรือลงร่องน้ำอย่างนี้ไม่ได้นะครับ เพราะมัน จะทำให้อ่างน้ำสกปรก เป็นนิสัยที่มักง่ายไม่น่าทำ ขอให้เพียบหมั้นขึ้นไปทิ้งในถังขยะด้วยครับ เข้าใจ ไหมครับ

Spoken To

คือ การว่ากล่าวตักเตือนเพื่อนสมาชิก ที่กระทำผิดโดย C.O.D. หรือสมาชิกที่อาวุโสเป็น การกระทำผิดที่มีเพื่อแจ้งบู้คแฮร์คัตไว้ ส่วนมากจะเป็นการกระทำผิดสถานเบา หรือผิดไม่มากนัก

Deal With

คือ การว่ากล่าวตักเตือนและให้คำแนะนำสมาชิกที่มีข้อบกพร่องโดยเพื่อนสมาชิกที่มีความ อาวุโส หรือมีการพัฒนาที่ดี 3 คน เป็นผู้ว่ากล่าวตักเตือนและให้คำแนะนำอย่างเป็นทางการทั้งนี้ผู้ที่ ให้คำแนะนำต้องไม่ใช่ผู้ที่แจ้งความผิดหรือผู้ที่มีอคติต่อกัน ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

Hair Cut

คือ การว่ากล่าวตักเตือนและให้คำแนะนำอย่างเป็นทางการแก่สมาชิกที่มีข้อบกพร่อง เป็นวิธีการเหมือนกับการทำ Deal With แต่เพิ่มผู้ให้คำแนะนำเป็น 5 คน ใช้ระยะเวลาประมาณ 15 นาที

ตัวอย่างการลงข้อบกพร่องและการ Set ผลที่นำไปสู่ Deal With หรือ Hair Cut ในสมุดแจ้งข้อบกพร่อง

วัน เดือน ปี	ผู้แจ้ง	ผู้ถูกแจ้ง	เหตุการณ์	การยอมรับ	ดำเนินการ	เจ้าหน้าที่
21 มี.ค. 53	ก	ข	สูบบุหรี่ในที่ห้ามสูบ	รับ	ตีสวิท	เผด็จ
22 มี.ค. 53	ค	ง	หนีไปนอน	รับ	แฮร์คัต Send ทำความเข้าใจ สะอาด 5 วัน	นเรศ
23 มี.ค. 53	จ	ช	แก๊งตบหัวเพื่อน	ไม่รับ	ให้เขียน Slip ถึงกัน	เผด็จ

ภาพที่ 4.4 ตัวอย่างการลงข้อบกพร่องและการ Set ผลที่นำไปสู่ Deal With หรือ Hair Cut ในสมุดแจ้งข้อบกพร่อง

สมุดนี้ C.O.D จะเป็นผู้ดูแลเมื่อ C.O.D ได้รับแจ้งแล้วจะต้องเรียกผู้ถูกแจ้งมาถามว่าจริงหรือไม่ ถ้าพบว่าจริงจะเสนอเจ้าหน้าที่ดำเนินการต่อไปแต่ถ้า C.O.D ไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าใครผิดถูกต้องแนะนำให้ไปสอบถามกับกลุ่มเผชิญความจริงต่อไป การว่ากล่าวตักเตือนจะเริ่มจากเจ้าหน้าที่หรือ C.O.D จะสั่งให้สมาชิกที่ถูกว่ากล่าวตักเตือนไปนั่งเก้าอี้รอประมาณ 5 นาที เพื่อสงบสติอารมณ์และทบทวนตนเอง

เจ้าหน้าที่จะเซ็นชื่อในใบแฮร์คัตที่ C.O.D. เสนอมาพร้อมกับลงผลให้เรียนประสบการณ์แล้วแต่ความหนักเบาของเหตุการณ์
ผู้ให้คำว่าการว่ากล่าวตักเตือน

ประกอบด้วย C.O.D หัวหน้าทีม เพื่อร่วมงาน เพื่อนสนิท เพื่อนรุ่นเดียวกันรวม 5 คน ซึ่งต้องไม่ใช่ผู้ที่แจ้งความผิด หรือผู้ที่มีอคติต่อผู้ถูกว่ากล่าวตักเตือนโดยให้ C.O.D เป็นผู้นำกลุ่มนั่งตรงกลาง

ตัวอย่างใบแฮร์คัต

วันที่.....			
ชื่อ.....			
ข้อบกพร่อง.....			
ผู้ให้คำแนะนำ	①	②	③
	④	⑤	

ภาพที่ 4.5 ตัวอย่างไบแฮร์คัต

ก่อนที่จะเรียกผู้ถูกกล่าวถึงว่ากล่าวตักเตือน ผู้นำกลุ่มต้องอธิบายให้ผู้ที่จะใช้คำแนะนำมีความเข้าใจถึงพฤติกรรมที่บกพร่องโดยละเอียดก่อนแล้วจึงไปตามผู้ถูกกล่าวถึงที่นั้งเก้าอี้รออยู่มารับฟังคำว่ากล่าวตักเตือน

การประชุมบ้าน (House Meeting)

การประชุมนี้มีจุดประสงค์ เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกันเมื่อสมาชิกในบ้านกระทำผิด และเปิดโอกาสให้สมาชิกทั้งบ้านได้ตัดสินใจร่วมกันว่าจะยอมให้สมาชิกที่มีความผิดอยู่ในบ้านต่อไปหรือไม่ การประชุมนี้จะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกกระทำความผิดร้ายแรงหรือผิดข้อห้ามสำคัญ 4 ข้อของบ้าน

วิธีการ

1. ให้สมาชิกทั้งหมดในบ้านเข้าประชุม
2. ให้สมาชิกที่มีความผิดนั้งเก้าอี้ข้างนอกที่ประชุม
3. ให้สมาชิกทั้งบ้านนั้งเหมือนการประชุมเช้า และก่อนเริ่มประชุมทั้งหมดนั้งเงียบสร้าง

สมาธิ สงบสติอารมณ์ 5 นาที

4. เจ้าหน้าที่เข้ามาพร้อมกันในที่ประชุม (ทุกคน)
5. เจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบจะอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วให้สมาชิกที่มีความผิดออกมา

ยืนที่หน้าห้องประชุม

6. เปิดโอกาสให้สมาชิกที่จะให้คำแนะนำหรือว่ากล่าวตักเตือนได้ว่ากล่าวตักเตือนโดยใช้เสียงดังได้ แต่ไม่พูดคำหยาบ

7. เจ้าหน้าที่ทุกคนจะให้คำว่ากล่าวตักเตือน

8. หัวหน้าบ้านจะเป็นผู้ว่ากล่าวตักเตือนเป็นคนสุดท้ายสรุปสาระสำคัญ เสร็จแล้วจะขอมติที่ประชุมว่าจะให้สมาชิกดังกล่าวอยู่ในบ้านต่อไป หรือให้ออกจากบ้าน หากมีมติให้อยู่ต่อไป หัวหน้าบ้านจะสั่งให้สมาชิกดังกล่าวเรียนประสบการณ์ที่เหมาะสมต่อไป

การนั้งใช้ความคิด (Hot Chair)

เมื่อสมาชิกคนใดคนหนึ่งละเมิดกฎ ระเบียบบ่อยครั้งหรือมีความบกพร่องเสมอหรือมีความคิดต่อต้านโปรแกรมก็อาจจัดให้สมาชิกคนนั้นมีโอกาสพิจารณาใคร่ครวญในสิ่งต่างๆ ที่ทำลงไป

วิธีการ

จะจัดมุมสงบให้สมาชิกได้นั้ง อาจมีบอร์ดคำสอนหรือข้อเตือนใจ คำแนะนำต่างๆ ไว้ให้สมาชิกได้ทบทวน การนั้งส่วนใหญ่จะนั้งทั้งวัน (1-3 วันต่อครั้ง) จะลุกไปไหนไม่ได้ เว้นเข้าห้องน้ำต้อง

ขอนุญาต รับประทานอาหารจะมีสมาชิกนำมาให้ ห้ามผู้ใดเข้าไปรบกวน เว้นผู้รับผิดชอบหรือ
เจ้าหน้าที่ ผลัดกันเข้าไปให้คำแนะนำปรึกษาและตักเตือน

การสารภาพผิด (Drop quilt)

การสารภาพผิดมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิก ได้ระบายความรู้สึกเก็บกด หรือความลับที่
เก็บสะสมไว้ อีกทั้งเป็นการฝึกให้สมาชิกรู้จักการยอมรับความจริง

วิธีการ

ให้นั่งเก้าอี้พร้อมให้กระดากและปากกา โดยให้สมาชิกที่สงสัยว่ามีความผิดหรือความผิด
ชัดเจนแล้ว นั่งเก้าอี้ให้นานพอสมควร เขียนความรู้สึกหรือข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถ้าเรื่องที่
เขียนพาดพิงถึงสมาชิกคนใดต้องนำเอาสมาชิกที่ถูกพาดพิง มานั่งเก้าอี้สารภาพผิดต่อไป

ตัวอย่างบอร์ดคำสอนข้อเตือนใจ (กรณี Hot Chair / Drop Quilt)

ฉัน

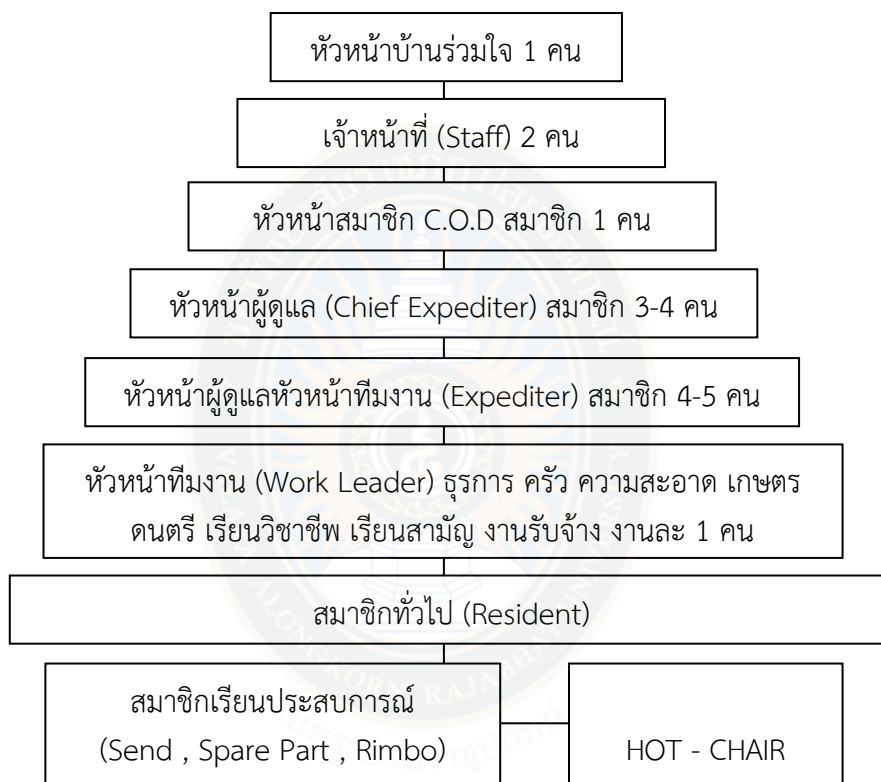
ฉันมานั่งอยู่ที่นี้เพียงลำพัง ด้วยจิตใจและอารมณ์ที่วุ่นวายสับสนต่อเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้นแต่เพียงผู้เดียว...นั่งอยู่บนความวิตกกังวล...นั่งเฝ้าถามตัวเองว่า..ทำไม...ทำไม...ฉัน
กำลังจะกลับไปเป็นทาสของสิ่งเสพติดมันมาทั้งหลายอีก ไปพบกับเพื่อนๆ ที่หลงผิดทรยศ
หักหลังเหล่านั้น...มันช่างชั่วร้าย...ภาพแห่งความหลังและความทรงจำที่ขมขื่น มันย้อนกลับ
มาอีกครั้ง...ไชนะชิ...ฉันยังจำมันได้ติดตาภาพใบหน้าปวดยาวของบิดามารดาผู้บังเกิดเกล้า
และญาติพี่น้องที่ทนทุกข์ทรมาน...กับการชุลเลียงดูแลอบรมสั่งสอนฉัน...เพื่อหวังให้ฉันเป็น
คนดีเป็นที่พึ่งพา...ยามเจ็บไข้ได้ป่วย...หรือแก่ชรา

ฉันมานั่งอยู่ตามลำพัง...เฝ้าทบทวนถามตัวเองว่า...ทำไม...ทำไม...ฉันต้องมานั่งอยู่
ที่นี่...ทำไม...ทำไม...ฉันถึงทำอะไรงี้ๆ ที่ลูกผู้ชายเขาไม่ทำกันเช่นนี้ ทำไม...ทำไม...

ภาพที่ 4.6 ตัวอย่างบอร์ดคำสอนข้อเตือนใจ

ชุมชนบำบัดจะแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกทุกคน หากสมาชิกคนใด มีพฤติกรรมดีขึ้น มีความรับผิดชอบก็จะได้เลื่อนระดับสูงขึ้นหากสมาชิกคนใดกระทำผิดและถูกลงโทษจะลดระดับลง ทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกฝังให้สมาชิกพยายามกระทำความดีและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนตลอดเวลา

1. ตัวอย่างโครงสร้างชุมชนบำบัดบ้านร่วมใจ ทักษสถานบำบัดพิเศษกลาง

ภาพที่ 4.7 โครงสร้างชุมชนบำบัดบ้านร่วมใจ

หัวหน้าบ้านร่วมใจ ผู้ที่รับผิดชอบการบริหารงานภายในบ้านร่วมใจ อาทิ การบังคับบัญชา เจ้าหน้าที่ สมาชิก กำหนดโปรแกรม ดูแลรักษา อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งดูแลกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

เจ้าหน้าที่ (Staff) ผู้ที่รับผิดชอบในการปกครอง ควบคุมให้สมาชิกชุมชนบำบัดดำเนินการไปตามโปรแกรม การให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตรวจสอบการงานต่างๆ รายงานผลการดำเนินงานและร่วมทำกิจกรรมกับสมาชิก

C.O.D (1 คน) ควบคุมสมาชิก ให้ปฏิบัติตามโปรแกรมชุมชนบำบัด และเป็นผู้ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับสมาชิก

Chief – Expediter (4 คน) เข้า ON ร่วมกับ C.O.D อาทิเช่น นั่งตะรับแจ้งข้อบกพร่อง ควบคุม และทำงานร่วมกับ Expediter ในการควบคุมทีมงานและตรวจตราและรักษาการณ์ทั่วไป เขียนพฤติกรรม Expediter

Expediter (4 คน) ทำหน้าที่คู่กับ Chief อาทิ ดูแลทั่วไป ดูแลเฉพาะกิจ คุมสมาชิกเรียน ประสบการณ์ ตรวจตราทั่วไป เป็นต้น

หัวหน้าทีมงาน ทำหน้าที่ควบคุมสมาชิกในทีมงาน และงานที่ทีมรับผิดชอบ อาทิ งานธุรการ งานความสะอาด เกษตร ดนตรี เรียนสามัญ เรียนวิชาชีพ งานรับจำ เป็นต้น

สมาชิกทั่วไป สมาชิกทีมงานต่างๆ ไม่ใช่สมาชิกเรียนประสบการณ์ หรือสมาชิกใหม่

สมาชิกใหม่ สมาชิกที่เข้ามาอยู่ใหม่ อยู่ระหว่างเรียนโปรแกรมได้รับการยกเว้นหากยัง ปฏิบัติตนยังไม่ถูกต้อง

สมาชิกที่เรียนประสบการณ์ สมาชิกที่ถูกลงโทษให้ลงเป็น L.E. ระยะเวลาไม่แน่นอน S (7 วัน) S.P. (12 วัน) R.B (15 วัน) โดยต้องทำงานหนักตามคำสั่ง อาทิ เข้าเวรบนเรือนนอน กลางคืน (ตองเวร) ชัดส้วม ห้องน้ำ เทเมนต์ ทำงานหนัก เป็นต้น

Hot Chair สมาชิกที่ถูกลงโทษให้นั่งใช้ความคิด (รายละเอียดดูการลงโทษ)

2. การคัดเลือกและแต่งตั้งสมาชิกชุมชนบำบัดเป็นผู้รับผิดชอบในตำแหน่งต่างๆ

การคัดเลือกและแต่งตั้งสมาชิกชุมชนบำบัดเป็นผู้รับผิดชอบในตำแหน่งต่างๆ อาทิ C.O.D CHIEF EX หรือ หัวหน้าทีมงาน นั้น แนวทางชุมชนบำบัดจะเน้นการสับเปลี่ยนหน้าที่กันอยู่เสมอ เพื่อให้สมาชิกได้มีประสบการณ์และเรียนรู้บทบาทต่างๆ ดังนั้นเมื่อตำแหน่งผู้รับผิดชอบว่างลงหรือมีความจำเป็นต้องมีเพิ่ม หรือเมื่อสมาชิกคนใดอยู่ในตำแหน่งเดิมมานานแล้วก็จะมีการแต่งตั้งหรือสับเปลี่ยนหน้าที่กันบ้างเพื่อความเหมาะสม โดยจะเน้นความสามารถ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และอาวุโส

การดำเนินการคัดเลือกอาจเริ่มจาก การเปิดโอกาสให้สมาชิกทั้งชุมชนเสนอชื่อ และเลือกกันเองแล้วเสนอเจ้าหน้าที่พิจารณาอีกครั้ง ต่อจากนั้นเมื่อสมาชิกคนใดได้รับการแต่งตั้งจะต้องผ่านการให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่และกลุ่มผู้รับผิดชอบที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในขณะนั้น

การทำกลุ่มผู้รับผิดชอบ จะเริ่มจากสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งจะต้องแต่งตัวให้ดีที่สุด เสื้อผ้าร่างกายต้องสะอาดเรียบร้อย และเตรียมความพร้อมที่จะแสดงความสามารถตอบข้อซักถาม

3. การทำงานในชุมชนบำบัด

การทำงานในชุมชนบำบัด เน้นสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกรักการทำงาน สมาชิกจะเกิดทักษะในการทำงาน รู้จักรับผิดชอบและควบคุมตัวเอง รู้จักคุณค่าของตัวเอง เรียนรู้วิธีการหาเลี้ยงชีพตัวเอง หาเลี้ยงครอบครัวโดยสมาชิกจะต้องปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ

การทำงานจะเน้นการทำงานเป็นทีม ที่ทุกคนจะต้องทำงานอย่างจริงจัง และรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีการประชุมกลุ่มงานทุกระยะเพื่อสร้างความเข้าใจ และประเมินผลของงานที่รับผิดชอบ และการเปลี่ยนงานและหน้าที่ของสมาชิกเสมอ เพื่อไม่ให้เกิดความจำเจและได้เรียนรู้แง่มุมต่างๆ ของการทำงานในแต่ละประเภท แต่ละลักษณะ

ตัวอย่างการแบ่งงานทีมงานของทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี
ทีมผู้รับผิดชอบ

ได้แก่ ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็น C.O.D จำนวน 1 คน Chief-Expediter จำนวน 4 คน Expediter จำนวน 4 คน และหัวหน้าทีมงาน (ตามจำนวนทีมงาน) รับผิดชอบดูแลสมาชิกทั้งบ้านประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ดูแลตรวจตราทั่วไป ดำเนินการประชุมเข้า ดำเนินการทำกลุ่มต่างๆ ควบคุมการนอนของลูกทีม รับแจ้งข้อบกพร่อง จัดกลุ่มต่างๆ เป็นต้น

4. การให้รางวัลและการลงโทษ

ในชุมชนจะมีกฎระเบียบและธรรมเนียมต่างๆ ปลุกฝังให้สมาชิกได้ใช้ชีวิตอย่างมีระเบียบ วินัยการให้รางวัลและการลงโทษ จึงเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งในการจูงใจและควบคุมสมาชิก ให้ปฏิบัติตนเองอยู่ในกรอบที่พึงประสงค์วิธีการให้รางวัลและการลงโทษในชุมชนบำบัด ใช้ได้ประสานกลมกลืนกับกฎ ระเบียบ วินัย ในเรือนจำได้เป็นอย่างดี แต่ในสภาพความเป็นอยู่ภายในเรือนจำ อาจมองได้ว่ามาตรการในการลงโทษ อาจนำมาใช้หรือมีมากกว่า การให้รางวัล แต่หากมองให้ลึกซึ้งจะเห็นว่า การที่ผู้ต้องขังได้เข้ามาอยู่ในโปรแกรมชุมชนบำบัด ก็นับได้ว่าเป็นการได้รับรางวัลที่ดีที่สุดแล้ว เพราะมีความปลอดภัย ไม่ใช่ความรุนแรง มีความรัก ความอบอุ่น แนะนำช่วยเหลือกัน ที่อยู่ถูกสุขลักษณะและมีสวัสดิการอื่นอีกด้วย การให้รางวัลและการลงโทษในชุมชนบำบัดที่นำมาใช้ในเรือนจำมีดังนี้

การให้รางวัล

1. การเปลี่ยนแปลงหน้าที่รับผิดชอบให้สูงขึ้นได้แก่ เช่น เลื่อนจากสมาชิกธรรมดาเป็นหัวหน้าทีมงาน เป็น Chief Expediter เป็นต้น
2. การเปลี่ยนหน้าที่รับผิดชอบให้ลดลง ได้แก่ ลดปริมาณงานที่ทำให้ลดลง ลดวันที่ทำงานให้ลดลง เป็นต้น
3. การให้สิทธิพิเศษในบ้าน ได้แก่ อนุญาตให้รับประทานอาหารนอกเวลาได้ ให้อาบน้ำนอกเวลา ยกเว้นไม่ต้องเข้าเวร ไม่ต้องทำงานหนัก มีเครื่องนอนที่นอนของตนเองเป็นสัดส่วน เป็นต้น
4. การให้รางวัลเป็นสิ่งของ ได้แก่ การให้สมุด กระดาษเขียนจดหมาย แสตมป์ สบู่ ยา สีสัน ผงซักฟอก ดอกไม้ รูปถ่าย เป็นต้น
5. การกล่าวชมเชยในโอกาสต่างๆ อาทิ ในการประชุมเข้า ในกลุ่มต่างๆ ครอบครัวยุติธรรม เป็นต้น
6. การติดประกาศคุณงามความดีไว้ในบอร์ดในบ้าน
7. อื่นๆ ที่ไม่ขัดต่อระเบียบวินัยของทัณฑสถาน ได้แก่ การให้ปันผล การเลื่อนชั้นให้ การงดย้ายเรือนจำ เป็นต้น

การลงโทษ

การลงโทษที่หนักที่สุดในชุมชนบำบัดคือ การให้ออกจากโปรแกรม สำหรับโทษอื่น ๆ มีดังนี้

1. การเปลี่ยนหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ C.O.D ลงเป็น Chief หรือ Expediter กรณี Expediter อาจลงเป็นสมาชิกทั่วไป หรือสมาชิกทั่วไปลดลงไปเรียนประสบการณ์ (SEND-S.P-R.B)
2. การให้ปฏิบัติงานหนักขึ้น ได้แก่ ดองเวร (เพิ่มเวรยาม) ขยายเวลาใน SEND เพิ่มชั่วโมงการทำงาน เพิ่มปริมาณงานให้มากขึ้น เป็นต้น

3. การทำหน้าต่างอื่นเพิ่มขึ้น ได้แก่ ให้ตักน้ำ ล้างจาน งานเกษตร ล้างห้องน้ำ ทำความสะอาดอาคารสถานที่ เป็นต้น

4. ให้มีหน้าต่างบริการเพื่อนสมาชิกในบ้านเพิ่มขึ้น ได้แก่ เสริฟอาหาร เสริฟน้ำ เก็บจาน ล้างจาน จัดรองเท้า

5. การตัดสิทธิพิเศษที่เคยได้ ได้แก่ การอาบน้ำกินอาหารนอกเวลา การลดสิทธิที่นอนที่เป็นสัดส่วน สิทธิการงดเข้าเวร ตัดเวลาอิสระ เป็นต้น

6. การงดทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับสมาชิกในบ้าน ได้แก่ การงดนั่งโต๊ะรับประทานอาหารกับสมาชิกคนอื่น งดดูทีวี งดน้ำร้อน งดน้ำเย็น งดเข้ากลุ่มกายบริหาร

7. การประกาศความผิดได้แก่ การให้สวมเสื้อสมาชิกมีข้อบกพร่อง การให้ขอโทษในที่ประชุมเช้า ทำกลุ่ม House Meeting เป็นต้น

8. การกำหนดให้อยู่เฉพาะบริเวณใดบริเวณหนึ่ง หรือห้ามเข้าบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ได้แก่ ห้องสมุด ห้องประชุม ห้องธุรการ หรือ บริเวณที่พักผ่อนได้ร่มไม้ เป็นต้น

9. การให้ออกกำลังกายหรือวิธีราชทัณฑ์ ได้แก่ การเพิ่มกายบริหาร การวิ่งรอบสนาม ยืดพื้น สก๊อตจัมป์ เป็นต้น

กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์

1. การบันทึกเหตุการณ์ประจำวันของบ้าน

ชุมชนบำบัด จะมี “สมุดเหตุการณ์ประจำวัน” เป็นสมุดเล่มใหญ่หน้า 100 แกรม ขนาด 25.7x37 ซม. 200 แผ่น สำหรับบันทึกเหตุการณ์และกิจกรรมต่างๆ ของบ้าน ตั้งแต่สมาชิกตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอนของแต่ละวัน ซึ่งสมุดเล่มนี้เป็นเสมือนการบอกเล่าเหตุการณ์ความเป็นไปของบ้าน บันทึกโดยสมาชิกที่ได้รับมอบหมาย (CHIEF, EX, ทีมธุรการ) แล้วนำเสนอเจ้าหน้าที่ (Staff) และเจ้าหน้าที่จะเสนอตามขั้นตอนทุกๆ สัปดาห์ถึงผู้อำนวยการฯ และจะมีการอ่านเหตุการณ์ประจำวันของวันที่ผ่านมาในที่ประชุมเช้าด้วย

ตัวอย่างเหตุการณ์และกิจกรรมต่างๆ ที่บันทึกลงในสมุดเหตุการณ์มีดังนี้

เวลาทำกิจกรรมต่างๆ อาทิ ตื่นนอน ฝึกกายบริหาร อาบน้ำ รับประทานอาหาร เข้าเวร น้บยอด เคารพธงชาติ สวดมนต์ ประชุมเช้า กลุ่มต่างๆ ทำงาน ขึ้นเรือนนอน เป็นต้น

เหตุการณ์สำคัญประจำวัน อาทิ วันสำคัญต่างๆ สมาชิกพันโทษ วันเกิดสมาชิก ชาวดี ชาวร้ายในบ้าน การศึกษาดูงาน การตรวจเยี่ยม เป็นต้น

ผู้มีหน้าที่ ผู้เรียนประสบการณ์ ผู้บกพร่อง อาทิ ใครเป็น C.O.D, CHIEF, EX เจ้าหน้าที่ ทีมงาน ใครดำเนินการกลุ่ม ใครให้คำแนะนำ ใครบกพร่อง RIMBO, Send เป็นต้น

การประชุมเช้า อาทิ ผู้รับผิดชอบ หัวข้อ ใครพูด ใครบกพร่อง ใครให้คำแนะนำ สารแนะนำ คุติพจน์ บันเทิง เป็นต้น

การทำงานของสมาชิก อาทิ ทีมงานต่างๆ Send, Spare part, Rimbo เป็นต้น

การทำกลุ่มต่างๆ อาทิ กลุ่มสัมมนา กลุ่มปรับความเข้าใจ กลุ่มสอบถาม กลุ่มสมาชิกใหม่ เป็นต้น

การทำกลุ่มตักเตือน อาทิ มีใครบกพร่อง ใครให้แนวทาง เป็นต้น

2. การเขียนบันทึกส่วนตัวและบันทึกประจำวันของสมาชิก

สมาชิกทุกคนในชุมชนบำบัด จะมีสมุดบันทึกประจำตัวทุกคน ซึ่งสมาชิกทุกคนจะต้องบันทึกเหตุการณ์ ความนึกคิด จินตนาการของตนเองในแต่ละวัน อาทิ วันนี้สำคัญกับตนอย่างไร ใครมาเยี่ยม ได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง มีความรู้อะไรเพิ่มเติม มีความรู้สึก อารมณ์เป็นอย่างไร มีข้อบกพร่องหรือให้คำแนะนำใครบ้าง มีส่วนร่วมในบ้านอย่างไร บางคนอาจจะเขียนกลอน คำขวัญ คติเตือนใจสำหรับตนเอง และบางคนอาจจะวาดรูปก็ได้

การเขียนบันทึกของสมาชิกแต่ละคน จะช่วยให้สมาชิกได้ฝึกการเขียน ช่วยเตือนความจำ การระบายอารมณ์ความรู้สึก การจินตนาการสร้างสรรค์ต่างๆ และยังเป็นการประเมินความเปลี่ยนแปลงการพัฒนาด้านทัศนคติ พฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึกของสมาชิกด้วย

บันทึกนี้สมาชิกจะต้องเขียนทุกคนทุกวัน แล้วเสนอต่อ C.O.D และเจ้าหน้าที่ตามลำดับ และเมื่อสมาชิกพ้นโทษ หรือออกจากชุมชนบำบัดไปแล้ว จะอนุญาตให้สมาชิกได้นำสมุดบันทึกนี้ออกไปด้วย เพื่อจะได้เป็นเครื่องเตือนใจตนเอง เมื่อกลับไปอยู่กับครอบครัว สังคม และสมาชิกบางคนก็ใช้เนื้อที่ว่างในบันทึกให้เพื่อนสมาชิกช่วยเขียนข้อความต่างๆ เป็นที่ระลึกของตนเองและบางคนก็ให้เจ้าหน้าที่ช่วยเขียนคำแนะนำ หรือคำเตือนใจเป็นที่ระลึกให้ก็มี

บันทึกส่วนตัวของสมาชิก จึงเปรียบเสมือน “ประกาศนียบัตร” ที่มอบให้แก่ผู้ต้องขังที่เข้าอยู่ในโปรแกรมชุมชนบำบัดในเรือนจำ

การดำเนินงานชุมชนบำบัดในเรือนจำจะมีความแตกต่างกับศูนย์ทั่วไปที่ตั้งขึ้นมาเพื่อเรื่องนี้โดยเฉพาะ อาคารสถานที่จึงตอบสนองกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เรือนจำมีข้อจำกัดในเรื่องนี้ การดำเนินงานชุมชนบำบัดในเรือนจำให้เกิดประสิทธิภาพที่สุด จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการแยกผู้ต้องขังในโปรแกรมชุมชนบำบัดออกจากผู้ต้องขังอื่นอย่างเด็ดขาด หรือให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งในต่างประเทศจะมีการแยกออกเป็นแดนเฉพาะ เพื่อให้สมาชิกในโปรแกรมจะได้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และวิธีการชุมชนบำบัดอย่างเต็มที่

1. การจัดอาคารสถานที่

ชุมชนบำบัด จะอยู่กันแบบครอบครัว อาคารสถานที่ จึงควรจัดให้มีบรรยากาศคล้ายบ้านหลังหนึ่ง เพื่อสะดวกต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ตามโปรแกรม และการควบคุมดูแลกันในหมู่สมาชิกมีข้อเสนอแนะในการจัดสถานที่ดังนี้

1. ถ้าสามารถแยกเป็นแดนเอกเทศได้ จะมีประสิทธิภาพสูงสุด
2. ควรมีห้องประชุมกลาง เพื่อกิจกรรม ประชุมเช้า ทำกลุ่มต่างๆ ประชุมทั้งบ้านที่รับแขก ที่ทำงานผู้รับผิดชอบ ฯลฯ
3. เรือนนอน หรือห้องนอนเฉพาะ เพื่อทำกิจกรรมในเวลาชั้นชั้น และการควบคุมดูแลกันระหว่างสมาชิก
4. สนาม เพื่อฝึกการบริหาร เล่นกีฬา ออกกำลังกาย กิจกรรมกลางแจ้ง
5. ตู้เก็บสัมภาระของสมาชิก
6. ราวตากผ้า ที่ซักผ้า อ่างอาบน้ำ ห้องส้วมเฉพาะ จะมีประโยชน์ในเรื่องการกำหนด ผู้ที่รับผิดชอบ เวลาใช้ ความสะอาด ฯลฯ
7. ห้องทำกลุ่มต่างๆ อาทิ กลุ่ม HAIR CUT กลุ่มเผชิญความจริง

8. สถานที่ทำงานเฉพาะสมาชิก อาทิ งานเกษตร งานสุขภาพ งานฝึกวิชาชีพ หรืองานรับจ้าง โตะ C.O.D.

9. สถานที่รับประทานอาหารเฉพาะสมาชิก เพื่อเน้นความเป็นระเบียบขณะรับประทานอาหาร การทำงานของทีมครัว

เพื่อสร้างบรรยากาศครอบครัวควรมีการตั้งชื่อบ้าน หรือ ชื่อศูนย์ มีสัญลักษณ์ (โลโก้) มีการประดับโตะหมู่บูชา สัญลักษณ์ทางศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาพบุคคลสำคัญ ปรัชญา กฎ คำขวัญ ระเบียบ คำสอน โครงสร้างการบังคับบัญชา ฯลฯ

2. ระยะเวลาโปรแกรมชุมชนบำบัด

โปรแกรมชุมชนบำบัดสากล จะแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ซึ่งการดำเนินงานของเรือนจำ/ทัณฑสถานต่างๆ สามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้ดังนี้

1. ระยะจูงใจ (Induction Phase) ใช้ระยะเวลา 15-30 วัน ช่วงนี้จะเป็นช่วงรับผู้ต้องขังเข้าใหม่หรือช่วงแรกเริ่ม ที่มีการปฐมนิเทศและจะเป็นช่วงหักดิบสามารถที่จะให้การแนะนำให้ความรู้ และข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนบำบัดสอบถามถึงความสมัครใจและตั้งใจในการเลิกยาเสพติด ก่อนเข้าสู่โปรแกรมชุมชนบำบัดด้วย

2. ระยะบำบัดฟื้นฟู (T.C. Phase) ใช้เวลา 6 เดือน – 2 ปี จะเป็นช่วงผู้ต้องขังเข้าอยู่ในชุมชนบำบัด

3. ระยะกลับสู่สังคม (Re-Entry) ใช้เวลา 3 เดือน ก่อนพ้นโทษ เป็นช่วงผ่อนคลายการอยู่ในโปรแกรม ซึ่งขึ้นอยู่กับเรือนจำ/ทัณฑสถานแต่ละแห่ง อาทิ การออกทำงานสาธารณะ กองนอก หรือเข้าร่วมโปรแกรมต่างๆ ของเรือนจำที่จัดขึ้นเพื่อให้สมาชิกได้เตรียมวางแผนการกำหนดอนาคตของตนเอง อาทิ เตรียมปล่อยตัวไป เตรียมปล่อยคุมประพฤติ ฝึกวิชาชีพระยะสั้น เป็นต้น

4. ระยะติดตามผล (Follow Up) ใช้เวลา 1-3 ปี ในกรณีเรือนจำ อาจเป็นกรณีติดตามผู้ถูกคุมประพฤติ การเยี่ยมบ้าน การให้ตอบจดหมาย หรือการติดต่อกลับมาของผู้พ้นโทษ การเข้าไปอยู่ในศูนย์ชุมชนอื่นๆ หรือเรือนจำจัดทำโครงการนี้ขึ้นมาเฉพาะก็ได้

3. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานชุมชนบำบัด

เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ปฏิบัติงานชุมชนบำบัด มีความสำคัญต่อผลสำเร็จ หรือประสิทธิภาพของโปรแกรมชุมชนบำบัด ตามศูนย์ชุมชนบำบัดทั่วไป เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จะมาจากผู้ที่เคยใช้ยาหรือสมาชิกเก่าที่อุทิศตนเข้าช่วยเหลือผู้ที่ติดยา จึงเป็นผู้ที่เข้าอกเข้าใจสมาชิกได้ดี สมาชิกจะมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน มีความเชื่อถือศรัทธา ไว้วางใจและให้ความร่วมมือ

ในขณะที่การดำเนินงานชุมชนบำบัดในเรือนจำจะต้องใช้เจ้าหน้าที่ของเรือนจำ/ทัณฑสถาน ดังนี้ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านนี้จึงต้องพิจารณาให้เหมาะสม โดยมีข้อแนะนำในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ดังนี้

1. มีทัศนคติที่ดีต่อการบำบัดฟื้นฟู
2. มีความเสียสละ อดทน
3. มีนิสัยเยือกเย็น สุขุม สุภาพ
4. ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ต้องขังได้
5. ไม่เป็นผู้ถือยศศักดิ์จนเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

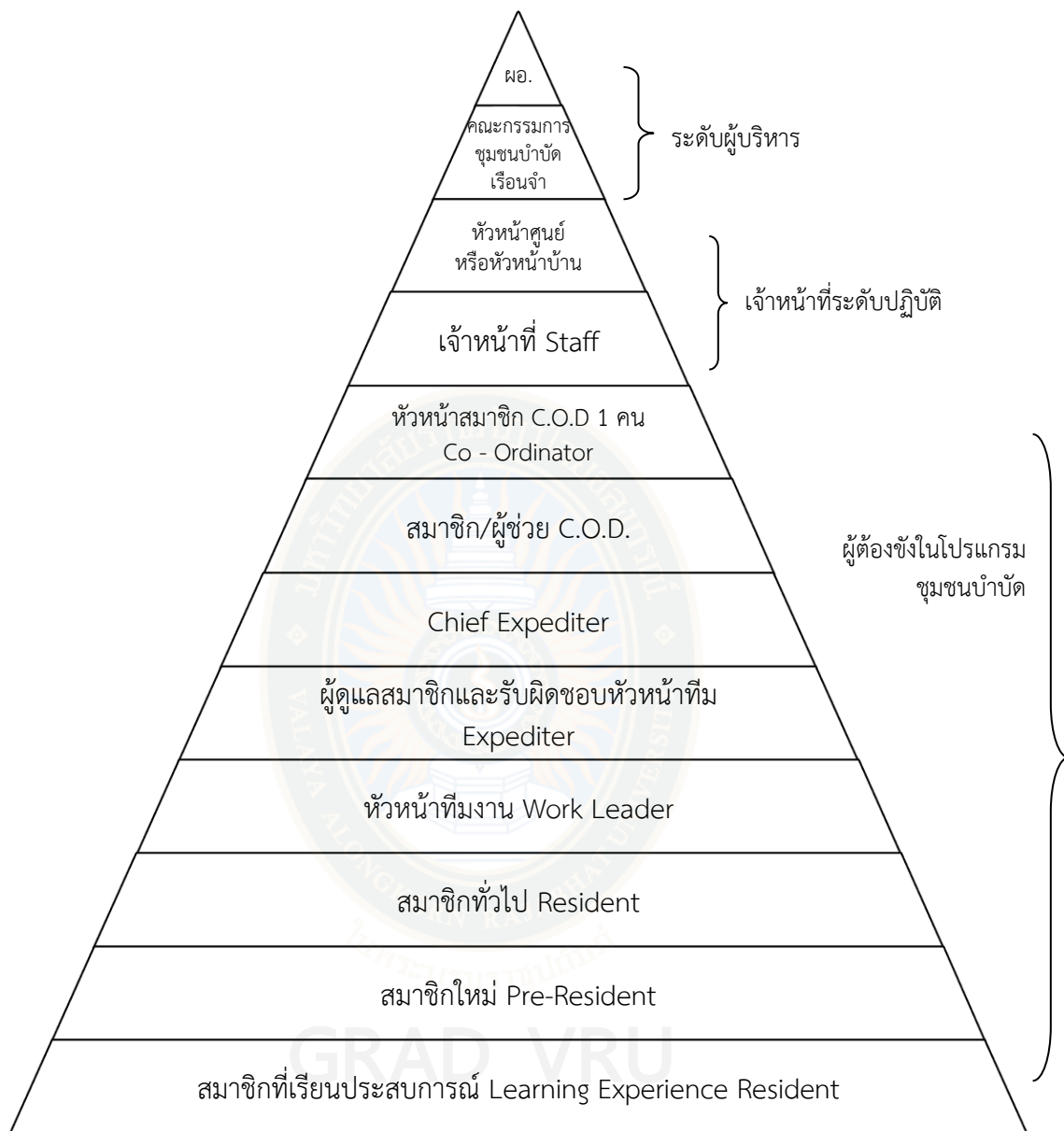
6. มีมนุษยสัมพันธ์และเคยผ่านการอบรมด้านชุมชนบำบัดมาแล้ว หรือมีพื้นฐานการศึกษาประสบการณ์ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ที่มีปัญหาทางสังคมจะดีมาก

4. การคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าเป็นสมาชิกชุมชนบำบัด

ศูนย์ชุมชนบำบัดโดยทั่วไปจะเน้นรับสมาชิกที่มีความสมัครใจและมีเงื่อนไขอื่นอีก เช่น ต้องถอนพิษยา ก่อน ต้องไม่เป็นผู้เจ็บป่วยโรคเรื้อรังหรือโรคติดต่อ ไม่มีอาการทางจิต เป็นต้น โปรแกรมชุมชนบำบัดในเรือนจำสหรัฐอเมริกา จะไม่รับผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ดังนั้น การคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าชุมชนบำบัดของเรือนจำ/ทัณฑสถาน จึงควรพิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละเรือนจำ แต่เพื่อการดำเนินงานในระยะแรกๆ มีปัญหาน้อยที่สุด จึงแนะนำว่าควรเลือกผู้ต้องขังที่ส่อแววที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมได้ง่ายและมีเวลาอยู่ในโปรแกรมได้นานพอสมควร ถ้าสมัครใจได้ยิ่งดีโดยทั่วไปจึงมีคำแนะนำดังนี้ 1) ผู้ต้องขังมีเวลาอยู่ในโปรแกรม 6 เดือน ขึ้นไป 2) ควรเป็นผู้ต้องขังยาเสพติด 3) ถ้าเป็นผู้ต้องขังสมัครใจจะดีมาก 4) มีร่างกายแข็งแรง มีจิตปกติ 5) ต้องโทษครั้งแรก อายุยังน้อย คดีเด็ดขาดได้ยิ่งดี และจำนวนผู้ต้องขังที่เข้าอยู่ในโปรแกรมชุมชนบำบัด จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับอาคาร สถานที่ บุคลากร และกิจกรรมชุมชนบำบัด โดยเฉพาะการควบคุมดูแลกันในศูนย์ ในขั้นนี้แนะนำให้ควรมีจำนวน 50-200 คนต่อศูนย์ และควรให้มีสมาชิกเก่าอยู่ในศูนย์ตลอด เพื่อจะได้ถ่ายทอดสู่สมาชิกใหม่ต่อเนื่องกันไป

5. การควบคุมบังคับบัญชาภายในชุมชนบำบัด

ชุมชนบำบัดให้ความสำคัญกับการควบคุมดูแลกันเองในหมู่สมาชิกมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบกันตามความเหมาะสม และจะพยายามสับเปลี่ยนกันตลอดเวลา เน้นความรับผิดชอบ ความเสียสละ อดทน มีมนุษยสัมพันธ์ ในการดำเนินงานของเรือนจำทัณฑสถานฯ มีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 4.8 โครงสร้างการบังคับบัญชา

4.2 ตอนที่ 2 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด จำนวน 9 คน และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด จำนวน 25 คน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ ดังนี้

ภารกิจหลักประการหนึ่งของทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี นอกจากจะมีภารกิจในด้านการควบคุมผู้ต้องขังคดีผิดพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษตามคำพิพากษาของหมายศาลแล้ว

ทัศนสถานฯ ยังมีภารกิจในด้านการแก้ไข และฟื้นฟูพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม โดยทัศนสถานฯ ได้จัดให้มีการศึกษาอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม การฝึกวิชาชีพระยะสั้น การจัดสวัสดิการในด้านต่างๆ ให้กับผู้ต้องขัง และการจัดโปรแกรมด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังในรูปแบบต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแก้ไขปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมให้กับผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถกลับตนเป็นคนดีมีคุณค่าต่อสังคม สามารถกลับไปอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกได้อย่างปกติสุข และยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้สังคมภายนอกได้รับรู้และรับทราบถึงภารกิจของทัศนสถานฯ ประกอบกับรัฐบาลได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็น “วาระแห่งชาติ” โดยได้ยึดหลัก “ผู้เสพ” คือผู้ป่วยที่จะต้องได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งมีกลไกติดตามช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ

ทัศนสถานฯ ได้พยายามในการพัฒนารูปแบบในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังคดียาเสพติดให้โทษหลายวิธีการ ทั้งวิธีการให้ความรู้ความเข้าใจด้านยาเสพติดให้โทษ การสร้างทักษะชีวิต หรือวิธีการบำบัดผู้ติดยาเสพติดแบบเต็มรูปแบบ วิธีการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัดและการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดตามโครงการณรงค์และแก้ไขปัญหายาเสพติด To Be Number One ผู้ต้องขังที่ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบดังกล่าวยังไม่สามารถออกไปใช้ชีวิตภายนอกได้แม้สภาพร่างกายและจิตใจจะมีความพร้อมมากแค่ไหน เนื่องจากติดที่ข้อกำหนดโทษที่ไม่สามารถออกไปใช้ชีวิตภายนอกได้ ทำให้เมื่อผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูไปแล้วยังคงดำเนินชีวิตภายในทัศนสถานฯ เหมือนเดิม ประกอบกับผู้ต้องขังเข้าใหม่ในทัศนสถานฯ ทั้งที่เป็นผู้ต้องขังรายใหม่และผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่ ทำให้ ทัศนสถานฯ ไม่สามารถแยกผู้ต้องขังออกจากกันได้ จึงเกิดการถ่ายทอดและเรียนรู้ประสบการณ์ ทำให้ผู้ต้องขังที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟูแล้วต้องกลับไปใช้ชีวิตกับกลุ่มคนที่มีประสบการณ์เดิมจนทำให้กระบวนการบำบัดฟื้นฟูไม่สำเร็จ ทัศนสถานฯ จึงได้ดำเนินงานการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ โดยยึดหลักผู้เสพคือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัด รักษาฟื้นฟูสมรรถภาพให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม และให้ผู้ต้องขังเหล่านี้ได้มีโอกาสได้ปล่อยพันธโทษเร็วก่อนกำหนด

ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์จะดำเนินการคัดย้ายผู้ต้องขังคดีผิดพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ที่มีคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ตามที่กรมราชทัณฑ์ ซึ่งประกอบไปด้วย

- 1) เป็นนักโทษเด็ดขาดชาย ชั้นดีขึ้นไป คดียาเสพติดให้โทษ (ทั้งนักโทษเด็ดขาดชายต้องมีประวัติเสพยาเสพติด คดีเดียวไม่มีความผิดฐานอื่นรวม และขณะถูกจับกุมมียาเสพติดประเภทเดียว ปริมาณยาเสพติด (เมทแอมเฟตามีนปริมาณ ไม่เกิน 600 เม็ด ยาไอซ์ ไม่เกิน 5 เม็ด เฮโรอีนน้ำหนักไม่เกิน 5 กรัม ผีน น้ำหนักไม่เกิน 50 กรัม โคคาอีน น้ำหนักไม่เกิน 50 กรัม กัญชาแห้งน้ำหนักไม่เกิน 1 กิโลกรัม กัญชาสด น้ำหนักไม่เกิน 10 กิโลกรัม คีตามีน น้ำหนักไม่เกิน 100 มิลลิกรัม ยาไอซ์ น้ำหนักไม่เกิน 15 กรัม ยาเลิฟ ปริมาณไม่เกิน 3 เม็ด ยาแอลเอสดี ปริมาณไม่เกิน 3 เม็ด)
- 2) ผลการตรวจสอบจากสำนักงาน ป.ป.ส. ไม่เข้าข่าย “เป็นผู้ร้ายรายสำคัญ”
- 3) ต้องจำมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 2 ของกำหนดโทษฉบับหลังสุด (นับถึงวันปิดโรงเรียน)
- 4) มีโทษเหลือจำต่อไม่เกิน 3 ปี (นับจากวันปิดโรงเรียน)
- 5) เป็นนักโทษเด็ดขาดที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการฯ
- 6) ต้องโทษจำคุก

ครั้งแรก 7) ไม่เป็นผู้เจ็บป่วยหรือโรคติดต่อร้ายแรงหรือเป็นผู้มีจิตบกพร่อง 8) ไม่เป็นผู้มีคดีอาัยดหรือมีหมายจับของศาล และไม่มีโทษกักขัง 9) มีผู้ประกอบการซึ่งมีที่อยู่เป็นหลักแหล่งและผู้ประกอบการยินดีรับอุปการะ ทั้งนี้ต้องมีผลสืบเสาะข้อเท็จจริงประกอบการขออนุมัติ พักการลงโทษ 10) ในรอบ 2 ปี ที่ผ่านมามีไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยขณะคุมขังหรือไม่อยู่ระหว่างถูกดำเนินการทางวินัย 11) ไม่เป็นนักโทษเด็ดขาดที่อยู่ระหว่างเรือนจำ/ทัณฑสถานดำเนินการขออนุมัติ พักการลงโทษ และลดวันต้องโทษจำคุกไปกรมราชทัณฑ์ ซึ่งผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโครงการฯจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมเป็นเวลา 75 วัน ตามระยะเวลาที่กรมราชทัณฑ์กำหนด และในระหว่างที่ผู้เข้ารับการบำบัดเข้าร่วมโครงการฯจะได้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างระเบียบวินัย ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการฝึกวิชาชีพระยะสั้น และด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.1 หลักสูตรการฝึกอบรมโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์

	หลักสูตร/วิธีการฝึกอบรม	จำนวน ชั่วโมง	วัตถุประสงค์การฝึกอบรม/วิทยากร
1	<p>การเสริมสร้างระเบียบวินัย</p> <p><u>วิธีการฝึกอบรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การฝึกระเบียบแถว - การฝึกท่าบุคคลมือเปล่า - การฝึกสวนสนาม - การฝึกวินัย - การทดสอบสมรรถภาพร่างกายก่อนและหลังฝึกอบรม 	274	<p><u>วัตถุประสงค์</u></p> <p>เป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติต่อเนื่องทุกวัน ตั้งแต่วันแรกเริ่มการฝึกอบรม จนถึงวันสิ้นสุดการฝึกอบรม เพื่อให้เกิดความอดทน มีวินัยในการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบ และเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายให้แข็งแรงถือเป็นกระบวนการถอนพิษยาเสพติด</p> <p><u>วิทยากร</u></p> <p>คณะทหารจากกองทัพบก และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่ผ่านการฝึกอบรมครูฝึก</p>
2	<p>การพัฒนาคุณภาพจิตใจ</p> <p><u>วิธีการฝึกอบรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - บวชใจ - การสวดมนต์ - อบรมธรรมะ 	100	<p><u>วัตถุประสงค์</u></p> <p>เพื่อให้ผู้เข้ารับการบำบัดรู้จักบาปบุญคุณโทษ การเชื่อในกฎแห่งกรรม เป็นการฝึกความคิด และกระตุ้นให้เกิดความแน่วแน่นในการใช้</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	หลักสูตร/วิธีการฝึกอบรม	จำนวน ชั่วโมง	วัตถุประสงค์การฝึกอบรม/วิทยากร
	<ul style="list-style-type: none"> - วิปัสสนากรรมฐาน - การทำวัตรเช้า-เย็น <p>การส่งเสริมให้ความรู้ตามหลักธรรมทางศาสนาที่ผู้ต้องขังนับถือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - อบรมศีล 8 ทำวัตรเช้า – เย็น 		<p>ชีวิตอย่างมีคุณค่า ทำให้เกิดพลังและการคาดหวังที่ดี ในการที่จะออกไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคม และเป็นการฝึกให้ ผู้เข้ารับ การบำบัดมีความอดทนอดกลั้น รู้จักใช้สติในการแก้ปัญหา ใช้หลักธรรมะในการขัดเกลาจิตใจ ปลุกฝังจิตสำนึกในการ ลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อฝึกให้รู้จักการใช้สติในการดำเนินชีวิต ใช้ธรรมะในการขัดเกลาจิตใจ ปลุกฝังจิตสำนึกในเรื่องการทำ ความดี</p> <p><u>วิทยากร</u> พระวิทยากร ไต่ะอิหม่าม บาทหลวง</p>
3	<p>การพัฒนาคุณภาพชีวิต</p> <p><u>วิธีการฝึกอบรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การให้ความรู้เรื่องโทษภัยของยาเสพติด - กระบวนการลูกเสือราชทัณฑ์/ลูกเสือชาวบ้าน - กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ - กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ภายนอกเรือนจำการปรับแต่งพฤติกรรม - การทำตนเป็นแบบอย่าง - การสร้างความรับผิดชอบ - การทำงาน - การให้การศึกษาค้นคว้าความคิด - การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติด้านศีลธรรมและจริยธรรม - การฝึกทักษะอาชีพและฝึกทักษะทางสังคม - การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ - กิจกรรมอื่นๆ 	200	<p><u>วัตถุประสงค์</u></p> <p>เป็นการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมุ่งเน้นกิจกรรมชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตจากฝึกอบรม และกล้ายอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นไม่ย่อท้อต่อชีวิตใหม่ที่จะเริ่มต้นภายหลัง พันโทษและนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมรับทราบในกระบวนการฝึกอบรม พร้อมทั้งส่งต่อการดูแลผู้ต้องขังให้เป็นบทบาทของครอบครัว รวมถึงการให้ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของครอบครัวให้สมาชิกทุกคน</p> <p><u>วิทยากร</u> เจ้าหน้าที่สาธารณสุข</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	หลักสูตร/วิธีการฝึกอบรม	จำนวน ชั่วโมง	วัตถุประสงค์การฝึกอบรม/วิทยากร
	<ul style="list-style-type: none"> - กีฬาและนันทนาการ ฯลฯ - การหยุดวงจรการใช้ยาเสพติด - ปฏิบัติการเคมีในการเลิกยาเสพติด - ปัญหา 5 ประการที่พบในการเลิกยา - การเข้าใจชีวิตและคุณค่าของตนเอง - การป้องกันการกระทำผิดซ้ำ - งานและการเลิกยาเสพติด - การพูดความจริง - การดูแลตนเอง - การใช้ชีวิตถูกต้องในเรือนจำ (คู่มือติดคุก) - กลุ่มครอบครัวสัมพันธ์ - พิธีสาบานตนไม่ใช้ยาเสพติด - ให้คำปรึกษารายบุคคล 		
4	<p>การพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ</p> <p><u>วิธีการฝึกอบรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมโดยให้ผู้ต้องขังฝึกปฏิบัติในวิชาชีพต่างๆ ที่ตนเองสนใจ 	226	<p><u>วัตถุประสงค์</u></p> <p>เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการฝึกอาชีพ เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เช่น ความรู้เรื่อง การ จัด ทำ บัญชี เบื้องต้น ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ วิชาชีพ กาแฟโบราณ วิชาชีพประกอบอาหารแปรรูป วิชาชีพการนวดแผนไทย และวิชาชีพด้านเกษตรอินทรีย์ วิชาชีพด้านศิลปะประดิษฐ์ ฯลฯ เป็นต้น</p> <p><u>วิทยากร</u></p> <p>อาจารย์จากวิทยาลัยสารพัดช่าง และผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญภาคเอกชน</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	หลักสูตร/วิธีการฝึกอบรม	จำนวน ชั่วโมง	วัตถุประสงค์การฝึกอบรม/วิทยากร
5	<p>การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย</p> <p><u>วิธีการฝึกอบรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดินการประเมินสภาพความพร้อมรายบุคคลก่อนปล่อยพันโทช - การให้คำปรึกษารายบุคคล 	100	<p><u>วัตถุประสงค์</u></p> <p>เป็นหลักสูตรที่เน้นให้ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโครงการได้รับการเสริมสร้างความรู้ พัฒนาทัศนคติ มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติและฝึกทักษะในการดำรงชีวิต กระตุ้นแรงจูงใจหรือสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ภายหลังพ้นโทษ รวมทั้งสอนเทคนิคหรือแนวทางการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ การแนะนำแนวทางการใช้ชีวิตในชุมชน เพื่อให้สามารถปรับตนเป็นพลเมืองดีและไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก</p> <p>ปลูกจิตสำนึกความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตระหนัก รัก และหวงแหนแผ่นดินเกิด และส่งเสริมการให้ความรู้ในการหาแหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพ การเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐ กฎหมายเบื้องต้น การปฏิบัติตนภายหลังพ้นโทษแบบมีเงื่อนไข และให้คำปรึกษารายบุคคล เพื่อเป็นการประเมินความพร้อมก่อนปล่อย</p> <p><u>วิทยากร</u></p> <p>คณะเจ้าหน้าที่จากสำนักงาน ปปส. วิทยากรจากภายนอก</p>

ที่มา: พันตำรวจเอกสุชาติ วงศ์อนันต์ชัย (อ้างถึงในจุลสารโครงการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์, 2557)

นอกจากนี้ทัณฑสถานฯ ยังได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางกรมราชทัณฑ์ เช่น สำนักทัณฑปฏิบัติ กองบริการทางการแพทย์ สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารเสพติดผู้ต้องขัง

ในระหว่างการฝึกอบรม มีการจัดทำฐานข้อมูลทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยการจัดทำฐานข้อมูลบุคคลที่ต้องโทษคดียาเสพติดซึ่งจะเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติและสารพันธุกรรม (DNA) ลายพิมพ์นิ้วมือ รูปพรรณสัณฐาน เส้นผม โทนเสียง รวมถึงการติดตามประเมินผลหลังการฝึกอบรม และหลังจากที่ผู้เข้ารับการบำบัดได้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ครบตามระยะเวลาที่กรมราชทัณฑ์กำหนดแล้ว ผู้เข้ารับการบำบัด จะได้รับการปล่อยโดยมีเงื่อนไข (Conditioned Release) โดยได้รับการพักการลงโทษ ในระหว่างที่ได้รับการพักการลงโทษผู้เข้ารับการบำบัดจะต้องประพฤติปฏิบัติตนตามเงื่อนไขการคุมประพฤติที่กำหนดไว้ ซึ่งปัจจุบันภารกิจในการติดตามความประพฤติอยู่ในความรับผิดชอบของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม การปล่อยโดยได้รับการพักการลงโทษเป็นการปล่อยตามมาตรา 32(5) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 และ ตามกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความใน มาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ข้อ 91 – 98 ผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษ จะต้องเป็นนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามหมายศาล ในขณะนั้น หรือไม่น้อยกว่า 10 ปี ในกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต และต้องเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นดี ดีมาก และชั้นเยี่ยม โดยจะได้รับการพิจารณาให้พักการลงโทษ 1 ใน 5, 1 ใน 4 และ 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามลำดับ ในกรณีที่มีพระราชทานอภัยโทษให้ถือกำหนดโทษตามหมายแจ้งโทษฉบับหลังสุด และจะพักการลงโทษได้ต่อเมื่อคณะกรรมการเห็นชอบและอธิบดีอำนวยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นแผนงาน (Program) ที่ได้จัดให้ผู้ต้องขังทุกรายที่จะได้รับการปล่อยโดยมีเงื่อนไขและปล่อยตามกำหนดโทษ ได้รับการปฏิบัติแก้ไขและฟื้นฟู โดยอบรมความรู้ พัฒนาทัศนคติ ในการดำรงชีวิต และส่งเสริมการฝึกวิชาชีพระยะสั้นให้มีความพร้อมและสามารถกลับเข้าสู่สังคม ป้องกันการหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

4.3 ตอนที่ 3 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติดในรูปแบบโครงการรณรงค์และแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติด จำนวน 9 คน และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติด จำนวน 25 คน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติดในรูปแบบโครงการรณรงค์และแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE ไว้ดังนี้

การดำเนินงานโครงการรณรงค์และแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE ภายในทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ได้ยึดผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นศูนย์กลาง บนพื้นฐานความเข้าใจธรรมชาติ การพัฒนาการความต้องการความสนใจและพฤติกรรมเฉพาะของวัยรุ่น กล่าวคือ ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่งเพราะมีการเปลี่ยนแปลงอันซับซ้อนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญาและสังคม โดยด้านร่างกายจะมีอัตราการเจริญเติบโตของร่างกายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สัดส่วนต่างๆ ของร่างกายเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ ด้านอารมณ์จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง เป็นวัยที่มีความรู้สึกรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความโกรธ ความรัก ความอิจฉาริษยา บางครั้งมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงไม่เชื่อฟังใคร บางครั้งก็เกิดความกังวลใจและรู้สึกหดหู่ มีความอยากรู้อยากเห็น ต้องการความเป็น

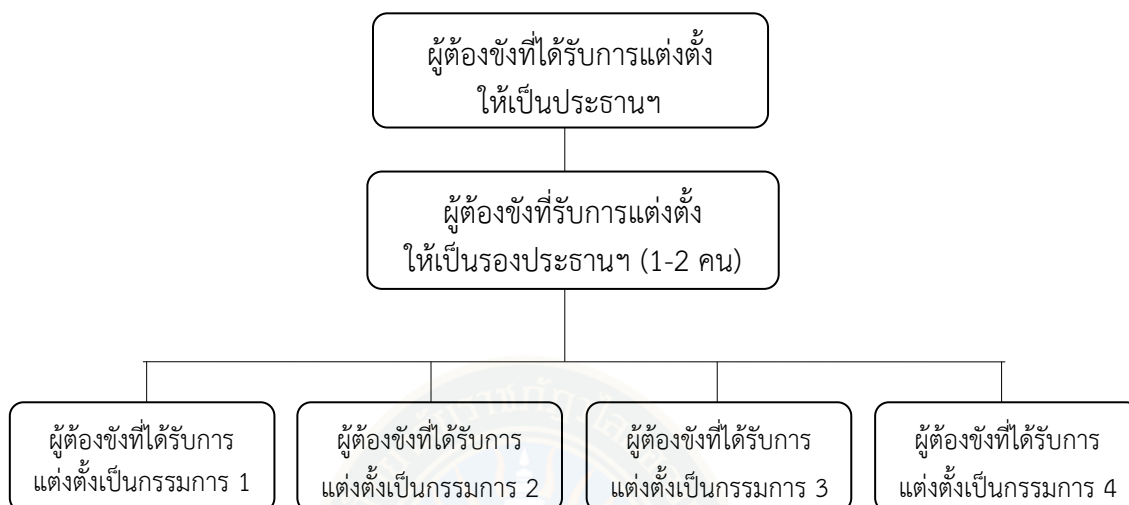
อิสระ มีจินตนาการและความเพ้อฝันสูง เพราะลักษณะอารมณ์ของวัยรุ่นเป็นเช่นนี้ จึงเข้ากับบุคคลต่างวัยยาก วัยรุ่นจึงเกาะกลุ่มกันได้ดีมากกว่าวัยอื่นๆ เพราะเข้าใจและยอมรับกันได้ง่ายด้านสติปัญญา เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นร่างกายมีการเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ ส่งผลให้เซลล์สมองได้รับการพัฒนาทำให้วัยรุ่นมีความสามารถในการคิดอ่านมากขึ้น มีความจำดีสามารถใช้ความคิดของตนเองได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลและลึกซึ้ง แต่จะขาดความรอบคอบและการยับยั้งชั่งใจ ตลอดจนขาดประสบการณ์ ความชำนาญ และคุณภาพ เมื่อเทียบกับความคิดของผู้สูงวัย ด้านสังคม พัฒนาการจะเปลี่ยนแปลงไปตามร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ที่สำคัญคือ สังคมกลุ่มเพื่อนร่วมวัย การคบเพื่อนร่วมวัยเป็นพฤติกรรมสังคมที่สำคัญยิ่งต่อจิตใจของเด็กวัยรุ่นเพราะสามารถร่วมสุขร่วมทุกข์แก้ไขและเข้าใจปัญหาของกันและกันดีกว่าคนต่างวัย ซึ่งมีความคับอกคับใจต่างกัน กลุ่มยังสนองความต้องการทางสังคมด้านต่างๆ ซึ่งเด็กต้องการมากในขณะนี้ เด็กที่เข้ากลุ่มมีความจงรักภักดีต่อกลุ่มยอมรับเอาค่านิยม ความเชื่อ ความสนใจของกลุ่มด้วยความเต็มใจและสนิทสนมกับเพื่อนร่วมกลุ่มแน่นแฟ้น การรวมกลุ่มทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็นต่อผู้ใหญ่ ต่อต้านกรณีที่เขาเห็นว่าไม่ยุติธรรม การชักนำให้วัยรุ่นรวมกลุ่มกันเพื่อปฏิบัติกิจกรรมที่วัยรุ่นชอบนั้น ทำได้ง่ายมากกว่าวัยอื่นๆ ทั้งหมด ดังนั้นการจัดกิจกรรมหรือชมรมต่างๆ ที่สร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมเพื่อสนองความต้องการของเด็กในด้านการเข้ากลุ่มและเรียนรู้พฤติกรรมสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการนับถือวีรบุรุษ เป็นการแสวงหาแบบอย่างเพื่อดำเนินชีวิตอย่างผู้ใหญ่ นอกจากความเปลี่ยนแปลง 4 ด้านแล้ว วัยรุ่นยังมีธรรมชาติความต้องการ ความสนใจและพฤติกรรมซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะ ได้แก่ ความต้องการความรักในทุกรูปแบบในฐานะที่เป็นผู้ให้และผู้รับ ความต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลินความต้องการ ความเป็นอิสระ ความต้องการได้รับการยกย่อง ต้องการมีชื่อเสียง ความต้องการมีปรัชญาชีวิตหรืออุดมคติของตนเอง ความต้องการเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยมากมักเป็นวัยที่มีความรักแบบหลงใหลใฝ่ฝัน ความต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ ส่วนมากเป็นความอยากรองและอยากเรียนรู้ในสิ่งแปลกใหม่ที่ตนเองไม่เคยกระทำมาก่อน ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคงอยากพึ่งพาตนเองได้ มีความฝันและจุดมุ่งหมายในอนาคต สนใจช่วยเหลือบุคคลอื่น สนใจกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เป็นของใหม่และมีประโยชน์

ขั้นตอนและกระบวนการการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการณรงค์และแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE

โครงสร้างบังคับบัญชาชมรม TO BE NUMBER ONE ภายในทัณฑสถานฯ

(CHAIN OF COMMAND OF TO BE NUMBER ONE IN PRISONS)

ภาพที่ 4.9 โครงสร้างบังคับบัญชาชมรม TO BE NUMBER ONE ภายในทัณฑสถานฯ

ทัณฑสถานฯ ได้จัดตั้งศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่นในทัณฑสถาน (TO BE NUMBER ONE FRIEND CORNER IN PRISONS) ขึ้น เพื่อดำเนินงานภายใต้โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (TO BE NUMBER ONE) ซึ่งมีบุคลากรหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เป็นองค์ประธาน และได้มีการบูรณาการร่วมกับคณะทำงานโครงการ TO BE NUMBER ONE FRIEND CORNER กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ในการกำหนดแผนงาน/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกและสร้างกระแสนิยมที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สนับสนุนให้สมาชิกใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เกิดความภาคภูมิใจ และมองเห็นคุณค่าของตนเอง อันเป็นหนทางห่างไกลยาเสพติด รวมทั้งให้โอกาสและสนับสนุนการคืนสู่สังคมของสมาชิก ประกอบไปด้วย การสร้างและพัฒนาเครือข่ายเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตและพัฒนาศักยภาพเชิงบวกให้กับผู้ต้องขัง การฝึกและจัดหาอาชีพ กิจกรรมเสริมทักษะเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุข กิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจของสมาชิก เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ ร้องเพลงเต้นรำ DJ ฯลฯ การฝึกคิดแก้ปัญหาเพื่อพัฒนา EQ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของตนเอง การเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่มและสามารถศึกษาหรือประเมินตนเองจากแบบประเมินต่างๆ เช่น แบบประเมิน EQ แบบประเมินความเครียดที่สามารถวิเคราะห์และประเมินผล การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิต ซึ่งเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครจะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมให้บริการให้คำปรึกษาสำหรับผู้ที่ต้องการพูดคุยปรึกษาปัญหาต่างๆ โดยมีบริการ 2 ลักษณะ คือ ให้บริการปรึกษาเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม และสามารถนำกิจกรรมต่างๆ ในโครงการไปใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยให้กับผู้ต้องขัง ในขณะที่ถูกคุมขังอยู่ในทัณฑสถานฯ ภายใต้แนวคิด “ปรับทุกข์ สร้างสุข แก้ปัญหา พัฒนา EQ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ต้องขังที่มีปัญหา หรือต้องการความช่วยเหลือ ได้รับคำปรึกษา แนะนำ ที่ถูกต้องจากเจ้าหน้าที่ หรือเพื่อนอาสาสมัครแกนนำที่ผ่านการอบรมเพื่อเป็นการเพิ่มพูนทักษะจากการฝึกแก้ปัญหาและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ทั้งด้วยตัวเองและจากกลุ่มเพื่อน และเพื่อให้ผู้ต้องขังได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จากกิจกรรมสร้างสรรค์และเสริมสร้างความสุขให้ตนเอง จากอาสาสมัคร

ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีประจำศูนย์เพื่อนใจ TO BE NUMBER ONE โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีประจำศูนย์เพื่อนใจ ซึ่งประกอบไปด้วย หนังสือคู่มือและคู่มือ การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น คู่มือการจัดกิจกรรมฝึกคิดแก้ปัญหาพัฒนา EQ คู่มือการจัดกิจกรรม การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตให้แก่สมาชิก

การดำเนินกิจกรรมในชมรม TO BE NUMBER ONE ทักษสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี จะประกอบไปด้วยกิจกรรมการรณรงค์และแก้ไขปัญหาเสพติด เช่น ความรู้เรื่องทักษะชีวิตในการจัดการกับปัญหา การจัดบอร์ดทำแผนพับ โปสเตอร์ หรือชุดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด การประกวดคำขวัญต่อต้านยาเสพติด และนำผลงานที่ได้รับรางวัลเสนอให้กับจังหวัดเพื่อส่งเข้าประกวดในระดับเขต การประชาสัมพันธ์ออกเสียงตามสายเชิญชวนให้ผู้ต้องขังสมัครเป็นสมาชิก TO BE NUMBER ONE และรับสมัครอาสาสมัครแกนนำที่เป็นแบบอย่างที่ดี “เพื่อนเตือนเพื่อน” เพิ่มมากขึ้น การจัดกลุ่ม/ชมรมต่างๆ เช่น ดนตรี กีฬา ฯลฯ จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้วิธีการ และทักษะในการปฏิเสธยาเสพติด จะให้สมาชิกได้พูดแลกเปลี่ยนวิธีการในการหลีกเลี่ยงยาเสพติด และวิธีปฏิเสธยาเสพติดเมื่อถูกชักชวน เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

4.4 ตอนที่ 4 ผลลัพธ์การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทักษสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี

ผลสัมฤทธิ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด จำนวน 9 คน และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด จำนวน 25 คน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทักษสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ดังนี้

การดำเนินการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทักษสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ทั้งในรูปแบบชุมชนบำบัด โครงการโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ และโครงการ TO BE NUMBER ONE พบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงวิธีการเลิกยาได้อย่างถูกต้อง และสามารถพัฒนาตนเองจนเลิกยาเสพติดได้ ส่งผลให้จำนวนผู้ต้องขังติดยาเสพติดลดลง การปกครองผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานฯ มีประสิทธิภาพ และเป็นการแก้ไขปัญหาการต้องโทษซ้ำอีกได้ การนำกระบวนการกลุ่มมาใช้กับผู้เข้ารับการบำบัดทำให้รู้จักกล้าแสดงออก ผู้เข้ารับการบำบัดมีความสนใจเรื่องราวภายในบ้านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความสามัคคีกันในหมู่สมาชิกด้วยกัน สมาชิกส่วนใหญ่รู้จักควบคุมความรู้สึกของตัวเอง มีการปรับความเข้าใจซึ่งกันและกันและพัฒนาตัวเองไปในทางที่ถูกต้อง เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีการยอมรับความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักรับผิดชอบต่อความรู้สึกของตัวเอง ทำให้ไม่เกิดการใช้ความรุนแรงขึ้นในหมู่สมาชิกด้วยกัน Staff ประจำกลุ่มสามารถติดตามและให้ความช่วยเหลือสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง สมาชิกได้พูดคุยและกล้าเปิดเผยเรื่องของตัวเอง และรับฟังคำแนะนำจากกลุ่มเพื่อนำไปปฏิบัติ ผู้เข้ารับการบำบัดเกิดการเรียนรู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด โดยเฉพาะการพัฒนาจิตใจโดยใช้หลักพุทธศาสนาทำให้ผู้เข้ารับการบำบัดเกิดความสงบในจิตใจ รู้คุณค่าของการทำความดีละเว้นความชั่ว สำนึกถึงพระคุณของบิดามารดา

4.5 ตอนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด จำนวน 9 คน และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด จำนวน 25 คน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ดังนี้

ปัญหาข้อมูลทางคดี

ผลการแจกแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด เจ้าหน้าที่ทั้ง 10 คน และผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด จำนวน 25 คน ให้ข้อมูลว่า ผู้เข้ารับการบำบัดฯ บางคน ก่อนต้องโทษมีประวัติเป็นผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย ไม่มีประวัติและพฤติกรรมในการใช้ยาเสพติด เมื่อบุคคลดังกล่าวถูกจับกุมและเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย ก็จะเจรจาต่อรองเสนอผลประโยชน์ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีความ ในเรื่องของสำนวนการสอบสวน หลักฐานทางคดี และจำนวนปริมาณของพยานหลักฐาน เช่น การระบุน้ำหนักหรือระบุจำนวน ให้ปรากฏและไม่สามารถที่จะดำเนินคดีในฐานะผู้ค้ายาเสพติดและถูกส่งตัวไปควบคุมเรือนจำ/ทณฑสถานที่มีการควบคุมผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่มีกำหนดสูงได้ จึงทำให้บุคคลดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูในฐานะ “ผู้ป่วย” ตามนโยบายรัฐบาล และถูกควบคุมตัวมาคุมขังทณฑสถานฯ เพื่อเข้ารับการบำบัด ฟื้นฟู ทำให้ทณฑสถานฯ มีกลุ่มผู้เข้ารับการบำบัดฯ บางคนไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด

1. ปัญหาจากตัวผู้เข้ารับการบำบัด

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบำบัดฯ ให้ข้อมูลว่า ก่อนที่ผู้ต้องขังที่มีประวัติการเสพยาเสพติดจะรับการบำบัดฯ พบว่าส่วนใหญ่ผู้เข้ารับการบำบัดจะมีพฤติกรรมขี้ใจน้อย มักง้อเอาแต่ใจตัวเอง เรียงร้อยความสนใจ สกปรก ขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย พื้นฐานทางครอบครัวอยู่แหล่งที่มีการระบาดของสารเสพติดและค้ายาเสพติด มีความแตกแยก ขาดความอบอุ่น ถูกทอดทิ้ง ส่งผลกระทบทางด้านจิตใจ ทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อสังคม

2. ปัญหาด้านบุคลากร

2.1 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัดมีน้อย ไม่เหมาะสมกับปริมาณ และจำนวนผู้ต้องขัง และปฏิบัติงานหน้าหน้าที่

2.2 เจ้าหน้าที่ที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชน ไม่เห็นถึงความสำคัญ และไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด

3. ปัญหาด้านงบประมาณ

กรมราชทัณฑ์ไม่ได้จัดสรรงบประมาณการดำเนินการติดตามผลผู้ต้องขัง หลังพ้นโทษ ซึ่งเป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงานแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ทณฑสถานฯ ได้ดำเนินการไปแล้ว มีผลในการแก้ไขหรือพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังหรือไม่

GRAD VRU

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง “การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด” กรณีศึกษา
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ในบทนี้ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยไว้ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปผลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

5.1.1 การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด

ทัณฑสถานฯ ได้นำกระบวนการกลุ่มมาเป็นเครื่องมือในการบำบัดเพื่อเป็นการพัฒนา
บุคคล เป็นการช่วยเหลือตนเองในหมู่ที่ประสบปัญหาด้วยกัน โดยการมาอยู่ร่วมกันเสมือน
เป็นครอบครัวเดียวกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน และมีการใช้อิทธิพลกลุ่มเพื่อให้แต่ละคนได้มีการพัฒนา
การเปลี่ยนแปลง บุคลิกภาพ อารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องและมีความเหมาะสม
เช่น กลุ่มเตรียมประชุมเช้า Pre-Morning Meeting Group กลุ่มสอบถาม Confrontation Group
กลุ่มระบายความรู้สึก Encounter Group กลุ่มให้คำปรึกษา Counseling Group และกลุ่มว่ากล่าว
ตักเตือน Hair Cut การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัดเป็นวิธีการ
พึ่งตนเองในการขจัดปัญหาชีวิตที่มีความผสมผสานอย่างดีทางจิตวิทยา เป็นวิธีการที่เป็นธรรมชาติง่าย
ต่อการสัมผัสเรียนรู้ผู้ต้องขังในทัณฑสถานฯ การอยู่แบบครอบครัวเป็นการจำลองสภาพความเป็นจริง
ของการดำรงชีวิตในสังคม การสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรักความอบอุ่น ความเข้าใจ
กันซึ่งกันและกันจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวเอง การเรียนรู้แก้ปัญหาและการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น
มีทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิตอันไปสู่การเลิกยาเสพติดในที่สุด

5.1.2 การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้ทัณฑสถานฯ เป็นหน่วยปฏิบัติในการบำบัดฟื้นฟูโดยให้
คัดเลือกผู้ต้องขังที่มีประวัติการเสพยาเสพติดจากเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ ที่มีคุณสมบัติตาม
หลักเกณฑ์ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนดเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ประกอบด้วย
ด้านการเสริมสร้างระเบียบวินัย ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการฝึกวิชาชีพ
ระยะสั้น และด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นระยะเวลา 75 วัน หลังจากที่ได้รับ
การฝึกอบรมได้ผ่านฝึกอบรมครบตามหลักสูตรที่กำหนดแล้วก็จะได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษกรณีมีเหตุ
พิเศษ โดยผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษจะต้องไปรายงานที่สำนักงานคุมประพฤติภายในพื้นที่ของ
ตัวเองเป็นประจำทุกเดือน จนกว่าจะครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาที่แจ้งไว้ในหมายศาล

5.1.3 การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการณรงค์ป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE

การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการณรงค์ป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE เป็นกระบวนการที่ยึดผู้ต้องขังติดยาเสพติดที่เป็น
กลุ่มเยาวชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่ผู้ต้องขังติด
ยาเสพติดที่เป็นกลุ่มเยาวชน โดยมีวิธีการดำเนินการโดยจัดค่ายพัฒนาแกนนำอาสาสมัคร

TO BE NUMBER ONE (TO BE NUMBER ONE CAMP FOR LEADERS) สำหรับสมาชิกแกนนำ ในชมรม TO BE NUMBER ONE และศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น โดยการนำกิจกรรมภายใต้แนวคิด ปรับทุกข์ สร้างสุข แก้ปัญหา พัฒนา EQ ให้ผู้เข้ารับการบำบัดร่วมทำกิจกรรมพัฒนาศักยภาพเชิงบวกปรับเปลี่ยน พฤตินิสัยของตนเอง เพื่อเป็นการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้ต้องขังติดยาเสพติดที่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนได้เห็นคุณค่าของตนเอง และสร้างกระแสนิยมพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

5.1.4 ผลลัพธ์ในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทักษะสถานบำบัดพิเศษ จังหวัดปทุมธานี

พบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงวิธีการเลิกยาได้อย่างถูกต้อง และสามารถพัฒนาตนเองจนเลิกยาเสพติดได้ ส่งผลให้จำนวนผู้ต้องขังติดยาเสพติดลดลง การปกครองผู้ต้องขังภายใน ทักษะสถานฯมีประสิทธิภาพ และเป็นการแก้ไขปัญหาค่าครองชีพซ้ำอีกได้ การนำกระบวนการกลุ่ม มาใช้กับผู้เข้ารับการบำบัดทำให้รู้จักกล้าแสดงออก ผู้เข้ารับการบำบัดมีความสนใจเรื่องราวภายใน บ้านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความสามัคคีกันในหมู่สมาชิกด้วยกัน สมาชิก ส่วนใหญ่รู้จักควบคุมความรู้สึกของตัวเอง มีการปรับความเข้าใจซึ่งกันและกันและพัฒนาตัวเองไปในทางที่ ถูกต้อง เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีการยอมรับความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักรับผิดชอบต่อความรู้สึกของ ตัวเอง ทำให้ไม่เกิดการใช้ความรุนแรงขึ้นในหมู่สมาชิกด้วยกัน Staff ประจำกลุ่มสามารถติดตามและ ให้ความช่วยเหลือสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง สมาชิกได้พูดคุยและกล้าเปิดเผยเรื่องของตัวเอง และรับฟัง คำแนะนำจากกลุ่มเพื่อนนำไปปฏิบัติ ผู้เข้ารับการบำบัดเกิดการเรียนรู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด โดยเฉพาะ การพัฒนาจิตใจโดยใช้หลักพุทธศาสนาทำให้ผู้เข้ารับการบำบัดเกิดความสงบในจิตใจ รู้คุณค่าของ การทำความดีละเว้นความชั่ว สำนึกถึงพระคุณของบิดามารดา และมีความพร้อมที่จะใช้ชีวิตอยู่ใน สังคมภายนอกได้อย่างปกติสุข

5.1.5 ปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทักษะสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี

พบว่าผู้เข้ารับการบำบัดบางคนก่อนต้องโทษมีประวัติเป็นผู้ใช้ยาเสพติดรายย่อย ไม่มีประวัติและพฤติกรรมในการใช้ยาเสพติด เมื่อบุคคลดังกล่าวถูกจับกุมและเข้าสู่กระบวนการทาง กฎหมาย ก็จะถูกตรวจกรองเสนอผลประโยชน์ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีความใน เรื่องของสำนวนการสอบสวน หลักฐานทางคดี และจำนวนปริมาณของพยานหลักฐานให้ดำเนินคดี กับตนในฐานะผู้เสพยาเสพติด เพื่อจะได้เข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูในฐานะ “ผู้ป่วย” ตามนโยบาย รัฐบาล และถูกควบคุมตัวมาเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู ทำให้ทักษะสถานฯ มีกลุ่มผู้เข้ารับการบำบัดฯ บางคน ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด รวมถึงด้าน การจัดงบประมาณ งบประมาณที่มิได้จัดสรรงบประมาณการดำเนินการติดตามผลผู้ต้องขังหลัง ฟื้นฟู

5.2 อภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่อง การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด กรณีศึกษา ทักษสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

5.2.1 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบ ชุมชนบำบัด ทักษสถานฯ ได้กำหนดพันธกิจ วิสัยทัศน์ ในการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติด ยาเสพติด เพื่อให้มีระบบการแก้ไข ฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพ โดยมีผู้ต้องขัง เป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2555-2558 โดยได้มีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดที่มองว่าผู้ต้องขังติดยาเสพติดเป็นอาชญากร แต่ให้มองว่าผู้ต้องขังติด ยาเสพติดเป็น “ผู้ป่วย” ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการบำบัดรักษาทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพและพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ พันโทกมล ประจวบเหมาะ (2536) ที่ได้ศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหายุติธรรมผู้ต้องขังติดยาเสพติด การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวอยู่ภายในทัณฑสถานฯ จะเน้นการลงโทษเพื่อการแก้ไข ฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของนัทธิ จิตสว่าง (2540) ที่ได้ศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยาเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด และมีความ สอดคล้องงานวิจัยของสำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม (2553) ที่ได้ศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู กระบวนการบำบัด ฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด ทักษสถานฯ ได้พัฒนาระบบและวิธีการ ปฏิบัติในการแก้ไขปัญหายุติธรรมผู้กระทำความผิดให้มีความหลากหลายและเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย เจริญการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบครบวงจร ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ (2554) ที่ได้ศึกษาคำแถลงนโยบายสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ และนโยบายกฎหมายและการยุติธรรมของนายกรัฐมนตรีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่แถลงต่อ รัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 รวมถึงงานวิจัยของสำนักงานป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด (2558) ที่ได้ศึกษาถึงแผนปฏิบัติการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี พ.ศ. 2558 การดำเนินการด้านการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด ทักษสถานฯ ได้นำรูปแบบการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมาจากองค์กรเดย์ทอป ประเทศ สหรัฐอเมริกา และศูนย์คอมมูนิตี อิคอนโทร ประเทศอิตาลี มาปรับประยุกต์ให้มีความสอดคล้อง กับประเพณี และวัฒนธรรมของผู้ต้องขังติดยาเสพติดในประเทศไทย ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิด ของนิพนธ์ พรหมเสน (2545) ที่ได้ศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติด ยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัดขององค์กรเดย์ทอป ประเทศสหรัฐอเมริกา และศูนย์คอมมูนิตี อิคอนโทร ประเทศอิตาลี โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เช่น กลุ่มเตรียมประชุมเข้า กลุ่มประชุมเข้า กลุ่มธรรมะ กลุ่มสอบถาม กลุ่มระบายความรู้สึก กลุ่มให้คำปรึกษา และกลุ่มว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ คู่มือการปฏิบัติงานด้านชุมชนบำบัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม (2557) มาเป็นเครื่องมือในการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง ติดยาเสพติดในระบบต้องโทษให้ได้รับการบำบัดรักษาให้เลิกยาเสพติดได้อย่างถูกวิธีมีการเสริมสร้าง พัฒนาการทางด้านความคิดแก่ผู้ต้องขังในการเรียนรู้ การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น พัฒนา ผู้เลิกยาเสพติดให้ เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม จนสามารถใช้ ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยา บวรวัฒนา (อ้างถึงใน

วิโรจน์ ก่อสกุล, 2553) และลดจำนวนผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติดให้เลิกยาได้อย่างเด็ดขาด โดยไม่หวนกลับมาต้องโทษซ้ำอีก

5.2.2 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ ทัณฑสถานฯ ได้กำหนดพันธกิจ วิสัยทัศน์ ในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด เพื่อให้มีระบบการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพ โดยมีผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2555–2558 โดยได้มีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดที่มองว่าผู้ต้องขังติดยาเสพติดเป็นอาชญากร แต่ให้มองว่าผู้ต้องขังติดยาเสพติดเป็น “ผู้ป่วย” ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการบำบัดรักษาทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพและพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของพันโทกรม ประจวบเหมาะ (2536) ที่ได้ศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังติดยาเสพติด การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในทัณฑสถานฯ จะเน้นการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ นันทิ จิตสว่าง (2540) ที่ได้ศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยาเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด และมีความสอดคล้องงานวิจัยของสำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม (2553) ที่ได้ศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู และได้พัฒนาระบบและวิธีการปฏิบัติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้มีความหลากหลายและเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย เร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบครบวงจร ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ (2554) ที่ได้ศึกษาคำแถลงนโยบายด้านสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และนโยบายกฎหมายและการยุติธรรมของนายกรัฐมนตรีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 รวมถึงงานวิจัยของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558) ที่ได้ศึกษาถึงแผนปฏิบัติการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีพ.ศ. 2558 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์จะดำเนินการคัดย้ายผู้ต้องขังคดีผิดพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ที่มีคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนด เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรด้านการเสริมสร้างระเบียบวินัย ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการฝึกวิชาชีพพระยะสั้น และด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เป็นระยะเวลา 75 วัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมราชทัณฑ์ (2553-2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ เพื่อพัฒนาทัศนคติในการดำรงชีวิต และส่งเสริมการฝึกวิชาชีพพระยะสั้นให้มีความพร้อมและสามารถกลับเข้าสู่สังคม มีการเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านความคิดแก่ผู้ต้องขังในการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น พัฒนาผู้เลิกยาเสพติดให้เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม จนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพิทยา บวรวัฒนา (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2553) หลังจากที่ได้เข้ารับการบำบัดฯ ได้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ครบตามระยะเวลาที่กรมราชทัณฑ์กำหนดแล้ว ผู้เข้ารับการบำบัดฯ จะได้รับการปล่อยตัวโดยแบบมี

เงื่อนไข โดยจะต้องไปรายงานตัวต่อสำนักงานคุมประพฤติภายในภูมิลำเนาของตนเองจนกว่าจะครบตามกำหนดโทษที่แจ้งไว้ในหมายศาล

5.2.3 ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE ทัณฑสถานฯ ได้กำหนดพันธกิจ วิสัยทัศน์ ในการบำบัด ฟื้นฟูผู้ต้องขังติดยาเสพติด เพื่อให้มีระบบการแก้ไข ฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพ โดยมีผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2555-2558 โดยได้มีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดที่มองว่าผู้ต้องขังติดยาเสพติดเป็นอาชญากร แต่ให้มองว่าผู้ต้องขังติดยาเสพติดเป็น “ผู้ป่วย” ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพและพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของพันโทกมล ประจวบเหมาะ (2536) ที่ได้ศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวอยู่ภายในทัณฑสถานฯ จะเน้นการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของนันทิ จิตสว่าง (2540) ที่ได้ศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยาเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู รวมถึงได้พัฒนาระบบและวิธีการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหายาเสพติดผู้กระทำความผิดให้มีความหลากหลายและเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย เร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบครบวงจร ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ (2554) ที่ได้ศึกษาถึงคำแถลงนโยบาย เรื่อง นโยบายสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นโยบายกฎหมายและการยุติธรรมของนายกรัฐมนตรีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 และงานวิจัยของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558) ที่ได้ศึกษาถึงแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี พ.ศ. 2558 การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE พบว่าผู้ต้องขังติดยาเสพติดที่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดมักมีปัญหาทางด้านจิตใจที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในทางที่เหมาะสมได้ ดังนั้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เด็กและเยาวชนจึงเป็นการป้องกันปัญหายาเสพติดที่ตรงที่สุด ทัณฑสถานฯ ได้มีการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทั้งในด้านการป้องกัน การปราบปราม การบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ควบคู่กับการปรับปรุงกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมถึงการพัฒนาระบบ และวิธีการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ทัณฑสถานฯ ได้นำโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE มาประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสมกับผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยมีวิธีการดำเนินการโดยจัดค่ายพัฒนาแกนนำอาสาสมัคร TO BE NUMBER ONE (TO BE NUMBER ONE CAMP FOR LEADERS) สำหรับสมาชิกแกนนำในชมรม TO BE NUMBER ONE และศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น โดยการนำกิจกรรมภายใต้แนวคิด ปรับทุกข์ สร้างสุข แก้ปัญหา พัฒนา EQ ให้ผู้เข้ารับการบำบัดฯ ร่วมทำกิจกรรมพัฒนาศักยภาพเชิงบวกปรับเปลี่ยนพฤตินิสัยของตนเอง เพื่อเป็นการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกเสริมสร้าง

ภูมิคุ้มกันให้กับผู้ต้องขังติดยาเสพติดที่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนได้เห็นคุณค่าของตนเอง และสร้าง กระแสนิยมพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งมีความสอดคล้อง กับคู่มือการดำเนินงานตามโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE (2552) กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และพัฒนาผู้ต้องขังติดยาเสพติดที่เป็นกลุ่ม เด็กและเยาวชนให้เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ เหมาะสม จนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยา บวรวัฒนา (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2553)

5.2.4 ผลลัพธ์ในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทัศนสถานบำบัด พิเศษจังหวัดปทุมธานี พบว่า การนำกระบวนการในการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง รวมทั้งการนำโครงการการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ และการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดตามโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE รวมถึงการให้การศึกษาใน โครงการผู้ไม่รู้หนังสือ การศึกษาในระดับประถมศึกษา การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย การศึกษาในระดับอุดมศึกษา การพัฒนาจิตใจโดยใช้หลักทางพุทธศาสนา การสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขัง การจัดให้มีการทำงานสาธารณะ ซึ่งเป็นงานบริการสังคม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติา นิลมาก (2553) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย ส่งผลให้ผู้เข้ารับการบำบัดฯ เกิดการเสริมสร้างพัฒนาทางด้านความคิดในการเรียนรู้ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะพัฒนาให้ผู้เข้ารับการบำบัดฯ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านบุคลิกภาพ อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพิทยา บวรวัฒนา (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2553) ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความสนใจในเรื่องราวภายในศูนย์ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถติดตามและให้ความช่วยเหลือสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง มีความเข้าใจรู้คุณค่าของการทำความดี ละเว้นความชั่ว เกิดความสามัคคีขึ้นในหมู่สมาชิกด้วยกัน มีการปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ไม่เกิดการใช้ความรุนแรงขึ้นในหมู่สมาชิกด้วยกัน เกิดการพัฒนาตัวเองไปในทางที่ถูกต้อง มีความซื่อสัตย์และรู้จักมองปัญหาของตัวเอง รู้จักการควบคุมอารมณ์และความรู้สึกของตัวเอง กล้าแสดงออก โดยเฉพาะการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ ถือได้ว่าเป็นกลไกหนึ่งในการระงับยับยั้งสาเหตุของการลักลอบเสพยาเสพติดภายในทัศนสถานฯ ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโครงการการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ เมื่อผ่านการฝึกอบรมครบตามหลักสูตรที่กำหนดไปแล้ว ก็จะได้รับบริการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษออกไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกก่อนครบกำหนดโทษ ทำให้ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโครงการการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ เกิดแรงกระตุ้นและเกิดความแน่วแน่ในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า ทำให้เกิดพลังและมีความหวังที่ดีในการที่จะไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกได้อย่างปกติสุข ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของชมพูณูช แก้วอนุรักษ (2553) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดรายย่อยต่อการเข้าร่วมโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะ

5.2.5 ปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี พบว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจงานด้านชุมชนบำบัดครบทุกด้าน และบรรยากาศภายในทัณฑสถานฯไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานด้านชุมชนบำบัด ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์นิภา ทรงประสิทธิ์ (2552) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะชีวิตของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ต่อโปรแกรมชุมชนบำบัด และปัญหาจากตัวผู้เข้ารับการบำบัดฯ พบว่ายังมีผู้เข้ารับการบำบัดฯ บางส่วนไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดฯ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิดา จันทอง (2542) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ชุมชนบำบัดในงานราชทัณฑ์ และพฤติกรรมส่วนใหญ่ผู้เข้ารับการบำบัดฯ จะมีพฤติกรรม ขี้ใจน้อย มั่งง่าย เอาแต่ใจตัวเอง เรียกร้องความสนใจ สกปรก ขาดความรับผิดชอบ ขาดความมีระเบียบวินัย พื้นฐานทางครอบครัวอยู่แหล่งที่มีการแพร่ระบาดของสารเสพติดและค้ายาเสพติด ครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่น ถูกทอดทิ้ง ส่งผลกระทบทางด้านจิตใจ ทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อสังคม และปัญหาด้านบุคลากรด้านการการบำบัดฯ มีน้อยไม่เหมาะสมกับปริมาณและจำนวนผู้ต้องขัง

5.3 ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง “การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด” กรณีศึกษา: ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ในบทนี้ ผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

5.3.1 นโยบายด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำแผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2555 – 2558 ฉบับนี้ขึ้น บนพื้นฐานหลักการที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2555 – 2558 แผนปฏิบัติราชการกระทรวงยุติธรรม รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2551 – 2555 ซึ่งมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์หลักในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดคือ รวมพลังแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลอย่างยั่งยืน ผู้ศึกษาวิจัยขอเสนอแนะว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และประเด็นยุทธศาสตร์ในแผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ ปี พ.ศ. 2559 – 2562 ฉบับใหม่ กรมราชทัณฑ์ควรจะมีการทบทวนและปรับปรุงประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดให้มีความเหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปัจจุบัน

5.3.2 การคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าโครงการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ และการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดตามโครงการ TO BE NUMBER ONE ควรคัดเลือกผู้ต้องขังที่มีประวัติการเสพยาเสพติดจริงๆ

5.3.3 ควรมีการสรรหาบุคลากรเข้ามาทดแทนบุคลากรเดิมที่ถูกสับเปลี่ยนไปปฏิบัติหน้าที่อื่น และนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยเสริมในการดำเนินการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์

5.3.4 ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการติดตามผู้ต้องขังที่เข้ารับการบำบัดฯ ที่พ้นโทษอย่างต่อเนื่อง 4 ระยะคือ 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน และ 1 ปี ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือให้

กำลังใจผู้ผ่านการบำบัดฯ และให้กระบวนการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด มีการพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบการบำบัดฯ เพื่อให้ผู้เข้ารับการบำบัดฯ มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอย่างสูงสุด

5.3.5 ข้อเสนอแนะระดับการปฏิบัติ ไม่ควรสับเปลี่ยนหน้าที่เจ้าหน้าที่ผู้ผ่านการอบรม หลักสูตรการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดไปปฏิบัติในหน้าที่อื่น เนื่องจากกระบวนการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด (Therapeutic Community) หรือ T.C การบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ การบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ

5.3.6 ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นระหว่างครอบครัวกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด เพื่อสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการบำบัดฟื้นฟู กระบวนการหนึ่งในการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด คือการนำสถาบันครอบครัวให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ซึ่งส่งผลดีต่อผู้ต้องขังในด้านพัฒนาอารมณ์และสังคม ตัวผู้ต้องขังได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว อันเป็นการสร้างความเข้าใจ อันดีในครอบครัว มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเสมือนหนึ่งเป็นการยอมรับจากครอบครัว และสร้างความอบอุ่นให้แก่ผู้ต้องขัง ส่งผลให้ผู้ต้องขังมีขวัญและกำลังใจในการเผชิญปัญหา ลดความกังวล เมื่อพ้นโทษออกไปไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ รูปแบบกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการเยี่ยมอย่างใกล้ชิดถึงตัว (Contact Visit) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ คู่สมรส บุตร หรือบิดา มารดาของผู้ต้องขังมีโอกาสได้อยู่ใกล้ชิดกัน อันจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้ต้องขังมีโอกาสปรับตัว สู่สภาพการดำเนินชีวิตแบบครอบครัวปกติก่อนการปลดปล่อยอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

GRAD VRU

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม. (2555). **แผนปฏิบัติการราชการกรมราชทัณฑ์**. พ.ศ. 2555 – 2558.
นนทบุรี: กรมราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม. (2557). **คู่มือการปฏิบัติงานชุมชนบำบัด**. นนทบุรี: กรมราชทัณฑ์.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2552). **คู่มือการดำเนินงานตามโครงการรณรงค์ป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE**. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต.
- ชมพูนุช แก้วอนุรักษ์. (2553). **ความคิดเห็นของผู้ต้องขังคดียาเสพติดรายย่อยต่อการเข้าโปรแกรม
การแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะ**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์
เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยหัวเฉียว.
- นัทธี จิตสว่าง. (2540). **แนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยาเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิด
หลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา**. กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม.
- นิพนธ์ พรหมเสน. (2545). **แนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังคดียาเสพติดใน
รูปแบบชุมชนบำบัดขององค์กรเดย์ทอป ประเทศสหรัฐอเมริกา และศูนย์คอมมูนิตี
อินคอนโทร ประเทศอิตาลี**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์. (2554). **นโยบายกฎหมายและการยุติธรรม นโยบายสวัสดิการสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์**. รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี.
- พันโทกมล ประจวบเหมาะ. (2536). **แนวทางการแก้ไขปัญหผู้ต้องขังคดียาเสพติด**. กรมราชทัณฑ์
กระทรวงยุติธรรม.
- พิมพ์นิภา ทรงประสิทธิ์. (2552). **ทัศนะคติของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ต่อโปรแกรมชุมชนบำบัด.
วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
มหาวิทยาลัยหัวเฉียว**.
- วิดา จันทอง. (2542). **ชุมชนบำบัดในงานราชทัณฑ์**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2553). **ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมราชทัณฑ์. (2553). **การบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังคดี
ยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์**. นนทบุรี: กรมราชทัณฑ์.
- ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมราชทัณฑ์. (2554). **การบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังคดี
ยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์**. นนทบุรี: กรมราชทัณฑ์.
- ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมราชทัณฑ์. (2555). **การบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังคดี
ยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์**. นนทบุรี: กรมราชทัณฑ์.
- ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมราชทัณฑ์. (2556). **โครงการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ
ผู้ต้องขังคดียาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์**. นนทบุรี:
กรมราชทัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2558). **แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติด ปี 2558**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
ยาเสพติด.

สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์. (2553). **แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อ
การแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation)**. นนทบุรี: กรมราชทัณฑ์.

สุชาดา นิลมาก. (2553). **การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย**.
วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก

GRAD VRU

ภาคผนวก ก
รูปภาพในการสัมภาษณ์

ภาคผนวก ข

แบบประเมินผู้รับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพแบบเข้มข้น

GRAD VRU

แบบประเมินผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพแบบเข้มข้น

เรือนจำ/ทัณฑสถาน.....

ชื่อ - สกุล.....อายุ.....ปี ครั้งที่.....เดือน.....

วันที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟู.....วันที่ประเมิน.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง มีการปฏิบัติในกิจกรรมนั้นอย่างสม่ำเสมอ	หรือ 80 - 100 %
4	หมายถึง มีการปฏิบัติในกิจกรรมนั้นเป็นส่วนใหญ่	หรือ 60 - 79 %
3	หมายถึง มีการปฏิบัติในกิจกรรมนั้นเป็นบางครั้ง	หรือ 40 - 59 %
2	หมายถึง มีการปฏิบัติในกิจกรรมนั้นเล็กน้อย	หรือ 20 - 39 %
1	หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติในกิจกรรมนั้นเลย	

พฤติกรรม		ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
1	ความรับผิดชอบ					
	1.1 มีความรับผิดชอบต่อภาระงานของตนเอง					
	1.2 ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ถูกต้องครบถ้วนตามเวลาที่กำหนด					
	1.3 ตรงเวลาในการร่วมกิจกรรมบำบัด					
2	ความมีระเบียบวินัยในตนเอง					
	2.1 ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของชุมชนบำบัดและเรือนจำ/ทัณฑสถาน					
	2.2 รักษาความสะอาดของตนเองทั้งด้านร่างกายและสิ่งแวดล้อม					
3	มนุษยสัมพันธ์					
	3.1 มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น					
	3.2 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					
4	การควบคุมอารมณ์					
	4.1 สามารถบอกในสิ่งที่ตนเองเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างมีเหตุผล					
	4.2 แสดงความรู้สึกได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ดีใจ หรือเสียใจ					
	4.3 สามารถจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น					
5	ความซื่อสัตย์					
	5.1 ไม่ปกปิดความต้องการของตนเอง					
	5.2 ไม่นำหรือมีสิ่งผิดระเบียบในชุมชนบำบัดและเรือนจำ/ทัณฑสถาน					
	5.3 ไม่ใช้ยาเสพติดขณะบำบัดฟื้นฟู					
6	ความไม่มั่นใจในตนเอง					
	6.1 กล้าแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุม					
	6.2 กล้าแสดงออกในพฤติกรรมที่เหมาะสม					
7	การแก้ปัญหา					
	7.1 รับรู้ปัญหา และรับฟังคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไข					
	7.2 เลือกใช้วิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้อง และเหมาะสม					
8	สัมพันธ์ภาพในครอบครัว					
	8.1 มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลในครอบครัว					
	8.2 ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในครอบครัว					
9	ความคิดสร้างสรรค์					

	9.1 นำประสบการณ์ การเรียนรู้มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต					
	9.2 สามารถนำวัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ได้					
10	การยอมรับ					
	10.1 ยอมรับและตระหนักรู้ในตนเองได้					
	10.2 ยอมรับฟังความคิดเห็น และความสามารถของผู้อื่น					
คะแนนรวม						
การประเมินอยู่ในระดับ						

ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

คู่มือการใช้แบบประเมินผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพแบบเข้มข้น

ความหมายของพฤติกรรม

1. ความรับผิดชอบ

- 1.1 มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง หมายถึง ผู้เข้ารับการบำบัดฯ ยอมรับผลที่ดีและไม่ดี อันเกิดจากการกระทำของตนเองได้ เช่น คำตำหนิ การลงโทษ คำชมเชย การให้รางวัล เป็นต้น
- 1.2 ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ถูกต้องครบถ้วนตามเวลาที่กำหนด หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ เมื่อได้รับมอบหมายงานแล้วสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
- 1.3 ตรงต่อเวลาในการร่วมกิจกรรมบำบัด หมายถึง ผู้เข้ารับการบำบัดฯ เข้าร่วมกิจกรรมตรงตามเวลาที่กำหนด

2. ความมีระเบียบวินัยในตนเอง

- 2.1 ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของชุมชนบำบัด และเรือนจำ/ทัณฑสถาน หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ สามารถปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของสถานบำบัดได้
- 2.2 รักษาความสะอาดของตนเองทั้งด้านร่างกาย และสิ่งแวดลอม หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ ดูแลความสะอาดของร่างกาย

3. มนุษย์สัมพันธ์

- 3.1 มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ มีการแสดงพฤติกรรม เช่น สบตา ยิ้ม ทักทาย เข้าร่วมกลุ่มสนทนากับผู้อื่นได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ รู้จักหน้าที่ของตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

1. การควบคุมอารมณ์

- 1.1 สามารถบอกสิ่งที่ตนเองเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างมีเหตุผล หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ สามารถแสดงความคิดเห็นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างมีเหตุผลโดยไม่ใช้อารมณ์

- 1.2 แสดงความรู้สึกได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น หมายถึง เมื่อผู้รับการบำบัดฯ รู้สึกดีใจก็สามารถแสดงพฤติกรรมที่ตรงกับความรูสึก เช่น ยิ้ม หัวเราะ หรือ ถ้าผู้รับการบำบัดฯ รู้สึกเสียใจก็สามารถแสดงพฤติกรรมที่ตรงกับความรูสึกนั้น เช่น ร้องไห้ ซึมเศร้า เป็นต้น
- 1.3 สามารถจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้ หมายถึง เมื่อผู้รับการบำบัดฯ เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีสามารถคิดหาวิธีการแก้ไข และดำเนินการแก้ไขความรู้สึกที่ไม่ดีนั้นได้อย่างเหมาะสม เช่น ปรึกษาคนที่ไว้ใจ หลีกเลี้ยงสถานการณ์นั้นๆ หากิจกรรมอื่นทดแทน เป็นต้น
2. ความซื่อสัตย์
  - 2.1 ไม่ปกปิดความผิดของตนเองและผู้อื่น หมายถึง เมื่อผู้รับการบำบัดฯ ทำผิดพลาดหรือเห็นผู้อื่นทำผิดพลาดก็สามารถบอกล่าวความผิดนั้นได้
  - 2.2 ไม่นำหรือมีสิ่งผิดระเบียบในชุมชนบำบัด และเรือนจำ/ทัณฑสถาน หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ ไม่นำหรือมีสิ่งผิดกฎ ระเบียบ ตามข้อกำหนด ข้อห้ามทั้งของชุมชนบำบัดและเรือนจำ/ทัณฑสถาน
  - 2.3 ไม่ใช้ยาเสพติดขณะบำบัดฟื้นฟู หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ ไม่ใช้ยาเสพติดในขณะที่เข้ารับการบำบัด และอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน
3. ความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 3.1 กล้าแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุม หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ สามารถแสดงความคิดเห็นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ต่อที่ประชุมได้
  - 3.2 กล้าแสดงออกในพฤติกรรมที่เหมาะสม หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ สามารถแสดงออกในพฤติกรรมที่ดีอย่างเหมาะสม เช่น การเป็นผู้นำ การพูดต่อหน้าที่ประชุม การเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น
4. ความสามารถในการแก้ปัญหา
  - 4.1 รับรู้ถึงปัญหา และรับฟังคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไข หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ สามารถบอกถึงปัญหาของตนเองได้ และยอมรับฟังคำแนะนำแนวทางการแก้ปัญหาที่ผู้อื่นได้
  - 4.2 เลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง และเหมาะสม หมายถึง เมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับผู้รับการบำบัดฯ สามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นอย่างมีเหตุผล ไม่เดือดร้อนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งไม่ผิดกฎระเบียบของสถานบำบัด
5. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
  - 5.1 มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลภายในครอบครัว หมายถึง ผู้เข้ารับการบำบัดฯ แสดงพฤติกรรมที่ดีกับบุคคลในครอบครัว เช่น การไหว้ ยิ้ม ทักทาย โอบกอด พูดคุย ปรึกษาหารือร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจแก่กัน สนับสนุนเกื้อกูลต่อกัน เป็นต้น
  - 5.2 ได้รับการยอมรับจากสมาชิกภายในครอบครัว หมายถึง ครอบครัวผู้รับการบำบัดฯ ให้ความสนใจดูแล มาเยี่ยม ติดต่อบอกถาม ให้กำลังใจแก่ผู้เข้ารับการบำบัด และ

เมื่อผู้รับการบำบัดลาเยี่ยมบ้านก็ได้รับการต้อนรับด้วยความเต็มใจจากสมาชิกครอบครัว

6. ความคิดสร้างสรรค์

6.1 นำประสบการณ์ การเรียนรู้ มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต หมายถึง ผู้เข้ารับการบำบัดฯ มีการนำการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่ได้รับขณะบำบัดฟื้นฟูมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้

6.2 สามารถนำวัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ได้ หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ มีการนำวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ได้

6.3 สามารถวางแผนชีวิตตนเองได้ หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ มีการวางแผนการดำเนินชีวิตของตนเองทั้งขณะอยู่รับการบำบัด และภายหลังการบำบัดฟื้นฟูแล้ว

7. การยอมรับ

7.1 ยอมรับและตระหนักในตนเองได้ หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ ยอมรับในข้อดีและข้อด้อย ของตนเองได้ และมีการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในระหว่างการบำบัดฟื้นฟู

7.2 ยอมรับฟังความคิดเห็น และความสามารถของผู้อื่น หมายถึง ผู้รับการบำบัดฯ ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นได้

เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมผู้รับการบำบัดฟื้นฟู เพื่อการวางแผนให้ความช่วยเหลือการรวบรวมคะแนน และแบ่งระดับ

ระดับคะแนน	90 – 120	หมายถึง	มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในระดับดี
ระดับคะแนน	60 – 89	หมายถึง	มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในระดับปานกลาง
ระดับคะแนน	1 – 59	หมายถึง	มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในระดับต่ำหรือต้องปรับปรุง

การวางแผนให้ความช่วยเหลือผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟู

ผู้เข้ารับการบำบัดฯ ที่มีพฤติกรรมระดับดี จะได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาพฤติกรรมที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผู้เข้ารับการบำบัดฯ ที่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง จะได้รับการบำบัดฟื้นฟูเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ยังบกพร่องอยู่ให้เป็นพฤติกรรมที่ดียิ่งขึ้น

ผู้เข้ารับการบำบัดฯ ที่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับต้องปรับปรุง จะได้รับการบำบัดฟื้นฟูในพฤติกรรมที่ยังไม่ปรับเปลี่ยนและพฤติกรรมที่บกพร่องอยู่ทันทแบบประเมินผลความพร้อมก่อนปล่อย

(Check List)

เรือนจำ/ทัณฑสถาน.....

1. ข้อมูลส่วนตัว

น.ช./น.ญ.....อายุ.....ปี ความผิดคดี.....
กำหนดโทษ (ปี/เดือน/วัน).....นับตั้งแต่.....วันพ้นโทษ.....
ได้รับการลดวันต้องโทษ/พักการลงโทษ (ปี/เดือน/วัน).....วันปล่อยคุมประพฤติ
.....

2. การประเมินความพร้อมทางด้านจิตใจของผู้ต้องขัง

2.1 ท่านมีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง

มาก ปานกลาง น้อย

2.2 ท่านพร้อมที่จะยอมรับความรู้สึกของคนรอบข้างที่มีต่อท่านภายหลังพ้นโทษ (ทั้งในด้านดีและไม่ดี)

มาก ปานกลาง น้อย

2.3 หากท่านตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีผลอาจทำให้ท่านกลับมากระทำผิดซ้ำได้อีก ท่านสามารถยับยั้งใจได้

มาก ปานกลาง น้อย

2.4 หากเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษ ท่านสามารถจัดการกับปัญหาเหล่านั้นได้

มาก ปานกลาง น้อย

2.5 ครอบครัวของท่านให้การยอมรับ ให้กำลังใจ ให้อภัย และพร้อมให้ความช่วยเหลือท่านภายหลังพ้นโทษ

มาก ปานกลาง น้อย

2.6 ท่านคาดว่าจะสามารถประกอบอาชีพที่สุจริตได้

มาก ปานกลาง น้อย

2.7 ท่านสามารถนำความรู้ในการอบรมฯ ไปปรับใช้ในชีวิต ภายหลังพ้นโทษได้

มาก ปานกลาง น้อย

2.8 การอบรมฯ เกิดประโยชน์ทำให้สามารถนำไปประกอบอาชีพหลังพ้นโทษได้

มาก ปานกลาง น้อย

2.9 การอบรมฯ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของท่านไปในทางที่ดีขึ้น

มาก ปานกลาง น้อย

2.10 ทักษะคติในการใช้ชีวิตภายหลังพ้นโทษของท่านเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

มาก ปานกลาง น้อย

3. การประเมินความพร้อมด้านการวางแผนการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ

การประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ.....

อาชีพเดิมก่อนต้องโทษ.....ได้รับการฝึกอาชีพจาก รจ./ทส.....

ทุนประกอบอาชีพ มีทุนของตนเอง ไม่มีเงินทุน ได้รับทุนสนับสนุนจาก.....

4. การประเมินความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ

ออกไปอาศัยอยู่กับ (ชื่อ/สกุล).....มีความเกี่ยวข้องเป็น.....

ที่อยู่อาศัยหลังพ้นโทษ.....

.....เบอร์โทรติดต่อ.....

5. สรุปผลการประเมิน

ผู้ต้องขังไม่มีปัญหา   ผู้ต้องขังมีปัญหา เรื่อง.....

การให้ความช่วยเหลือ.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบสรุปการประเมินความพร้อมก่อนปล่อย

ผู้ต้องขังที่เข้ารับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย จำนวน ..... ราย

1. การประเมินความพร้อมทางด้านจิตใจของผู้ต้องขัง

หัวข้อการประเมิน	ระดับความพร้อม		
	มาก ราย/ ร้อยละ	ปานกลาง ราย/ ร้อยละ	น้อย ราย/ ร้อยละ
1.1 ท่านมีความเชื่อมั่นต่อการใช้ชีวิตภายหลังพ้นโทษ และเห็นคุณค่าในตนเอง			
1.2 ท่านพร้อมที่จะยอมรับความรู้สึกของคนรอบข้างที่มีต่อท่านภายหลังพ้นโทษ (ทั้งในด้านดีและไม่ดี)			
1.3 หากท่านตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีผลอาจทำให้ท่านกลับมากระทำผิดซ้ำได้อีก ท่านสามารถยับยั้งใจได้			
1.4 หากเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษ ท่านสามารถจัดการกับปัญหาเหล่านั้นได้			
1.5 ครอบครัวของท่านให้การยอมรับ ให้กำลังใจ ให้อภิบาล และพร้อมให้ความช่วยเหลือท่านภายหลังพ้นโทษ			
1.6 ท่านคาดว่าสามารถประกอบอาชีพที่สุจริตได้			
1.7 ท่านสามารถนำความรู้ในการอบรมฯ ไปปรับใช้ใน ชีวิตภายหลังพ้นโทษได้			
1.8 การอบรมฯ เกิดประโยชน์ทำให้สามารถนำไปประกอบอาชีพหลังพ้นโทษได้			
1.9 การอบรมฯ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของท่านไปในทางที่ดีขึ้น			
1.10 ทักษะคติในการใช้ชีวิตภายหลังพ้นโทษของท่านเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี			

2. การประเมินความพร้อมด้านการวางแผนการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ

- ผู้ต้องขังมีการวางแผนการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ ..... ราย
- ผู้ต้องขังที่ยังไม่ได้วางแผนการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ ..... ราย
- ผู้ต้องขังขอรับการสงเคราะห์ทุนประกอบอาชีพ ..... ราย

3. การประเมินความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ

- ผู้ต้องขังที่มีที่อยู่อาศัยภายหลังพ้นโทษ ..... ราย
- ผู้ต้องขังที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัยภายหลังพ้นโทษ ..... ราย
- ผู้ต้องขังขอรับการสงเคราะห์ที่อยู่อาศัยภายหลังพ้นโทษ ..... ราย

4. สรุปผลการประเมิน

- ผู้ต้องขังไม่มีปัญหา ..... ราย
- ผู้ต้องขังมีปัญหา ..... ราย

- ผู้ต้องขังขอรับการสงเคราะห์ ..... ราย เรื่อง .....

แบบการติดตามผลหลังปล่อย

สำหรับผู้ต้องขังที่เข้าโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ครั้งที่ ...../ ปี พ.ศ.....

จากเรือนจำ/ทัณฑสถาน

ผู้พิมพ์ชื่อ.....สกุล.....อายุ.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน.....

เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้.....

1. การนำความรู้ที่ได้รับจากเรียนจำ/ทัศนสถานไปใช้ประโยชน์ภายหลังพ้นโทษ
  - ได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ได้แก่.....
  - ไม่ได้ นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ เนื่องจาก.....
2. การประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ
  - ประกอบอาชีพ..... รายได้ .....บาท / วัน / เดือน
  - หากเป็นอาชีพที่ต้องใช้เงินทุน เป็นเงินทุนของตนเอง
  - ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจาก.....
3. การยอมรับจากครอบครัว
  - ครอบครัวให้การยอมรับและให้การสนับสนุนช่วยเหลือ
  - ไม่ได้อาศัยอยู่กับครอบครัว เนื่องจาก.....
4. การยอมรับจากชุมชน / สังคม
  - สามารถอยู่ร่วมกับคนในชุมชน/สังคมของตนเองได้เป็นอย่างดี
  - ไม่สามารถอยู่ร่วมกับคนในชุมชน/สังคมของตนเองได้ เพราะ.....
5. ปัญหาและอุปสรรคที่พบ
  - ไม่พบปัญหาและอุปสรรค
  - พบปัญหาและอุปสรรค ได้แก่.....
    - สามารถแก้ไขได้
    - ไม่สามารถแก้ไขได้ เพราะ.....

ตัวอย่างรูปแบบสมุดการบริหารจัดการพฤติกรรมเป็นรายบุคคล (Case Management)

<p>(ปกหน้า)</p> <p>สมุดบันทึกความก้าวหน้าสมาชิก</p> <p>(cover page)</p>	<p>(ส่วนที่ 1)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อมูลทั่วไป 2. ข้อมูลเกี่ยวกับคดี 3. ข้อมูลเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
---	---

(ส่วนที่ 2)

- ความก้าวหน้าของพฤติกรรมและ
การให้ความช่วยเหลือในแต่ละ
เดือน

(ส่วนที่ 3)

- ความเห็นของที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....ที่ปรึกษา

GRAD VRU

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล
วัน เดือน ปีเกิด
สถานที่เกิด

พายุวัฒน์ อรัญภูมิ
7 พฤษภาคม 2511
กรุงเทพมหานคร

ที่อยู่ปัจจุบัน	185/11 หมู่ 2 หมู่บ้านการเคหะชุมชนรังสิต ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2552	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2531	นายสิบพยาบาลหมวดเสนารักษ์ กองร้อยกองบังคับการ กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน
พ.ศ. 2534	นายสิบรังสีกรรม โรงพยาบาลโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. 2536	เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 2 ทณฑสถานบำบัดพิเศษธัญบุรี
พ.ศ. 2538	เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 3 ทณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2540	เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 4 ทณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2542	เจ้าหน้าที่บริหารงานราชทัณฑ์ 5 สถานกักขังกลางจังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2543	เจ้าหน้าที่บริหารงานราชทัณฑ์ 5 ทณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2548	เจ้าหน้าที่บริหารงานราชทัณฑ์ 6 ทณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2554	เจ้าพนักงานราชทัณฑ์อาวุโส ทณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	หัวหน้าฝ่ายชุมชนบำบัด
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	6 หมู่ 2 ทณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

GRAD VRU